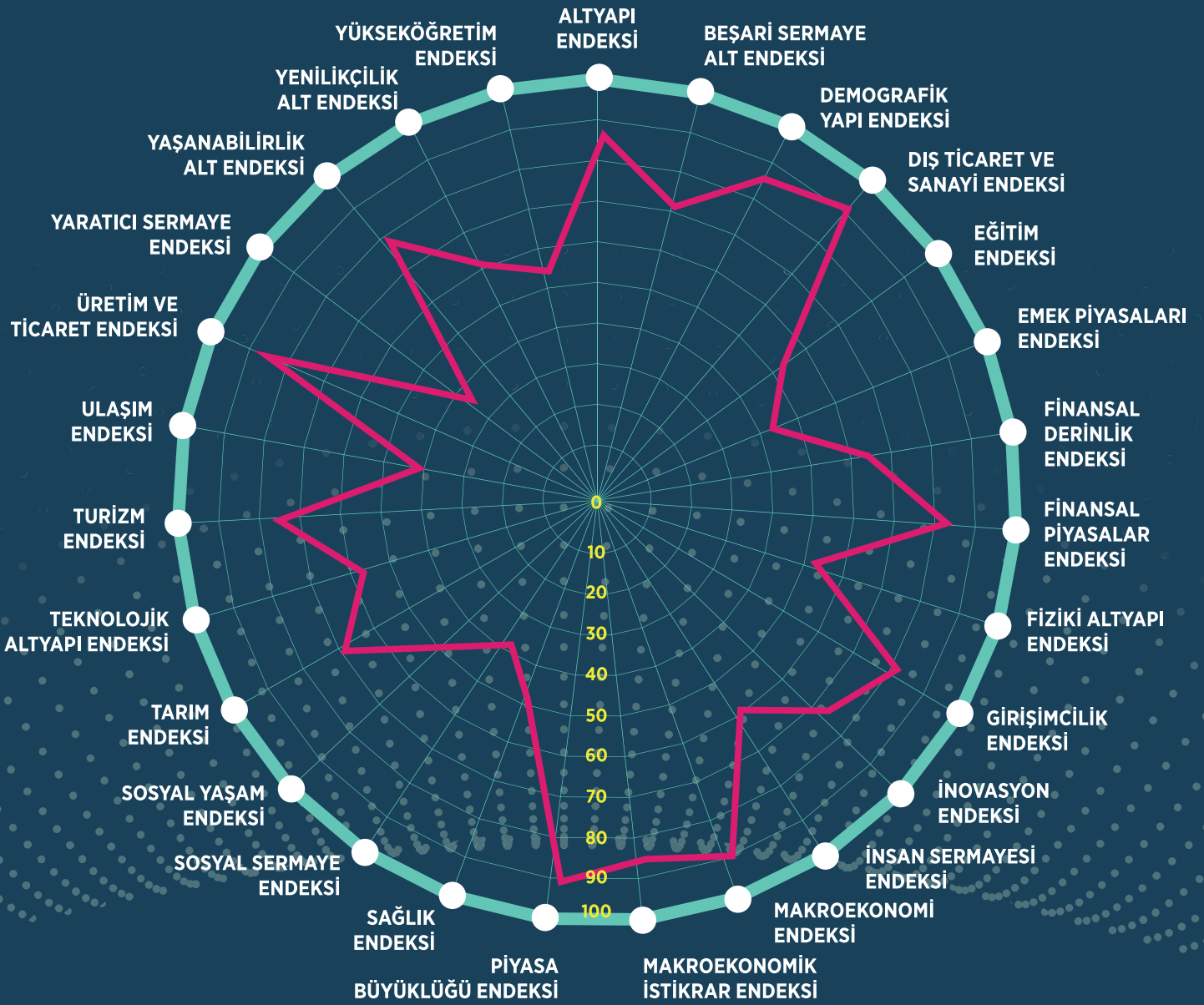

AR-GE VE İNOVASYON MEVCUT DURUM ANALİZİ

RİS+MERSİN
AR-GE VE İNOVASYON
MEVCUT DURUM ANALİZİ

ŞUBAT 2017

İÇİNDEKİLER

TABLolar DİZİNİ	4
ŞEKİLLER LİSTESİ	6
GİRİŞ	8
1. AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELER	14
1.1. Ar-Ge Harcamaları	14
1.2. Ar-Ge Personeli ve Araştırmacı Sayısı	15
1.3. Marka, Patent, Faydalı Model, Tasarım Başvuru ve Tescil Sayıları	17
1.4. Bilimsel Yayın ve Atıf Sayıları	19
1.5. Kamu Ar-Ge, Yenilik, Girişimcilik ve Ticarileştirme Destekleri	19
1.5.1. TÜBİTAK Destekleri	21
1.5.2. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Destekleri	27
1.5.3. Ekonomi Bakanlığı Destekleri	28
1.5.4. Çukurova Kalkınma Ajansı Destekleri	29
1.5.5. TTGV Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Destekleri	30
1.5.6. KOSGEB Destekleri	31
2. ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI	33
2.1. Üretim Altyapısı	33
2.1.1. Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi (MTOSB)	33
2.1.2. Silifke Organize Sanayi Bölgesi	34
2.1.3. Sanayi Siteleri	34
2.1.4. Mersin Serbest Bölgesi	35
2.1.5. Mersin Uluslararası Limanı	37
2.2. Bilgi ve Araştırma Altyapısı	38
2.2.1. Üniversiteler	38
2.2.2. Ar-Ge merkezleri	44
2.2.3. Araştırma Merkezleri ve Kamuya Ait Laboratuvarlar	46
2.2.3.1. Kamu'ya Ait Araştırma Merkezleri ve Laboratuvarlar	46
2.2.3.2. Üniversitelere Ait Araştırma Merkezleri	47
2.3. Teknoloji Altyapısı	48
2.3.1. Teknoloji Geliştirme Bölgesi	48
2.3.1.1. Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi (Technoscope)	
2.3.2. Mersin Üniversitesi İleri Teknoloji Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (MEİTAM)	52
2.3.3. Teknoloji Transfer Ofisi (Mersin TTO)	52
2.3.4. MERSİN TEKMER	52
2.4. Bilişim Altyapısı	53

3. DEMOGRAFİK YAPI	54
3.1. Nüfus	54
3.2. Göç	54
3.3. Eğitim	55
4. EKONOMİK YAPI	56
4.1. GSYİH ve Üretim Yapısı	56
4.2. İstihdam	57
4.3. İstihdamın Sektörel Dağılımı	58
4.4. Mersin'in Dış Ticareti	59
4.4.1. Mersin'in İhracatı	59
4.4.2. Mersin'in İthalatı	61
4.4.3. Mersin Dış Ticaretinin Teknoloji Düzeyi	62
4.5. Teşvikler	67
4.6. FDI (Uluslararası Doğrudan Yabancı Yatırım)	68
4.7. İlk 1000'deki Firmaların Sektörel Dağılımı ve Teknoloji Düzeyi	68
4.8. TOBB En Hızlı Büyüyen İlk 100 Firma	68
5. GİRİŞİMCİLİK	69
5.1. Açılan Kapanan Firma Sayısı	69
5.2. Kuluçka Merkezleri (İŞGEM)	70
5.3. Melek Yatırımcı Ağı	71
6. İŞ ORTAMI	73
6.1. Platformlar	73
6.2. Kümelenme	73
6.3. Avrupa İşletmeler Ağı Doğu Akdeniz Ofisi (EEN EASTMED)	74
7. REKABET GÜCÜ ENDEKSLERİ	75
7.1. Uluslararası Endeksler	75
7.2. İl Bazlı Endeksler	75
8. SEKTÖREL ANALİZLER	79
8.1. Türkiye'de Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Geliştirilmesi Projesi	79
8.2. Üç Yıldız Analizi	79
8.3. Yoğunlaşma Katsayısı (LQ)	82
8.4. Değişim Payı (Shift Share) Analizi	83
8.5. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (RCA) Endeksi	84

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Ar-Ge Harcamaları ve Ar-Ge Harcamalarının Net Satış İçindeki Payı	14
Tablo 2: İl Bazlı Kapasite Raporu ve Çalışan Sayısı	16
Tablo 3: 2011-2015 TOBB Sanayi Kapasite Raporu Personel Dağılımı	16
Tablo 4: Tescilli Coğrafi İşaretler	17
Tablo 5: Marka Başvuru ve Tescil Sayıları	17
Tablo 6: Faydalı Model Başvuru ve Tescil Sayıları	18
Tablo 7: Patent Başvuru ve Tescil Sayıları	18
Tablo 8: Endüstriyel Tasarım Başvuru ve Tescil Sayıları	18
Tablo 9: Türkiye Üniversitelerinin Bilimsel Yayın Performansı (2004-2014)	19
Tablo 10: TEYDEB Destek Programları	21
Tablo 11: ARDEB Destek Programları	24
Tablo 12: BİDEB Destek Programları	27
Tablo 13: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Destekleri	27
Tablo 14: Mersin'de Gerçekleştirilen Ur-Ge Projeleri	28
Tablo 15: Çukurova Kalkınma Ajansı Proje Teklif Çağruları	30
Tablo 16: KOSGEB Destek Programları	31
Tablo 17: Kabul Edilen Projelerin İşletme Faaliyet Konularına Göre Dağılımı (2010-2015)	31
Tablo 18: Endüstriyel Uygulama Destek Programı (2010-2015)	32
Tablo 19: MTSOB Yerleşim Bilgisi	33
Tablo 20: Mersin İli Sanayi Sitelerindeki İşyeri Durumu	35
Tablo 21: Sektör Gruplandırmasına Göre Ticaret Hacmi Mukayesesi	36
Tablo 22: Limon Sahası Özellikleri	37
Tablo 23: Mersin Limanı Bazında Elleçlenen Yüklerin Dağılımı	38
Tablo 24: Mersin Limanı Yükleme Tonajı	38
Tablo 25: Fakülte Bazında Öğretim Elemanı Sayıları Dağılımı	39
Tablo 26: Mersin Üniversitesi Yıllara Göre Toplam Puanı ve Türkiye Sıralaması	41
Tablo 27: Ar-Ge Merkezi Sayısı	45
Tablo 28: Mersin'de Bulunan Bakanlıklara Bağlı Araştırma Merkezleri ve Laboratuvarlar	46
Tablo 29: Mersin Üniversitesi'ne Ait Araştırma Merkezleri	47
Tablo 30: Çağ Üniversitesi'ne Ait Araştırma Merkezleri	47
Tablo 31: Toros Üniversitesi'ne Ait Araştırma Merkezleri	48
Tablo 32: Gelişmekte Olan TGB'ler Endeks Sıralaması	51
Tablo 33: TGB Performans Endeksi Sıralaması	51
Tablo 34: İl Penetrasyon Oranları (2015)	53
Tablo 35: Mersin İlinin Göç Durumu	55
Tablo 36: Mersin İli İstihdam Verileri (2013)	57
Tablo 37: TR62 ve Türkiye İstihdam Göstergeleri	57
Tablo 38: İstihdamın Sektörel Dağılımı (Bin, %) (2014)	58
Tablo 39: İmalat Sanayi Sektörlerine Ait Bilgiler	58
Tablo 40: Mersin'de En Fazla İhracat Yaptığı Sektörler ve Payları	59
Tablo 41: Mersin'in En Fazla İhracat Yaptığı Ülkeler ve Paylar	60
Tablo 42: Mersin'in En Fazla İthalat Yaptığı Sektörler ve Payları	61

TABLolar DİZİNİ

Tablo 43: Mersin İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı ve Payları	61
Tablo 44: Yatırım Teşviklerinin Ana Sektörler İtibariyle Dağılımı	63
Tablo 45: 2006-2016 Yılları Arasında Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgeleri (Yerli ve Yabancı Sermaye)	64
Tablo 46: Uluslararası Sermayeli Şirket Sayıları	65
Tablo 47: Mersin'deki Uluslararası Sermayeli Firmaların Sektörlere Göre Dağılımı	65
Tablo 48: Mersin'deki Uluslararası Sermayeli Firmaların Ülke Gruplarına Göre Dağılımı	66
Tablo 49: 2011-2015 Yılları Arasında Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Yatırım Projelerinin Yatırım Tutarına Göre İl Bazında Dağılımı (Milyon Dolar)	66
Tablo 50: 2011-2015 Yılları Arasında Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Yatırım Projelerinin İl Bazında Dağılımı (Adet)	67
Tablo 51: İlk 1000'deki Firmaların Yıllara Göre Dağılımı	67
Tablo 52: Türkiye'nin İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesindeki Mersin Firmaları	67
Tablo 53: Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesindeki Mersin Firmaları	68
Tablo 54: Türkiye'nin En Hızlı Büyüyen İlk 100 Firması	68
Tablo 55: Türkiye – Mersin Açılan Kapanan Firma Sayıları (2015-2016)	69
Tablo 56: 2011-2016 Yılları Arası Açılan ve Kapanan Firma Sayıları	69
Tablo 57: Mersin Tarsus İŞGEM	70
Tablo 58: Mersin'de Üç Yıldız Alan Sektörler (İstihdam Verileri Üzerinden)	80
Tablo 59: İmalat Sanayinde İki Yıldız Alan Sektörler (İstihdam Verileri Üzerinden)	81
Tablo 60: İmalat Sanayinde Üç Yıldız Alan Sektörler (Ciro Verileri Üzerinden)	81
Tablo 61: İmalat Sanayinde İki Yıldız Alan Sektörler (Ciro verileriyle)	82
Tablo 62: Değişim Payı Analizi	83
Tablo 63: RS Değeri En Yüksek Olan İlk 10 Sektör	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yıllar İtibariyle Ar-Ge Harcamalarının Net Satışlar İçerisindeki Payı	14
Şekil 2: 2014 Yılı İller Bazında Ar-Ge Harcamalarının Net Satışlar İçerisindeki Payı	15
Şekil 3: Kamu Ar-Ge, Yenilik, Girişimcilik ve Ticarileştirme Desteklerinin Dağılımı	20
Şekil 4: TEYDEB Proje Başvuru Sayılarının İllere Göre Dağılımı (İlk 20 İl/ 1995-2015 Birikimli %)	22
Şekil 5: Firmalara Verilen Hibe Destek Tutarının İllere Göre Dağılımı (İlk 20 İl/1995-2014 Birikimli %)	22
Şekil 6: Desteklenen Proje Sayılarının Firma Ölçeğine Göre Dağılımı	23
Şekil 7: 1995-2015 Yılları Arası Desteklenen Projelerin Üretildikleri Yere Göre Dağılımı	23
Şekil 8: Desteklenen Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımında İlk 30 İl (2006-2015)	24
Şekil 9: Destek Miktarının İllere Göre Dağılımında İlk 30 İl (2006-2015)	25
Şekil 10: Mersin 2011-2015 Yılları Destek İstatistikleri	25
Şekil 11: Mersin, Çağ ve Toros Üniversitesi Önerilen Proje Sayısı ve Desteklenen Proje Sayısı	26
Şekil 12: ARDEB Destekleri Kapsamında Üniversitelere Aktarılan Tutar	26
Şekil 13: 2010-2015 Arası Projelerin Üretildikleri Yere Göre Dağılımı	32
Şekil 14: Endüstriyel Uygulama Destek Programı Kapsamında Kabul Edilen Projelerin İşletme Faaliyetleri (2010-2015)	32
Şekil 15: MTOSB 1. OSB Firmalarının Sektörel Dağılımı	33
Şekil 16: MTOSB 2. OSB Firmalarının Sektörel Dağılımı	33
Şekil 17: Silifke Organize Sanayi Bölgesi Firmaları Sektörel Dağılımı	34
Şekil 18: Mersin Serbest Bölgesi Yıllar İtibariyle Ticaret Hacmi	34
Şekil 19: Faaliyet Türüne Göre Yatırımcı Sayısı	35
Şekil 20: Ticaret Hacminin Ülkelere Göre Dağılımı	36
Şekil 21: Meslek Yüksekokulu Bazında Öğretim Elemanı Sayısı	37
Şekil 22: Yüksekokul Bazında Öğretim Elemanı Sayısı	40
Şekil 23: Girişimcilik ve Yenilikçi Üniversite Endeksi Boyutları	40
Şekil 24: Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi 2016 Sıralaması	41
Şekil 25: Mersin Üniversitesi Proje Sayıları ve Bütçeleri	41
Şekil 26: Bölümler Bazında Proje Sayıları (2014 Yılı)	42
Şekil 27: Çağ Üniversitesi Öğretim Üyelerinin Dağılımı	42
Şekil 28: Toros Üniversitesi Öğretim Üyelerinin Dağılımı	43
Şekil 29: Ar-Ge Merkezlerinin Sektörlere Göre Dağılımı	44
Şekil 30: Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki Firmaların Sektörel Dağılımı	45
Şekil 31: Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde Yer Alan Firmaların Sektörel Dağılımı	48
Şekil 32: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Performans Endeks Göstergeleri (2014)	49
Şekil 33: Bilişim Göstergelerinde 2015 yılı Mersin'in Türkiye İçindeki Sıralaması	50
Şekil 34: Mersin'de Üretilen Milli Gelirin Sektörel Dağılımı (2004-2014)	53
Şekil 35: Mersin'de Kişi Başına Düşen GSYH (\$)	56
Şekil 36: Mersin İhracatının Sektörel Dağılımı	56
Şekil 37: Mersin'in En Fazla İhracat Yaptığı Ülkeler ve Payları	59
Şekil 38: Mersin'in İhracatında Kritik Öneme Sahip Olan Ülke Sayıları	60
Şekil 39: Mersin'in En Fazla İthalat Yaptığı Sektörler ve Payları	61
Şekil 40: Mersin İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı ve Payları	61
Şekil 41: Mersin ve Türkiye İhracatının Teknoloji Düzeyi	62
Şekil 42: Mersin ve Türkiye İthalatının Teknoloji Düzeyi	62
Şekil 43: 2016 Yılı Açılan Kapanan Firma Sayısı	70
Şekil 44: Verilen Lisans Sayısı	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 45: Yatırım Başvurularının Sektörlere Göre Dağılımı	72
Şekil 46: Platformlar	73
Şekil 47: EDAM Rekabetçilik Endeksi: Alt Endeksler İçin Türkiye İçerisinde Mersin'in Sırası	76
Şekil 48: URAK Rekabetçilik Endeksi: Yıllara Göre Türkiye İçerisinde Mersin'in Sırası	76
Şekil 49: Endeks Çalışmalarında Mersin'in Sıralamadaki Yeri	77
Şekil 50: Alt Endeks Puanları (100 puan üzerinden standartlaştırılmıştır)	78
Şekil 51: Yoğunlaşma Katsayısı	81
Şekil 52: Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (RCA) Endeksi	85

GİRİŞ

Bölgesel yenilik yaratma stratejileri, ülkelerin büyüme ve kalkınma dinamiklerinin sürdürülebilirliği arayışlarının doğal bir sonucudur. 1980'li yıllar sonrasında hızla değişen bilgi ve iletişim teknolojileri, faksla başlayan, internetle yaygınlaşan ve akıllı cep telefonları ile şekillenen değişimin bir sonucudur. Söz konusu teknolojiler bilgiye ulaşma maliyetlerini önemli ölçüde aşağı çekerek, teknolojik ilerleme ve yenilik yaratma süreçlerinin hızla gelişmesine yol açmıştır. Geçmişin maliyet avantajına dayalı rekabet mantığı kısa sürede değişime uğrayarak, bugünlerde rekabet, ürün ve hizmetlerde yenilik yaratma hızına bağlı olarak gelişmektedir. Bu dinamiğin işleyişi son derece basit ekonomik temellere dayanmaktadır. Benzer mal ve hizmetleri üretenler, çok sayıda firma ve kuruluşla rekabet etmek zorunda kaldığından, kar marjının düşüşü kaçınılmaz olmaktadır. Oysa mal ve hizmetlerde yenilik yaratma müşteri gözünde ürün veya hizmet algısını farklılaştırarak firmalara geçici tekel olma avantajını getirmektedir. Yenilik yaratıldığı sürece, kısa süreler için de olsa, oluşan kar marjı geleneksel sektörlerin çok üstünde olmaktadır. Ancak, taklit ve yenilik yaratmanın kolaylığı, firmanın tekel avantajını çok kısa sürede erozyona uğratmakta böylece sürekli yenilik yaratacak modeller geleneksel başarı modelleri olarak tanımlanmaktadır. Bu değişim, başarı faktörünü doğuran değişkenleri de etkilemekte, şirketin aktif değer büyüklüğü yerine, beşeri sermaye yoğunluğu yenilik yaratma ve karlılığı güçlendirmektedir.

Mantıksal süreci bir adım ileriye götürürsek, geçmişte üniversiteler eğitim alanında bilgiye ulaşabilme yetkinliğini kazandırması ile öne çıkarken, bugün bilgiyi yenilik yaratmaya dönüştürebilen eğitim kurumları öncü ve işbirliklerine açık kurumlar olarak anılmaktadır. Ülkelerin ve bölgelerin fiziki zenginliği yerine beşeri sermaye zenginliği geleceği inşa etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde, Silikon Vadisi, Boston Bölgesi ve Kuzey Texas'ın kapsadığı fiziki alan ülkenin en küçük eyaletinden daha sınırlı bir alanı kapsıyor olsa da, ABD milli gelirinün üçte birini yaratmaktadır. Bunun anlamı, bilgi ekonomisinin bir ulusun sürdürülebilir rekabet gücünü doğrudan belirlediğidir.

Kısaca, firma rekabet gücü, ülke yenilik yaratma süreçlerini güçlendiren politikalarla paralellik arz etmektedir. Yeniliğe dayalı rekabetin kısa sürelerde önemini kaybetmesi nedeni ile yenilik yaratma sürecinin sürdürülebilirliği 21. yüzyılın temel sorunu ve ilgi alanı olmuştur. Ülke büyüme ve kalkınma stratejisi, nitelikli insan gücü, bölge içerisinde kümeleşebilen firma ve faaliyetlerin birbirini tamamlayabilme gücü ile belirlenmekte ve ulusal kalkınmayı güçlendirmektedir. Günümüz teknoloji düzeyi ve yönetim modelleri, geniş fiziki alana yayılan kümelenme yapıları yenilik yaratma kapasitesini sınırlamakta ve rekabet gücünü zayıflatmaktadır.

Son 20 yıllık dönemde, yenilikçiliğe dayalı bölgesel girişimcilik modelleri, Avrupa ülkeleri ile birlikte ülkemizde de yaygınlaşmaya başlamıştır. Konunun kuramsal temellerini çok eskilere götürmek olanaklı olmasına karşın 1996 yılında Michael Porter "Bölgesel Rekabet Gücü" nü gündeme getiren ilk düşünür olarak nitelenebilir. Porter söz konusu çalışmasında "bölge bileşenleri" kavramını ortaya atarak, rekabetin tamamlayıcı unsurlardan oluştuğunu vurgulamıştır. Burada sunulan dinamik işleyiş, günümüz kümeleşme modeli ile tam bir tutarlılık içindedir. Bölgesel kalkınmada geline son nokta olan "Akıllı İhtisaslaşma", kümeleşmede yaratılan ihtisaslaşmanın kümenin orta ve uzun vadedeki başarısı ile yakından ilgilidir.

1990'lı yıllarda AB gündemine gelmiş olan Yenilik Stratejisi (RIS) kavramı, bölgesel firmaların yenilik yaratma kapasitesinin harekete geçirilmesi ile bölge kalkınma ve rekabet gücünün güçlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu aşamada etkileşim, bilginin yaratılma ve şekillenme sürecine katkı yaparak yenilik yaratma sürecini güçlendirmektedir. RIS kavramı ağ oluşturma, karşılıklı etkileşim, öğrenme altyapısı, destek sistemleri, bireysel aktörler, kümelenme, yakınlık gibi öğeler içermektedir. Oysa yenilik yaratmada farklı bir süreç olan ulusal yenilik yaratma stratejisi (NIS) sanayi politikası, eğitim sistemi, bilim ve teknoloji politikaları, insan kaynakları politikaları, ticaret politikası ve mali politikalarından oluşmaktadır. RIS ile NIS politikalarının ayrıştığı nokta, NIS politikaları dengeli bir bölgesel kalkınmayı güvence altına alamazken, RIS kalkınma stratejisi dengeli kalkınmayı

güvence altına alabilmektedir. 1994 yılında AB’de benimsenen RIS kalkınma modeli iki temel amaca yöneliktir. Bunlardan ilki, kamuda yoğunlaşan Ar-Ge sürecinin özel kesime kazandırılması; ikincisi ise Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya ile AB’nin arasındaki teknolojik açığın kapatılmasıdır. Bu amaçla ilk RIS uygulamaları 1994 ve 1996 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Bu projeler gerçekleştirilirken aşağıdaki unsurlar öne çıkarılmıştır:

1. Yenilik yaratma sürecine ilişkin politika çerçeve ve araçlarını yeniden tanımlamak,
2. Firma gereksinimlerini öne çıkarmak,
3. Kamu-özel kesim işbirliği aracılığı ile temel bölgesel rol üstlenicileri belirlemek,
4. Politika araçlarını test ederek uygulamalarda iyi örnek oluşturmak,
5. Bölgeler arası iş birliklerinden yararlanmak, ve
6. Bölgesel aktörlerin, yenilik yaratma sürecinin bölgesel kalkınma ve rekabet gücü kazanımı alanında uzlaşma sağlanmasında aracılık etmektir.

RIS uygulamaları sonrası akıllı uzmanlaşma sürecine kadar bölgesel yenilik yaratmaya yönelik farklı modellerin test edildiği de görülür. Bölgesel yenilik yaratma ve teknoloji transfer strateji ve altyapısı (Regional Innovation and Technology Transfer Strategies and Infrastructures-RITTS), teknoloji transferi için gerekli ekosistemin işleyişine odaklanmıştır. Süreç, var olan ekonomik işleyişin ortaya konulmasını amaçlar. Bölgesel Teknoloji Transfer Politikası (RTTP) RITTS sürecinin bir devamıdır. Amaç, özellikle rekabet gücü yüksek sınırlı sayıda KOBİ’nin yenilik yaratma konusunda desteklenmesi ve elde edilen başarıların görünür kılınmasıdır.

Her ne kadar AB üyesi birçok ülke RIS kapsamında önemli başarı örneklerine imza atmış olsalar da, 2012 yılına gelindiğinde özellikle kamu ve paydaş katılımındaki yetersizliklerden kaynaklanan sorunların yaşandığı görülmüştür. Bu bağlamda RIS3 veya Akıllı Uzmanlaşma adı verilen yeni bir modellemeye ihtiyaç doğmuştur. Akıllı uzmanlaşma net öncelikler ve yenilik yaratıcı girişimciliğin yeniden keşfedilmesi olarak tanımlanabilir. 2012 yılında gündeme gelen akıllı uzmanlaşma (RIS3) stratejisi aşağıda belirtilen öğeleri bünyesinde barındırmaktadır:

1. Ulusal ve bölgesel öncelik alanlarındaki yatırımların desteklenmesi,
2. Bölgesel üstünlüklerin öne çıkarılması,
3. Teknoloji yanında uygulamaya yönelik yeniliklerin desteklenmesi,
4. Yenilik ve deneyselliği güçlendirmek amacı ile yüksek paydaş katılımının sağlanması,
5. Kanıtla dayalı girişimciliğin özendirilmesi yanında izleme ve değerlendirme süreçlerinin güçlendirilmesi.

İki süreç arasındaki farklılığın temel kaynağı yüksek katma değerli süreçlere destek ile yapısal değişim aşamalarında ortaya çıkmaktadır. 1994 yılındaki RIS yaklaşımı geliştirmekte olan sektörlerin öne çıkarılmasını, başarısızlık yaşanması durumunda temel nedenin firmanın uygun aktif yapısına sahip olmaması olarak açıklamaktadır. 2012 ile gelen akıllı uzmanlaşma stratejisi ise, içinde bulunan kümelenme yapısından hareketle, aktiflerin tanımlanmasını, güçlü olduğunuz yönlerin yüksek katma değer alanlarına yoğunlaştırılmasını hedeflemektedir. Böylece uzun dönemde büyüme güvence altına alınmakta ve sürdürülebilir rekabet gücüne ulaşılacağı öngörülmektedir.

Söz konusu dinamikler Avrupa Birliği’nde Lizbon Stratejisi ve 2020 hedefleri olarak algılanırken, Türkiye’nin Onuncu Kalkınma Planı ile belirlenen 2023 yılı hedefleri kapsamında IPA, bölgesel kalkınma ve insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik olarak yaklaşık 2,2 milyar avroluk bir kaynağı Türkiye’ye aktarmıştır. Bu mali kaynak, Bölgesel Rekabet Edebilirlik, Çevre, Ulaştırma ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programları kapsamında hazırlanan projeler aracılığıyla kullanılmaktadır. Onuncu Kalkınma Planı akıllı uzmanlaşmayı tamamlar nitelikte olup, Plan’da bölgesel düzeyde değer zinciri ilişkileri dikkate alınarak, yenilikçi ve yüksek katma

GİRİŞ

değerli küme oluşumlarının teşvik edilmeceği, mevcut kümelerdeki işletmeler arası işbirliklerinin artırılacağı, kümelerin uluslararası piyasalarla bütünleşmelerinin güçlendirileceği ve desteklerde merkezi ve bölgesel düzey uyumunun gözetileceği ifade edilmektedir. Oysa Türkiye daha önceki yıllarda GAP ve Doğu Anadolu bölgesel kalkınma çabaları deneyimiyle bölgesel planlama deneyimi yaşamış bir ülkedir. 2006 yılına gelindiğinde 5449 Sayılı Kanun ile Türkiye’de AB yapılanmasına paralel olarak her bir Düzey-2 bölgesi için bölgesel kalkınma ajansı kurulmasına karar verilmiştir. Avrupa, ABD, Çin, Güney Kore, Hindistan gibi ülkeler de biyo ve nano teknoloji alanında atılımlarını 2000’li yılların başında gerçekleştirirken benzer deneyimlerle bölgesel kalkınma ve rekabet gücü dinamiklerini bir arada ele almayı başarmışlardır.

Kavramsal Çerçeve

Avrupa 2020 stratejisi genel olarak üç noktaya odaklanmıştır. Bunlar sırası ile akıllı büyüme, sürdürülebilir büyüme ve içsel büyüme unsurlarıdır. Önerilen model temel olarak ekonominin düşük karbon salınımı öngören ve kaynakların daha etkin kullanıldığı bir dönüşümü öngörmektedir. Bu bağlamda yenilik yaratma, düşük karbon salınımı yanında kaynakların daha etkin kullanılmasına fırsat veren kaçınılmaz bir araç olarak algılanmaktadır. Yapılan araştırmalar, kaynakların etkin kullanımı ve istihdam arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koymakta olup AB 2020 hedefleri de bireysel enerji tüketimini sınırlayarak iki milyon istihdam yaratmayı öngörmektedir. Bu noktada konuya açıklık kazandırmak amacı ile akıllı uzmanlaşmada kullanılan temel bazı tanımların yapılmasında fayda bulunmaktadır:

Sürdürülebilir Kalkınma: Kalkınma sürecinin, bir yandan gelecek nesillere kendi hedeflerini yakalama fırsatı verirken, diğer yandan bugünkü ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlamasıdır. Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik ve sosyal kalkınmanın çevrenin korunması ile bütünleştirilmesini öngörmektedir. Geleceğe yönelik hedeflere ulaşmak için bugünden sosyal, ekonomik ve çevresel hedeflerin dengelenmesi zorunluluk arz eder.

Yeşil Büyüme: Sürdürülebilir kalkınmayı tamamlayıcı bir kavramdır. Kalkınmanın çevre dostu olmasını öngörür.

Yeşil Ekonomi: Gelişmiş insan refahı ve sosyal eşitlik sağlanırken, çevresel risklerin öngörüldüğü ve çevreyle ilgili sınırların gözetildiği bir ekonomik işleyiştir.

Akıllı Büyüme: Ülke performansının eğitim, araştırma/yenilik yaratma ve dijitalleşen bir toplum uzlaşısı ile gerçekleştirilmesidir. Bunun için öğretimin teşviki, sürekli kılınması, akademik başarının yükseltilmesi gerekir. Bu hedeflerin yakalanması, ekonomik büyüme, istihdam artışı ve sosyal değişimi bir arada gerçekleştirme fırsatı yaratacaktır.

İçsel Büyüme: Ekonomik büyümenin istihdam yaratması sürecidir. Daha iyi iş fırsatlarının özellikle kadın ve gençlere sunulmasını amaçlar. Başarı için ön koşul, yetkinlik ve eğitime daha fazla yatırım yapmaktan geçmektedir.

Bio-Ekonomi: Kırsal, kıyı ve sanayi bölgelerinde fosil yakıt bağımlılığını azaltırken, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliği öne çıkaran ekonomi işleyiştir. AB 2020 hedefleri, yeşil büyüme için bio-ekonomiyi bir ön koşul olarak kabul etmektedir.

Akıllı ihtisaslaşma bağlamında yenilik yaratma, salt yeni ve gelişmiş ürün ve süreçleri kapsamaz, sunulan yeni hizmetler, pazarlama, markalaşma ve tasarım yöntemleri ile yeni yönetim biçimlerini ve iş birliği modellerini de içermektedir. Sürdürülebilir kalkınma için yenilik yaratma, ekonomik, sosyal ve çevresel ek değerlerin kazanılması anlamına da gelmektedir. Bu süreçte kamunun ve toplumdaki diğer paydaşların üzerine düşen görevleri dört aşamada ele alabilmek mümkündür:

Birinci aşama, reaktif diğer bir deyişle yasalarda kısmi düzenlemelerle, uyumluluğu artırma çabaları söz konusudur. Atılan bu adımlar, kaynak kullanımının en iyi kılınmasını güvence altına al-

maç. Süreç, çevre ve ekonomik etkinliğin sürekli geliştiğini dikkate almasına karşın değer yaratma ve yenilik yaratma kapasitesi açısından yetersizdir.

İkinci aşama gelişmeyi, büyümenin diğer ekonomik ve sosyal faaliyetlerle uyumlu, yenilenebilir kaynaklara yönelen, toplum desteği kazanmış, kaynak israfını en alt sınıra çeken, ekonomik değer yaratımını artıran politika ve sistemleri bütünü olarak algılamaktadır. Bu süreçte, çevre kirliliği sınırlanırken, taşımacılık altyapısı gibi hizmetler güçlendirilir. İşleyiş, risk, maliyet ve karbon salınımının sınırlanmasını teşvik eder. Atık ve zararlı gaz salınımlarının sınırlanması büyük önem taşırken, ekonomik büyümenin getireceği yararların, kazanılan maliyetlerden çok daha güçlü olma olasılığı yüksektir. Sınırlı iyileştirme çabalarından çok, daha bütüncül yaklaşımların benimsenmesi sürdürülebilirlik işlevine daha bir anlam kazandıracaktır.

Üçüncü aşama, radikal süreci yansıtır. Süreç, büyüme ve sürdürülebilir değer yaratma dinamikleri bakımından güçlü ve topluma pozitif katkılar yaratacak unsurlar içermektedir. Teknolojinin geleneksel çözümleri değişime uğrattığı bu dönemde sorunlara kökten çözümler bulunulması beklenmemelidir. Trafik sıkışıklığı, park yeri sorunu gibi göz ardı edilemez sorunlar bu dönemde de çözümlenememektedir. Üçüncü aşama yoksul kesime yönelik çözüm üreten, kaynak tasarruf eden girişimlerden oluşur.

Son aşama dönüşümün nasıl gerçekleşeceğini anlatır. Yeni pazarlar, geleceğin girişim modelleri, akıllı binalar, insanların iş yeri dışında da istihdamını ön görür. Amaç geleceği şekillendirmektir. Bu nedenle ekonomik ve sosyal yeni yapılandırmaları beraberinde getirir ("home office" den "i-cloud" ile bilgi derlemek gibi). Tüm bu çabalar ekonomik değer yaratırken sürdürülebilirliği de gözetmektedir. Unutulmamalıdır ki, bölgesel yaklaşım yenilik sürecini güçlendirir, sürdürülebilir büyümenin dinamiklerini taşır, yenilik yaratma ve sürdürülebilirlik unsurlarını bir arada ele alır, iklim değişikliği ve ekosistem algılamasını netleştirir. Ayrıca sürdürülebilirlik, bölgeler açısından farklılık gösterebileceğinden, yöresel dinamiklerden yararlanabilme bölgesel kalkınma ile yakından ilgili olmaktadır.

Çalışma Yöntemi

Avrupa Birliği Bölgesel Politikaları kapsamında "Akıllı İhtisaslaşma İçin Bölgesel Araştırma ve Yenilik Stratejisi (RIS3)" kılavuzunda önerilen yol haritası Çukurova Bölgesi için hazırlanan strateji belgesinin temel çerçevesini çizmektedir. Süreç aşağıdaki adımlarla gerçekleştirilmektedir:

1. Bölgenin mevcut durumu ile inovasyon potansiyeli analizi
  - a. Ar-Ge ve inovasyon kapasitesi göstergeleri
  - b. Üretim bilgi ve teknoloji altyapısı
  - c. Demografik ve ekonomik yapı
  - d. Paydaş analizi
  - e. Bölge ekonomisinin sektörel analizi (3 yıldız, LQ ve SS vb.)
  - f. Bölgesel SWOT analizi
  - g. Güçlü ve potansiyel arz eden sektörlerin belirlenmesi
  - h. Sektör seçiminde politik katkının alınması
2. Yönetişim yapısının kurulması
  - a. Danışma kurulu
  - b. Yürütme kurulu
  - c. Projenin tanıtımı (logo, websitesi, etkinlikler) ve sosyal medya yönetimi
  - d. Proje çalışma grubu ile mekanın oluşturulması
  - e. Paydaş yönetimi (paydaş faaliyetlerinin RIS entegrasyonu)
3. Bölgesel vizyonun belirlenmesi
4. Bölgesel strateji/önceliklerin belirlenmesi

GİRİŞ

5. Eylem planının oluşturulması
6. İzleme ve değerlendirme
7. Pilot projelerin oluşturulması ve uygulama sürecinin başlatılması
8. Projenin sonlanması, bulguların sunulması ve lansman toplantısı.

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen mevcut durum analizi sürecinde özellikle verilerin elde edilmesinde aşağıdaki kurum ve kaynaklardan yararlanılmıştır:

Ekonomi Bakanlığı:

- Doğrudan yabancı sermaye girişleri ve sektörel dağılımlar
- Yatırım teşvik belgesi istatistikleri ve sektörel dağılımlar
- Sektörel ihracat istatistikleri

KOSGEB:

- Bölgede Ar-Ge, inovasyon ve endüstriyel uygulama desteğine başvuru ve kabul sayıları ile sektörel dağılımları
- Destek başvurusu yapan ve yararlanan işletmelerin illere ve sektörlerle göre dağılımları

Maliye Bakanlığı:

- Bölgede Ar-Ge indirimlerinden yararlanan mükellef sayısı ve indirim miktarları

OSBÜK:

- Organize sanayi bölgeleri bilgileri ile organize sanayi bölgelerinde sektörel dağılımlar

Sosyal Güvenlik Kurumu:

- İstihdam istatistikleri ve sektörel dağılımları
- İşyeri istatistikleri ve sektörel dağılımları

TÜBİTAK:

- Genel Ar-Ge ve yenilikçilik göstergeleri
- Bölgede TÜBİTAK destekli yürütülen Ar-Ge, teknoloji ve yenilikçilik projeleri bilgileri
- ARBİS'e kayıtlı araştırmacı istatistikleri
- TEYDEB projelerine ait bilgiler (bütçe, konu, sektör) ile TEYDEB Ar-Ge projeleri bilgileri
- Çerçeve programları kapsamında desteklenen proje bilgileri

Türk Patent ve Marka Kurumu:

- Patent ve faydalı model istatistikleri ve sektörel dağılımları
- Coğrafi işaretleme istatistikleri
- Marka istatistikleri

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM):

- Bölgesel göstergeler
- Ar-Ge ve Yenilikçilik istatistikleri

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV):

- Bölgede desteklenen projelere dair bilgiler

Üniversiteler ve YÖK:

- Akademik birimleri (Bölüm, Fakülte, Enstitü, Anabilim Dalı, Yüksek Okul, Meslek Yüksek Okulu) alan ve konu dağılımı ve sayıları
- Öğrenim gören öğrencilerin alan ve konu dağılımları ile akademisyen sayılarının alan ve konu dağılımları

- Üniversite tarafından hazırlanan ya da ortak olunan Avrupa Komisyonu, Kalkınma Bakanlığı, BİT, Marka, MİB, Belediye destekli teknoloji, Ar-Ge ve yenilikçilik projelerinin konu ve sektörlerere göre dağılımları
- Üniversite adres gösterilerek yapılmış yayınların sektörel dağılımları
- Üniversitelerin araştırma merkezleri ve laboratuvar bilgileri
- Bilimsel araştırma projelerine ayrılan paylar
- Özel sektörle yürütölen ortak çalışmalara ait bilgiler
- Üniversitelere ait teknoloji geliştirme bölgeleri ve teknoloji transfer ofislerine ilişkin bilgiler

Diğer:

- Bölgede merkez ve kamuya ait enstitü ve araştırma merkezleri (GTHB) bilgileri
- Bölgede yer alan bilişim firmaları (TÜBİDER) bilgileri

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

Son on yılda, ülkemizin Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik sistemi olgunlaşma yolunda önemli bir noktaya gelmiştir. 2015 yılı verilerine göre Ar-Ge harcamalarının gayrisafi yurt içi hâsıla içerisindeki oranı 2004 ve 2014 yılları arasında 2 katına çıkarak kritik değer olarak kabul edilen % 1 değerini aşmıştır. Aynı süre içerisinde Ar-Ge harcamaları yaklaşık 7 milyar TL'den 19 milyar TL'ye ulaşarak yaklaşık 3,4 katına çıkmıştır. Tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli sayısı da aynı dönemde 3 katına çıkarak 115 bine ulaşmış, patent başvurusu ve bilimsel yayın sayıları da sırasıyla 5,5 ve 2 katına çıkarak 12 bin ve 27 bin olarak gerçekleşmiştir. Bu önemli ivmelenmenin merkezinde özel sektörün itici bir güce sahip olması ise sistemin diğer bir başarısı olmuştur. 2004 yılında Ar-Ge harcaması içerisinde % 24'lük bir paya sahip olan özel sektörün bu payı 2014 yılında % 50'ye çıkmıştır. (Kamu Ar-Ge, Yenilik, Girişimcilik ve Ticarileştirme Desteklerinin Detayları, 2016, BSTB & TÜBİTAK)

Bu bölümde, Türkiye'deki gelişmelere paralel olarak Mersin'in ve TR62 Bölgesi'nin performansı değerlendirilecek ve Mersin ekonomisinin Türkiye içindeki görece konumu tespit edilmeye çalışılacaktır.

1.1. Ar-Ge Harcamaları

Bir ülkede veya ilde gerçekleştirilen Ar-Ge faaliyetlerinin yoğunluğunun ölçülmesindeki en önemli göstergelerden biri o bölgenin yapmış olduğu Ar-Ge harcamalarıdır. Hem devlet hem de özel sektör için önemli bir gösterge olan Ar-Ge harcamalarının yoğunluğu, bilim ve teknolojide rekabet yönünden üstünlüğü ifade eder. Bu bağlamda, 2013 ile 2014 yıllarında Türkiye'de ve Mersin'de gerçekleşen Ar-Ge harcamaları ve Ar-Ge Harcamasının net satışlar içerisindeki payı aşağıdaki tablo ile özetlenmiştir.

Tablo 1: Ar-Ge Harcamaları ve Ar-Ge Harcamalarının Net Satış İçindeki Payı

		2013	2014
Ar-Ge Harcaması (TL)	Türkiye	4.485.146.664	5.280.368.646
	Mersin	18.161.499	21.975.262
Ar-Ge Harcamasının Net Satış İçerisindeki Payı (%)	Türkiye	0,122%	0,125%
	Mersin	0,031%	0,029

Kaynak: MTSO, Ekonomik Durum Raporu 2016

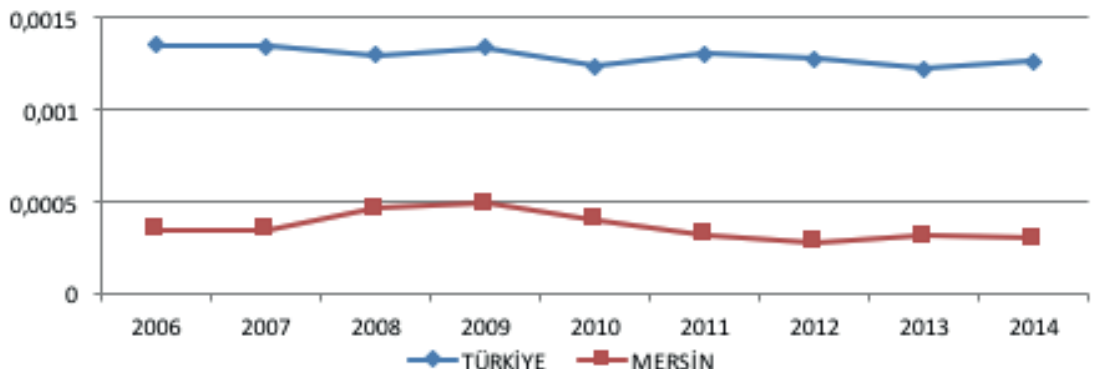
Tabloya göre Türkiye'nin 2014 yılı Ar-Ge harcamasının net satış içerisindeki payı 2013 yılına göre artış gösterirken, Mersin'de bir önceki yıla göre düşüş yaşanmıştır.

Mersin'in Ar-Ge harcamalarını değerlendirebilmek ve Mersin'in Ar-Ge konusundaki gelişimini görebilmek açısından, Türkiye ve Mersin'in net satışları ve Ar-Ge harcamaları arasında bağlantı kurulmasını sağlayacak olan grafik aşağıda yer almaktadır.

Kaynak: MTSO, Ekonomik Durum Raporu 2016

Şekil 1:

Yıllar İtibariyle Ar-Ge Harcamalarının Net Satışlar İçerisindeki Payı

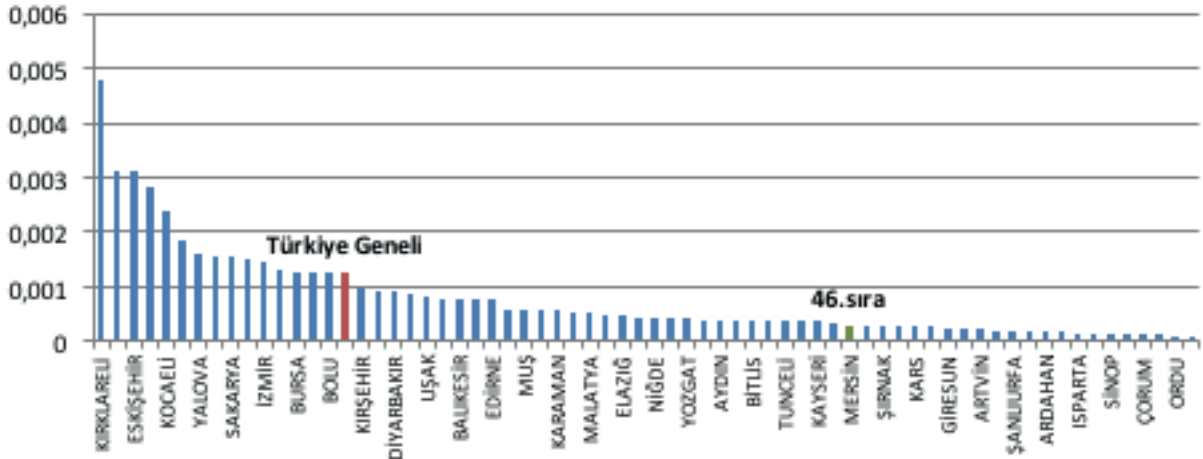

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

2009 yılında en yüksek düzeye ulaşan değerler yıllar itibariyle Türkiye'deki eğilime kıyasla Mersin'de düşmekte olduğu görülmektedir. 2012 yılına kadar azalışı devam eden Mersin firmalarının net satışları içerisindeki Ar-Ge giderlerinin payı 2012 yılından sonra yatay bir seyir izlemiştir. Bu gösterge Türkiye genelinde de yatay bir gelişim göstermiştir.

Şekil 2: 2014 Yılı İller Bazında Ar-Ge Harcamalarının Net Satışlar İçerisindeki Payı

Kaynak: MTSO, Ekonomik Durum Raporu 2016

2014 yılı il bazında Ar-Ge harcamaları incelendiğinde Mersin'in Türkiye genelinde sahip olduğu %0,42'lik pay ile 2013 yılında 16. Sıradaki yerinin 2014 yılında 17. Sıraya gerilediği görülmektedir. Bu dönem için Ar-Ge harcamalarının net satışlar içerisindeki payına bakıldığında sahip olduğu %0,029'uk pay ile 46. Sırada yer almaktadır. Türkiye genelinde Ar-Ge harcamasındaki payı ile üst sıralarda yer alsa da Ar-Ge Harcamalarının Net Satışlardaki Payı ile oldukça altında olduğu gözlenmektedir.

1.2. Ar-Ge Personeli ve Araştırmacı Sayısı

81 İl Sanayi Durum Raporu'na göre, 2012 yılında Mersin'de kayıtlı işletmelerde çalışan personel sayısı toplam 30.801'dir. Ar-Ge birimi olan firma sayısı 88, kalite kontrol birimi olan firma sayısı 157'dir. Sanayi istihdamının % 75 i işçi, % 3 ü mühendistir.

2014 yılında ise Mersin'de kayıtlı işletmelerde çalışan personel sayısı toplam 37.093'e ulaşmıştır. Ar-Ge birimi olan firma sayısı 125, kalite kontrol birimi olan firma sayısı 640 olmuştur. Ar-Ge biriminde çalışan personel sayısı 567, kalite kontrol biriminde çalışan sayısı 1.733'tür. Toplam personelin %1'i Ar-Ge biriminde, %20'si kalite kontrol biriminde çalışmaktadır.

TOBB 2015 yılı sanayi kapasite raporu istatistiklerine göre Mersin'de toplam 1.239 kapasite raporu düzenlenmiştir. Raporda, çalışanların dağılımına bakıldığında ise 1.191 mühendis, 1.525 teknisyen, 3.107 usta, 25.542 işçi, 4.206 idari personel olmak üzere toplam 35.754 personel istihdam edilmiştir. Çalışanların %3,33'ü mühendis, % 4,26'sı teknisyen, % 8,68'i usta, % 71,43'ü işçi ve % 11,76'sı idari personeldir.

Diğer illerin kapasite raporları, mühendis sayıları ve diğer çalışanlar incelendiğinde aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır. En fazla mühendis sayısına sahip ilk beş il İstanbul, Ankara, Kocaeli, Bursa ve İzmir olurken; Mersin ili Adana, Konya, Sakarya, Gaziantep'in ardından 13. Sırada yer

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

almaktadır.

İllerde kapasite raporu veren firmaların mühendis yoğunluğuna bakıldığında ise mühendis istihdamının en yoğun olduğu il Kocaeli olup bu ili Eskişehir, Ankara, Tekirdağ, Sakarya ve Manisa takip etmektedir. Mersin'in istihdam ettiği mühendis sayısı Gaziantep ve Konya'dan daha düşükken, toplam çalışanlar içindeki mühendis oranı bu illerden daha yüksek çıkmaktadır.

Tablo 2: İl Bazlı Kapasite Raporu ve Çalışan Sayısı

İl	Kapasite Rap.	Mühendis	Teknisyen	Usta	İşçi	İdari	Toplam
İstanbul	20.297	21.700	25.473	35.144	491.762	84.673	663.076
Ankara	4.906	17.696	18.086	17.141	86.219	22.791	164.753
Kocaeli	2.257	11.743	10.377	11.882	114.874	24.870	178.546
Bursa	4.991	10.056	7.538	14.656	189.976	26.469	248.927
İzmir	4.596	8.402	12.046	12.063	131.409	26.163	193.240
Tekirdağ	1.507	3.702	4.328	6.294	95.833	12.542	124.177
Manisa	1.450	3.323	3.844	7.106	70.559	6.673	91.814
Eskişehir	742	2.688	2.513	2.839	41.614	4.977	54.635
Adana	1.608	2.296	2.311	5.248	41.132	6.554	58.189
Konya	2.640	2.267	2.236	5.956	50.383	7.499	69.462
Sakarya	958	2.200	2.550	3.452	40.709	5.003	54.317
Gaziantep	2.269	1.733	2.265	5.935	76.645	8.482	95.219
Mersin	1.239	1.191	1.525	3.107	25.542	4.206	35.754
Kayseri	1.531	1.599	1.381	4.302	53.714	6.643	69.847

Kaynak: TOBB Sanayi Kapasite Raporu İstatistikleri

Mersin'in mühendis, teknisyen, usta, işçi ve idari personel sayısının yıllar içerisindeki değişimini görebilmek için TOBB 2011-2015 sanayi kapasite raporu istatistikleri incelendiğinde aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3: 2011-2015 TOBB Sanayi Kapasite Raporu Personel Dağılımı

Yıl	Kapasite Raporu	Mühendis	%	Teknisyen	%	Usta	%	İşçi	%	İdari	%	Toplam
2011	1.134	961	3,49	1.139	4,14	2.820	10,26	19.081	69,44	3.363	12,23	27.476
2012	1.163	1.047	3,55	1.237	4,19	3.030	10,28	20.508	69,58	3.465	11,75	29.473
2013	1.233	1.067	3,41	1.435	4,59	3.207	10,27	21.699	69,53	3.676	11,77	31.206
2014	1.235	1.092	3,27	1.520	4,56	3.114	9,34	23.610	70,83	3.841	11,52	33.329
2015	1.239	1.191	3,33	1.525	4,26	3.107	8,68	25.542	71,43	4.206	11,76	35.754

Kaynak: TOBB Sanayi Kapasite Raporu İstatistikleri

İstihdam edilen mühendis sayısında yıllar içerisinde belirli bir artış olmasına rağmen, mühendis sayısının toplam personel sayısına oranının azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. Diğer yandan, işçi sayısının toplam personel sayısına oranı artış eğilimindedir. Nitelikli işgücünün ildeki oranı azalırken niteliksiz işgücü oranının arttığı görülmektedir. Buna dayanarak ildeki beşeri altyapının niteliğinin zayıfladığı yorumu yapılabilir.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

1.3. Marka, Patent, Faydalı Model, Tasarım Başvuru ve Tescil Sayıları

Türk Patent Enstitüsü (TPE)'nün verilerine göre; TR62 Bölgesi illerinden yapılan, 2010-2014 yıllarındaki marka, patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım başvurularının gelişimi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4:Tescilli Coğrafi İşaretler

Tescilli Coğrafi İşaretler	Tescil Tarihi
Tarsus Beyazı Üzüm Topacık	28.05.2004
Tarsus Şalgamı	08.02.2007
Mersin Cezeryesi	13.01.2002
Mut Kayısı (Yaş Sofralık)	15.10.2007
Anamur Muzu	02.06.2002
Tarsus Yayla Bandırması	04.12.2008

2015 yılı itibarıyla Türkiye genelindeki Türk Patent Enstitüsü'ne yapılan toplam 168.426 sınai mülkiyet başvurusunun sadece %1,84'ü TR62 Bölgesine ait bulunmaktadır. Mersin'in Türkiye genelinden aldığı pay ise %0,85'tir. Yenilik faaliyetleri açısından gerek TR62 Bölgesi, gerekse Mersin ili istenen düzeyde bulunmamaktadır. Mersin'e ait altı adet coğrafi işaret tescili alınmış ürün bulunmaktadır.

2015 yılı başvurularına göre Mersin ili 81 il arasında; marka başvurularında 12. sırada, aynı yıl, tescil edilmiş marka sayısı açısından gene 12. sırada yer almıştır Mersin'e ait başvuru sayıları değerlendirildiğinde; 2011 yılından 2015 yılına göre marka başvuruları %3,4 oranında artmıştır. Mersin ili 2011 yılında, Türkiye genelindeki tescil edilmiş marka sayısından %0,96 oranında pay alırken, bu pay 2015'te küçük bir artışla %1,04 olmuştur.

Tablo 5: Marka Başvuru ve Tescil Sayıları

	Marka Başvuruları					Marka Tescilleri				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Adana	1803	1609	1622	1433	1535	574	892	1178	1149	1057
Mersin	1281	1075	997	1224	1325	406	626	774	744	862
TR62	3084	2684	2619	2657	2860	980	1518	1952	1893	1919
Türkiye	117.723	111.143	108.608	111.544	110.679	42.059	64.721	83.189	87.545	83.027

Mersin, faydalı model başvurularında 16. sırada yer almaktadır. 2011 yılından bu yana faydalı model başvuruları %16 oranında azalmıştır. Toplam faydalı model tescilinden 2011 yılında %0,71 pay alan il, 2015'te %0,36 oranında pay alabilmiş, iller arası sıralamada ise 18. sırada yer almıştır.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

Tablo 6: Faydalı Model Başvuru ve Tescil Sayıları

	Faydalı Model Başvuruları					Faydalı Model Tescilleri				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Adana	50	47	35	33	32	21	30	24	23	23
Mersin	29	21	17	21	25	14	13	11	13	10
TR62	79	68	52	54	67	35	43	35	36	33
Türkiye	3244	3789	3558	3568	3583	1976	2299	2037	2551	2767

Kaynak: Türk Patent Enstitüsü- www.tpe.gov.tr

Mersin ili patent başvurularında 14. Sırada yer almaktadır. 2011 yılından 2015 yılına olan değişimi incelendiğinde patent başvuruları %167 oranında artmış olarak görülmektedir. Toplam Türkiye genelindeki patent tescillerinden 2011 yılında %0,03 pay alan Mersin, 2015 yılında bu payını %0,07'ye yükseltmiştir. Patent tescili açısından Mersin ili, iller arası sıralamada 15. sırada yer almıştır.

Tablo 7: Patent Başvuru ve Tescil Sayıları

	Patent Başvuruları					Patent Tescilleri				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Adana	36	50	51	47	33	6	10	8	8	8
Mersin	12	23	35	15	32	2	5	4	5	7
TR62	48	73	86	62	65	8	15	12	13	15
Türkiye	10.241	11.599	12.055	12.375	13.958	6539	7816	8925	8530	10.100

Endüstriyel tasarım başvurularında 18. Sırada olan ilin, son 4 yıl içerisinde endüstriyel tasarım başvuruları %3,85 oranında azalmıştır. Mersin ilinin, toplam endüstriyel tasarım tescilinden 2011 yılında aldığı %0,15'lik pay, 2015 yılında %0,9'a düşmüş, 81 il arasında 25. sırada yer almıştır.

Tablo 8: Endüstriyel Tasarım Başvuru ve Tescil Sayıları

	Endüstriyel Tasarım Başvuruları					Endüstriyel Tasarım Tescilleri				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Adana	69	72	70	71	73	56	70	66	63	68
Mersin	52	54	42	37	50	49	37	44	32	42
TR62	91	126	112	108	123	105	107	110	85	110
Türkiye	36.578	41.220	45.091	42.844	40.206	32.810	37.136	42.066	41.735	42.442

Mersin'in patent, marka, faydalı model ve endüstriyel tasarım başvuru-tescil mevcut durumu incelendiğinde, altı adet tescilli coğrafi işaret olduğu görülmektedir. Marka başvuru ve tescil sayıları ise, 2015 yılı itibarıyla sırasıyla 1325 ve 862' dir. Faydalı Model Başvuru ve Tescil Sayıları yine 2015 yılı itibarıyla sırasıyla 25 ve 10 olup bu değerler Patent Başvuru ve Tescil kategorisine bakıldığında 32 ile yedidir. Endüstriyel Tasarım Başvuru ve Tescil Sayıları söz konusu olduğunda ise başvuru sayısının 50; tescil sayısının 42 olduğu tespit edilmiştir. Türkiye geneli değerleri ile kıyas yapıldığında, Mersin' in ilgili başvuru ve tescil alanlarında ilerleme kaydetmesi gerektiği düşünülmektedir.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

1.4. Bilimsel Yayın ve Atıf Sayıları

2004-2014 Türkiye Üniversiteleri'nin Bilimsel Yayın Performansı çalışmasında Thomson Reuters InCites veri tabanı kullanılmış ve ilk 50 üniversitenin yayın sayısı açıklanmıştır. Çalışmada incelenen yayın türleri makale, inceleme/derleme ve not şeklindedir.

Bu dönemde Türkiye adresli yayın sayısı 228.856 adet olup, bu yayınlara yapılan atıf sayısı 1.517.691'dir. Üniversite yayın sayısı sıralamasında ilk üç sırayı tıp fakültesi olan İstanbul Üniversitesi (14.069), Hacettepe Üniversitesi (13.457) ve Ankara Üniversitesi (11.485) paylaşırken, etki değerine göre bakıldığında ise, ilk sırada Boğaziçi Üniversitesi (11.72), ikinci sırada İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi (10.08) ve üçüncü sırada İTÜ (9.99) yer almaktadır. Mersin Üniversitesi, 2004-2014 yılları arası Türkiye'nin Bilimsel Yayın Performansı Araştırması'nda Türkiye sıralamasında ilk 50'ye girerek 26.984 atıf sayısı ve 2.952 yayın sayısı ile 33. olmuştur.

Tablo 9: Türkiye Üniversitelerinin Bilimsel Yayın Performansı (2004-2014)

	Üniversite	Atıf Sayısı	Yayın Sayısı	Etki Değeri	H-index
1.	İstanbul Üniversitesi	109.137	14.069	7,76	94
2.	Hacettepe Üniversitesi	109.177	13.457	8,11	92
3.	Ankara Üniversitesi	80.506	11.485	7,01	79
4.	Gazi Üniversitesi	75.874	11.374	6,67	70
5.	Ege Üniversitesi	87.541	10.942	8,00	81
...					
14.	Çukurova Üniversitesi	45.381	5.434	8,35	68
33.	Mersin Üniversitesi	26.984	2.952	9,14	57

Kaynak: TÜBİTAK, ULAKBİM

1.5. Kamu Ar-Ge, Yenilik, Girişimcilik ve Ticarileştirme Destekleri

Ülkemizin araştırma-geliştirme, yenilik ve girişimcilik sisteminin olgunlaşmasında ve sektörel dinamiklerin tetiklenmesinde tüm sistem aktörlerine verilen Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik desteklerinin önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Kamu destek mekanizmaları sayesinde, pek çok alanda özel sektörün rekabet gücünü artıracak yüksek katma değerli teknoloji geliştirmesinin önü açılmakta, üniversitelerin öncelikli alanlarda yürüttüğü Ar-Ge projelerinin yoğunluğu artmakta ve sistem genelinde yenilikçi teknolojileri pazara taşıyan süreçte aktörler arası etkileşim artmakta ve kapasitenin güçlendirilmesine katkı sağlanmaktadır.

Bu kapsamda Bakanlıklar ve Kamu Kurumları tarafından verilen tüm destekler incelenmiş ve "Kamu Ar-Ge, Yenilik, Girişimcilik ve Ticarileştirme Desteklerinin Dağılımı" haritası oluşturulmuştur. Bu oluşturulan destek haritası kapsamında 14 kamu kurumu ve kuruluşunun toplam 70 destek türüne ait detaylar verilmektedir. Bu belirtilen kamu kurumları ve kuruluşlarının destek programları incelenerek, bu destek programlarından Mersin'in yararlanabilme düzeyinin incelenmesi faydalı bir çalışma olarak görülmüştür. (Kamu Ar-Ge, Yenilik, Girişimcilik ve Ticarileştirme Desteklerinin Detayları, 2016, BSTB & TÜBİTAK)

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

Şekil 3: Kamu Ar-Ge, Yenilik, Girişimcilik ve Ticarileştirme Desteklerinin Dağılımı

Üniversite Odaklı Desteklerin Dağılımı	
TÜBİTAK 1001 – Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projeleri Destek Programı	Kalkınma Bakanlığı / Kalkınma Ajansları - Faizsiz Kredi ve Faiz Desteği
TÜBİTAK 1002 – Hızlı Destek Programı	KOSGEB - İşbirliği - Güç birliği Programı
Özel Sektör Odaklı Desteklerin Dağılımı	
TÜBİTAK 3001 - Başlangıç Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı	TÜBİTAK 1515 - Öncü Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı
TÜBİTAK 3501 - Karıyer Geliştirme Programı	TÜBİTAK 1501 - Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
TÜBİTAK - Proje Performans Ödülü (PPO)	TÜBİTAK 1511 - Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik P.
TÜBİTAK - Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı (UBYT)	TTGV - İleri Teknoloji Projeleri (ITEP) Destek Programı
TÜBİTAK - 1000 - Üniversitelerin Ar-Ge Potansiyelinin Artırılmasına Yön. Des. P.	TÜBİTAK 1509 - Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
TÜBİTAK - 1004 - Mükemmeliyet Merkezi Destek Programı	Maliye Bakanlığı / BSTB - Özel Sektör Ar-Ge Merkezleri Desteği
Kalkınma Bakanlığı - Araştırma Altyapıları Desteği	Maliye Bakanlığı / BSTB - Özel Sektör Tasarım Merkezleri Desteği
Maliye Bakanlığı / Üniversiteler - Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP)	Maliye Bakanlığı / Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Destekleri
TÜBİTAK 1003 - Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı	Maliye Bakanlığı / BSTB - Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri Desteği
ETKB - Enerji Sektörü Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı (ENAR)	BSTB - Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Desteği
TÜBİTAK 1005 - Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı	FSMH, Markalaşma, Pazar ve Yatırım Desteklerinin Dağılımı
UDHB - Elektronik, Haberleşme, Uçay ve Havacılık Sektöründe Ar-Ge Proje. Dest.	Ekonomi Bakanlığı - Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği (URGE)
GTHB - Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı	TÜBİTAK 1602 - Patent Destek Programı
TÜBİTAK 1007 - Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Dest. P.	KOSGEB - Genel Destek Programı - Sınai Mülki Haklar Desteği
Üniversite – Sanayi İşbirliği Desteklerinin Dağılımı	TPE - Türk Patent Ödülleri
TÜBİTAK 1505 - Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı	Kalkınma Bakanlığı / Kalkınma Ajansları - Teknik Destek
TÜBİTAK - Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)	KOSGEB - Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama Destek Programı (TeknoPazar)
TÜBİTAK 1503 - Proje Pazarları Destekleme Programı	Ekonomi Bak. - Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi
TÜBİTAK 1513 - Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı	Ekonomi Bakanlığı - Tasarım Desteği
BSTB - Kümeleme Destek Programı	KOSGEB - Genel Destek Programı - Tasarım Desteği
KOSGEB - Uluslararası Kulüçka Merkezi Kurma Programı	Ekonomi Bak. - Pazar Araşt. ve Pazara Giriş Desteği - Yurt Dışı Pazar Araşt. Des.
TÜBİTAK 1601 - Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yön.Des.P.	BSTB - Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı (TeknoYatırım)
Başlangıç Firması / KOBİ Desteklerinin Dağılımı	Ekonomi Bak. - Pazar Araşt. ve Pazara Giriş Des. - İleri Tek. Yurt Dışı Şirk. Alımı Des.
TÜBİTAK 1512 - Teknogirişim Sermaye Desteği Programı (BİGG)	Özel Kapsamlı Destekler
KOSGEB - Girişimcilik Desteği Programı (UGE, YGD, İŞGEM, İPÖ destekleri)	Ekonomi Bakanlığı - Yatırım Teşvik Programı
KOSGEB - Uluslararası Hızlandırıcı Programı	Kalkınma Bak. - Yatırım Programları Kapsamında Araştırma Altyapıları Desteği
KOSGEB - KOBİ ve Girişimcilik Ödülleri	Savunma Sanayii Müsteşarlığı Ar-Ge Proje Faaliyetleri
TÜBİTAK 1514 - Girişim Sermayesi Destekleme Programı	Sağlık Bakanlığı Ar-Ge Projeleri Destekleri
BSTB - Kurumsal Katılım Sermayesi Desteği	BSTB - Tasarım Tescil Desteği
Hazine Müsteşarlığı - Bireysel Katılım Sermayesi (BKS) Sistemi	BSTB - Tasarım Tescil Desteği
TÜBİTAK 1507 - KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı	BSTB - Teknolojik Ürün Deneyim Belgesi
KOSGEB - Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı	
Kalkınma Bakanlığı / Kalkınma Ajansları - Doğrudan Finansman Desteği	

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

1.5.1. TÜBİTAK Destekleri

1.5.1.1. Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB)

Endüstriyel araştırma yapmak ve teknoloji geliştirmek, yenilikleri desteklemek, özendirmek, izlemek ve üniversite-sanayi ilişkilerini geliştirmek TÜBİTAK'ın temel işlevleri arasındadır. Bu işlevleri gerçekleştirmek için oluşturulan programlar ve planlanan faaliyetler Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB) tarafından yürütülmektedir.

Ülkemiz özel sektör kuruluşlarının araştırma-teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetlerini desteklemek ve bu yolla Türk sanayisinin araştırma-teknoloji geliştirme yeteneğinin, yenilikçilik kültürünün ve rekabet gücünün artırılmasına katkıda bulunmak vizyonu ile faaliyet göstermektedir.

Tablo 10: TEYDEB Destek Programları

	Program Kodu	Program Adı
Üniversite – Sanayi İşbirliği Destekleri	1505	Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
	1503	Proje Pazarları Destekleme Programı
	1513	Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı
	1601	Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artır. Yön. D.P.
Başlangıç Firması / KOBİ Destekleri	1512	Teknogirişim Sermaye Desteği Programı (BİGG)
	1514	Girişim Sermayesi Destekleme Programı
	1507	KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
Özel Sektör Odaklı Destekleri	1515	Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı
	1501	Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
	1511	Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik P.
	1509	Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
FSMH, Markalaşma, Pazar ve Yatırım Destekleri	1602	Patent Destek Programı

Kaynak: TÜBİTAK, ULAKBİM

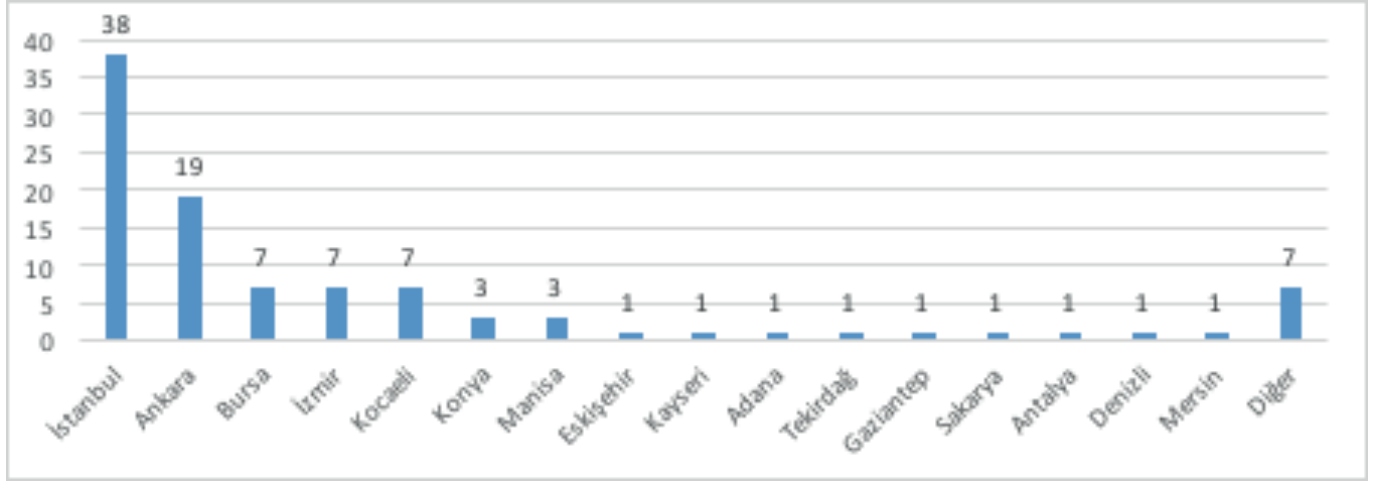
TEYDEB Programları kapsamında Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) tarafından belirlenen öncelikli alanlarda 2015 yılsonu itibarıyla toplam 2.382 projeye hibe verilmiş olup bu alanlara verilen destek bütçesi önceki yıllardan devam eden projeler dâhil 378,66 milyon TL olmuştur. (2015 Faaliyet Raporu, TÜBİTAK)

1995-2015 yılları arası birikimli destek istatistikleri incelendiğinde; TÜBİTAK özel sektöre yönelik Ar-Ge ve yenilik programlarına 1995-2015 yılları arasında toplam 28.185 proje başvuru yapılmış, bunlar arasından 16.344 proje desteklenmiş ve 5,2 milyar TL destek verilmiştir ve 9,6 milyar TL Ar-Ge hacmi gerçekleştirilmiştir.

1995-2015 döneminde TÜBİTAK tarafından özel sektör firmalarına sağlanan destek kapsamında proje başvuru oranlarına bakıldığında İstanbul'un %38 oran ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Ankara, Bursa, İzmir ve Kocaeli illeri ilk beşi oluşturmaktadır. Proje başvuru sayılarında Mersin, 81 il arasında 16. sırada yer almaktadır. Türkiye genelinde proje başvuru sayılarının %1'i Mersin ilinden gerçekleştirilmiştir.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

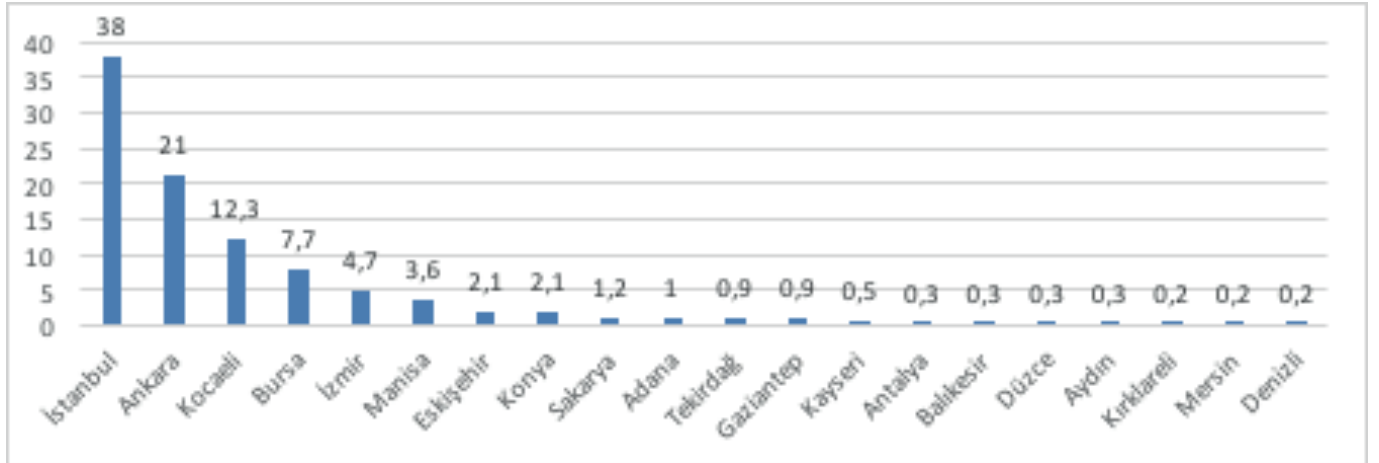
Şekil 4: TEYDEB Proje Başvuru Sayılarının İllere Göre Dağılımı (İlk 20 İl/ 1995-2015 Birikimli %)

Kaynak: TÜBİTAK TEYDEB İstatistikleri

1995-2014 döneminde firmalara verilen toplam hibe tutarının illere göre dağılımı incelendiğinde İstanbul'un %38 pay ile büyük bir farkla önde olduğu görülmektedir. Bu ilin ardından Ankara, Kocaeli, Bursa ve İzmir ilk beşi oluşturmaktadır. Mersin ise ülke genelinden aldığı %0,2 pay ile 18. sırada yer almaktadır.

Şekil 5: Firmalara Verilen Hibe Destek Tutarının İllere Göre Dağılımı (İlk 20 İl/ 1995-2014 Birikimli %)

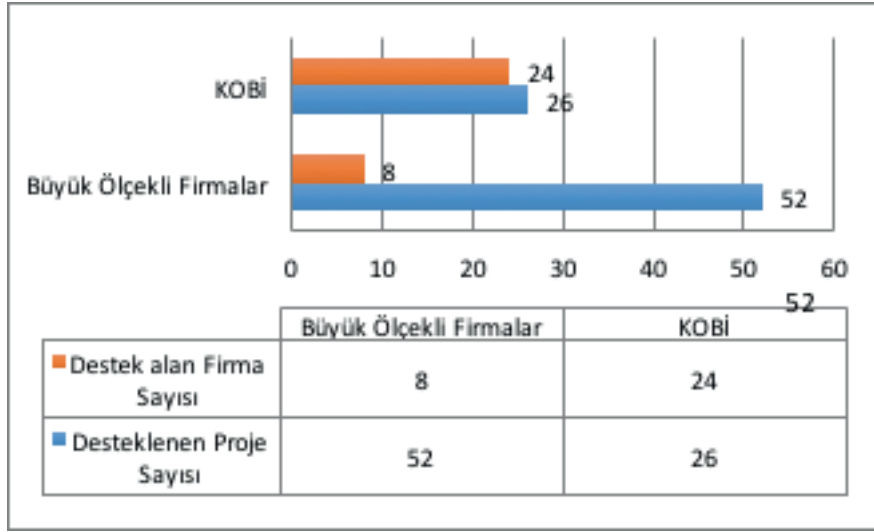
Kaynak: TÜBİTAK TEYDEB İstatistikleri

TÜBİTAK TEYDEB 1995-2015 Desteklenen Kuruluş Listesi incelendiğinde; 1995-2015 yılları arasında Mersin'den toplam 32 firmanın 78 projesinin desteklendiği görülmektedir. Destek alan firmaların ölçeğine göre dağılımını incelemek için desteklenen proje sayılarının firma ölçeğine göre dağılımı ve desteklenen firma sayılarının ölçeğine göre dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

Şekil 6: Desteklenen Proje Sayılarının Firma Ölçeğine Göre Dağılımı

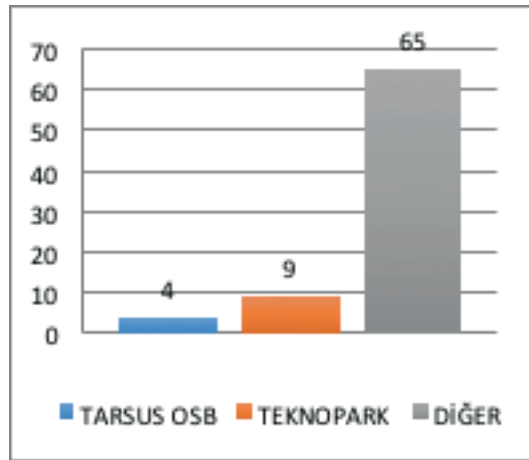
Kaynak: TÜBİTAK TEYDEB 1995-2015 Desteklenen Kuruluş Listesi

Desteklenen proje sayılarının firma ölçeğine göre dağılımına bakıldığında; büyük ölçekli firmaların 52 projesi destek alırken, KOBİ'lerin 26 projesi destek alabilmiştir. Desteklenen firma sayılarının ölçeğine göre dağılımları incelendiğinde ise; 8 büyük ölçekli firma ve 24 KOBİ TEYDEB desteklerinden yararlanmıştır.

Mersin'den desteklenen projelerin %33'ü KOBİ projesi, %67'si büyük ölçekli firma projesidir. Desteklenen firmaların %75'i KOBİ iken %25'i büyük ölçekli firmadır.

İlin sanayi üretim merkezi olan Organize Sanayi Bölgesinin ve sanayinin uluslararası piyasalarda rekabet edebilir duruma gelebilmesi için teknolojik bilgi üreten Teknokent' in desteklerden yararlanma durumu aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 7 1995-2015 Yılları Arası Desteklenen Projelerin Üretildikleri Yere Göre Dağılımı

Kaynak: TÜBİTAK TEYDEB

Mersin Üniversitesi kampüsü içinde yer alan Teknopark 'ta 9, Tarsus OSB'de 4 ve Mersin'in çeşitli noktalarındaki diğer firmalar 65 proje destek almaya hak kazanmıştır. Teknokent firmalarının almış oldukları proje destekleri, Mersin'de desteklenen proje sayısının % 5'ini oluştururken, Tarsus OSB firmaları almış oldukları proje destekleri % 12'sini ve diğer firmaların almış oldukları proje destekleri % 83'ünü oluşturmaktadır.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

1.5.1.2. TÜBİTAK Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB)

Araştırma Destek Programları Başkanlığı, Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projeleri Destekleme Programı ile evrensel gelişmeler ve ülke öncelikleri doğrultusunda, bilgi ve teknolojinin üretilerek, sonuçların hizmet ve/veya ürüne dönüştürülmesi yoluyla topluma kazandırılması için Ar-Ge faaliyetlerini yürüten bilim insanlarını desteklemektedir. Ayrıca Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı dâhilinde kamu kurumlarının Ar-Ge ile giderilebilecek ihtiyaçlarını karşılamak ve sorunlarına çözüm üretmek amacıyla bilim ve teknoloji alanlarında Ar-Ge projelerini desteklemektedir.

Tablo 11: ARDEB Destek Programları

	Program Kodu	Program Adı
Üniversite Odaklı Destekler	1000	Üniversitelerin Araştırma Proje Pot. Geliş. Yön. Dest. P.
	1001	Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme P.
	1002	Hızlı Destek Programı
	1003	Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
	1004	Mükemmeliyet Merkezi Destek Programı
	1005	Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı
	1007	Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Dest. P.
	3001	Başlangıç Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
	3501	Kariyer

Kaynak: TÜBİTAK, ARDEB

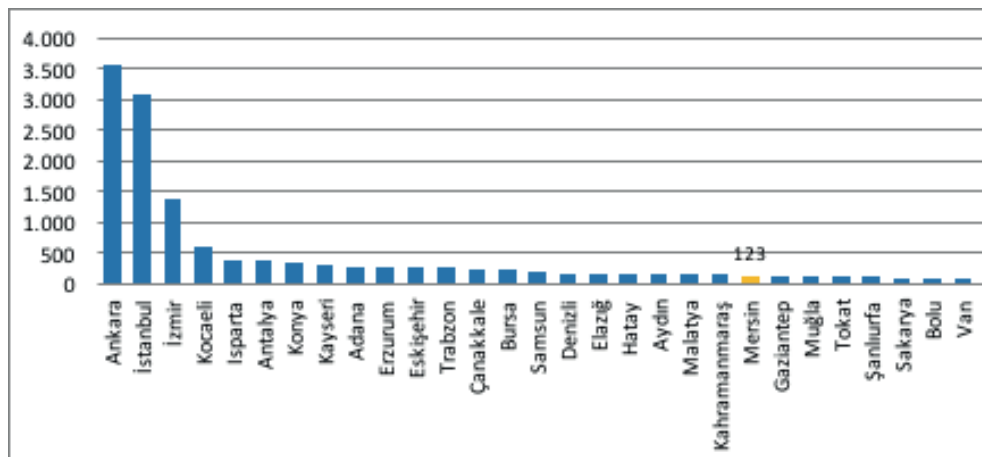
ARDEB Programları kapsamında BTYK tarafından belirlenen öncelikli alanlarda 2015 yılı itibarıyla toplam 2.913 proje desteklenmiş olup bu alanlara 2015 yılında toplam 473,6 milyon TL aktarılmıştır.

ARDEB tarafından 2006-2015 yılları arasındaki birikimli destek istatistikleri incelenmiştir. Son 10 yılın akademik destek istatistiklerine göre Mersin'den 630 proje önerisi sunulmuş, bu projelerden 123'ü desteklenmeye hak kazanmış ve yürürlükteki yıl içerisinde projelere aktarılan tutar dâhil toplam 19.327.163 TL destek alınmıştır.

Desteklenen proje sayılarının ve aktarılan akademik destek tutarının illere göre dağılımı aşağıdaki grafiklerde özetlenmiştir.

Şekil 8: Desteklenen Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımında İlk 30 İl (2006-2015)

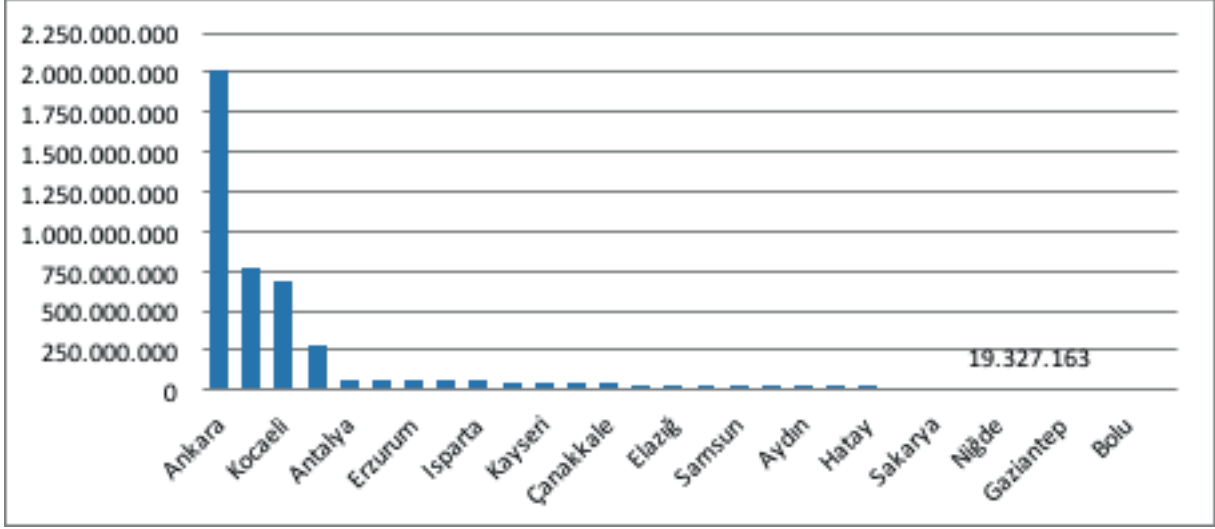
Kaynak: TÜBİTAK, ARDEB İstatistikleri

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

Desteklenen proje sayısının en fazla olduğu iller Ankara, İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Isparta olurken Mersin ili 22. Sırada yer almıştır.

Şekil 9: Destek Miktarının İllere Göre Dağılımında İlk 30 İl (2006-2015)

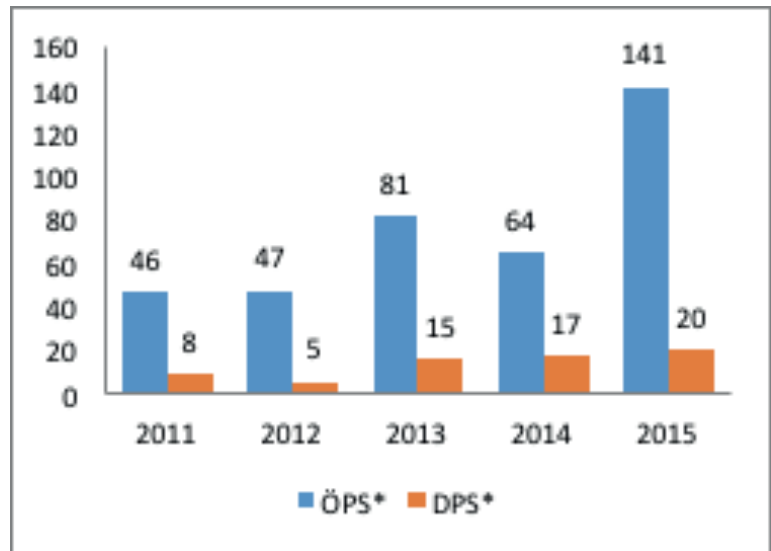

Kaynak: TÜBİTAK, ARDEB İstatistikleri

Desteklenen projelere aktarılan destek tutarının illere göre dağılımına bakıldığında Mersin ili 26. sırada yer alabilmiştir. Mersin desteklenen proje sayısına göre iller arası sıralamada daha önde yer alırken projelere aktarılan destek tutarının iller arası sıralamasında daha geri sıralarda yer almaktadır. Bu durum Mersin'in küçük ve orta bütçeli projeleri hayata geçirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Mersin'de 2011-2016 yılları arası dönemde önerilen ve desteklenen proje sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir:

Şekil 10: Mersin 2011-2015 Yılları Destek İstatistikleri

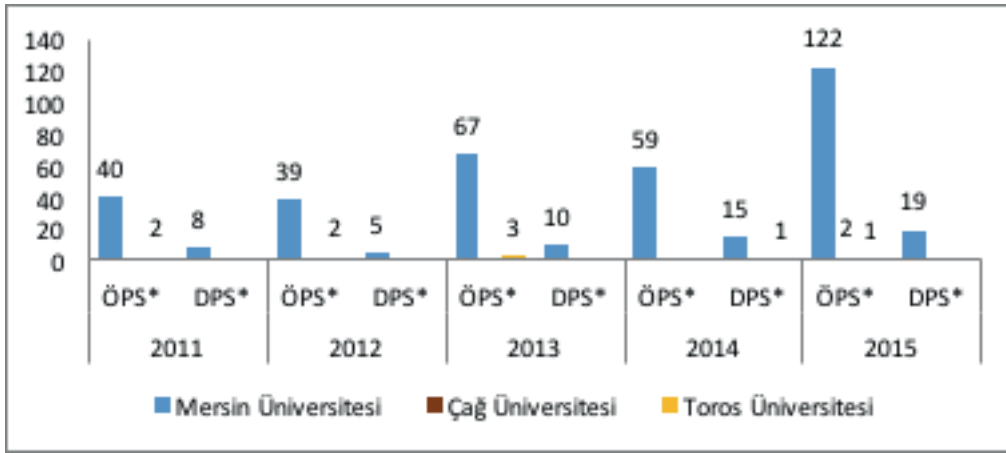
Kaynak: TÜBİTAK, ARDEB İstatistikleri

2011-2014 yılları arasında önerilen proje sayısı (ÖPS) ve desteklenen proje sayısında (DPS) büyük bir değişim olmazken 2015 yılına gelindiğinde önerilen proje sayısında ciddi bir artış söz konusu olmuş ancak bu artış desteklenen proje sayısına yansımamıştır.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

TÜBİTAK ARDEB 2015 yılı verileri ÖPS sıralamasına göre, Mersin Üniversitesi 181 üniversite içerisinde 122 proje önerisiyle 34. sıradadır. 2015 yılında Mersin Üniversitesi başarılı olan 19 projesi ile 2.192.590 TL destek almıştır. Toros Üniversitesi 1, Çağ Üniversitesi ise 2 proje önerisi sunmuş olup herhangi bir destek almaya hak kazanamamıştır. 2011-2015 yılları arasında Mersin ilinin üç üniversitesi; Mersin, Çağ ve Toros Üniversitelerinin Araştırma Destek Programlarına proje başvuru sayıları, desteklenen proje sayıları ve alınan destek miktarları aşağıda gösterilmiştir:

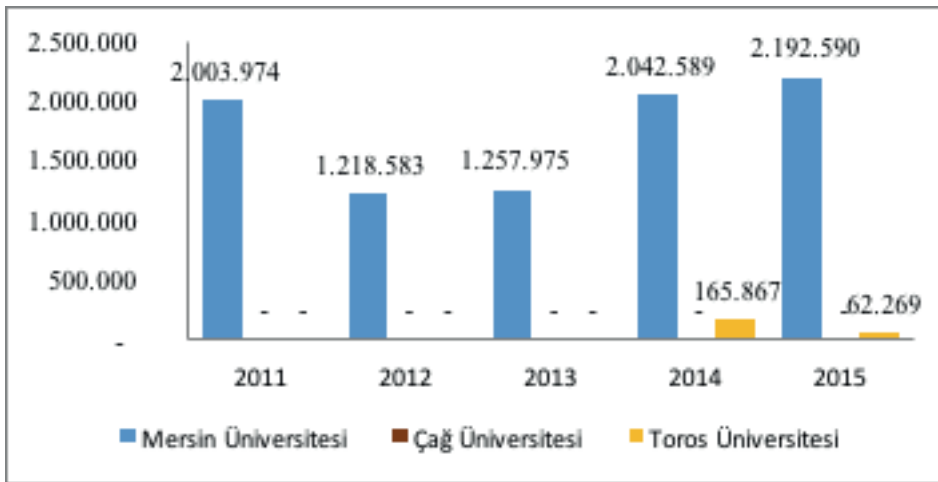
Şekil 11: Mersin, Çağ ve Toros Üniversitesi Önerilen Proje Sayısı ve Desteklenen Proje Sayısı

Kaynak: TÜBİTAK, ARDEB İstatistikleri

Mersin Üniversitesinin proje önerisi ve desteklenen proje sayısı 2015 yılına kadar dalgalı bir seyir izlemiş, 2015 yılında 122 proje önerisi ile pozitif bir sıçrama gözlenmiştir. Ancak, desteklenen proje sayısında bir önceki yıla göre büyük bir artış görülmemektedir. İlde nispeten genç sayılabilecek diğer iki üniversite proje önerisi ve desteği konusunda henüz herhangi bir varlık göstermemektedir. Destek alan projelere aktarılan tutarların yıllara göre değişimi grafiği aşağıda verilmiştir.

Şekil 12: ARDEB Destekleri Kapsamında Üniversitelere Aktarılan Tutarı

Kaynak: TÜBİTAK, ARDEB İstatistikleri

Mersin Üniversitesine aktarılan destek tutarında 2012 yılında ciddi bir düşüş yaşanmış olsa da sonrasında destek tutarı tekrar artma eğilimi göstermiştir. Toros Üniversitesi 2014 yılı itibarıyla desteklerden faydalanmaya başlamış olup Çağ Üniversitesi henüz herhangi bir destek almamıştır.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

1.5.1.3. TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı (BİDEB)

Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı bilim insanlarının sayı ve niteliğinin artmasına yardımcı olmak amacıyla, bu kesime yönelik destekleyici ve teşvik edici çeşitli programlar ve etkinlikler yürütmektedir.

Tablo 12: BİDEB Destek Programları

	Program Kodu	Program Adı
Araştırma Burs Programları	2209	Üniversite Öğrencileri Yurt İçi/Dışı Araşt. Projeleri Dest. Programı
	2218	Yurt İçi Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı
	2219	Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı
Bilimsel Etkinlik Destekleri	2217	Lisansüstü Yaz Okulu ve Benzeri Etk. Destekleme Programı
	2223	Yurt İçi Bilimsel Etkinlikleri Destekleme Programı
	2224	Yurt Dışı Bilimsel Etkinliklere Katılma Desteği Programı
	2234	Bilimsel İşbirliğine Yönelik Etkinlikleri Destekleme Programı
Konuk Araştırmacı	2216	Yabancı Uyuşuklar İçin Araştırma Burs Programı
Davet Etmeye Yönelik Destek Programları	2221	Konuk Bilim İnsanı Destekleme Programı
	2232	Doktora Sonrası Geri Dönüş Burs Programı
Yeni Destek Programları	2236	Uluslararası Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı
	2237	Proje Eğitimi Etkinliklerini Destekleme Programı

Kaynak: TÜBİTAK, BİDEB

BİDEB programlarına başvuran kişi sayısı her yıl artış göstermekte ve desteklenen bilim adamı sayısı artmaktadır. BİDEB tarafından sağlanan desteklerden en fazla yararlanan ilk 5 üniversite ODTÜ, Boğaziçi Üniversitesi, İTÜ, Bilkent Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi olmuştur.

Lisans, lisansüstü öğrencileri ve doktora sonrası araştırmacılara yönelik TÜBİTAK Bilim İnsanı Desteklerine 2015 yılında toplam 46.214 başvuru gerçekleşmiş, bunlardan 12.744'ü desteklenmiştir. Toplam bursiyer sayısı 22.060 olurken aktarılan destek miktarı 146,15 milyon TL olmuştur.

1.5.2. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Destekleri

Bilim, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın girişimcilik, Ar-Ge ve inovasyona yönelik olarak sağladığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 13: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Destekleri

	Program Adı
Üniversite – Sanayi İşbirliği Destekleri	TÜBİTAK- Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
	Kümelenme Destek Programı
Başlangıç Firması / KOBİ Desteği	Kurumsal Katılım Sermayesi Desteği
Özel Sektör Odaklı Desteği	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Desteği
FSMH, Markalaşma, Pazar ve Yatırım Desteği	Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı (TeknoYatırım)
Özel Kapsamlı Destekler	Tasarım Tescil Desteği
	Teknolojik Ürün Deneyim Belgesi
Maliye Bakanlığı / BSTB Destekleri	Özel Sektör Ar-Ge Merkezleri Desteği
	Özel Sektör Tasarım Merkezleri Desteği
	Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri Desteği

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

1.5.2.1. Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)

SAN-TEZ Programı, Türkiye'deki sanayi yapısının önemli bir kısmını oluşturan KOBİ'lerin Ar-Ge ve teknoloji kültürü kazanmaları ve sorunlarını üniversitede üretilen bilgi birikimini kullanarak, üniversitelerimizle işbirliği içinde çözüme alışkanlığı kazanmalarını sağlayacağı bir programdır. Ayrıca üniversitelerde ticarileşebilir ürüne yönelik çalışma yürüten akademisyenlerin de bu çalışmalarını katma değere dönüştürmelerine olanak sağlayacak bir destek mekanizmasıdır. (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2012a)

1.5.2.2. Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı (TEKNOYATIRIM)

Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı yüksek teknoloji ürünlerin ticarileşmesi ve bu ürünlere yönelik yatırımın artırılması ve hızlandırılmasını amaçlamaktadır.

2014 yılında ilk destek programı çağrısı, 2015 yılı içerisinde ise ikinci ve üçüncü çağrılar yayınlanmıştır. Program kapsamında toplam 174 proje destek almış ve toplam 345.874.992 TL destek dağıtılmıştır. Yayımlanan üç çağrı programından Ankara 53, İstanbul 46, Konya 13, İzmir 11, Kocaeli 8 yatırım desteği alırken Adana ve Mersin 1'er proje için yatırım desteği almıştır.

1.5.3. Ekonomi Bakanlığı Destekleri

1.5.3.1. Mersin'de Gerçekleştirilen Ur-Ge Projeleri

UR-GE teşviki, 2010/8 Sayılı Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ kapsamında Ekonomi Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Desteğin amacı, bir proje içerisinde, Türkiye'de yerleşik şirketlerin uluslararası arenada rekabetçiliğini ve ihracatını artırmaktır.

UR-GE teşviki kapsamında eğitim desteği, danışmanlık desteği, 2 kişiye kadar istihdam desteği ve yurtdışı pazarlama ve ticaret heyetleri (seyahat, konaklama ve organizasyon giderleri) desteği verilmektedir.

Tablo 14: Mersin'de Gerçekleştirilen Ur-Ge Projeleri

	Tarih	Proje Adı	Sektör	Kurum
1	2011-2015	İçinden Dış Ticaret Geçen Şehir: Mersin	Makina ve Aksamları	Mersin Ticaret ve Sanayi Odası
2	2012-2015	Dış Mekan Süs Bitkileri Sektöründe Dış TicaretKapasitesinin Artırılmasına Yönelik Üretici Kümelenmesi Projesi	Süs Bitkileri ve Mamulleri	Mersin Ticaret ve Sanayi Odası
3	2013-2015	AKİB Üyesi Mobilya İhracatçılarının İhracat Kapasitelerinin Artırılması	Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	Akdeniz İhracatçı Birlikleri
4	2015-	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücünün Artırılması	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	Akdeniz Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar Ve Mamulleri İhracatçıları Birliği
5	2014-	Mersin Teknopark UR-GE	Yazılım	Mersin Teknopark
6	2014-	Mersin Bölgesi Yaş Meyve Sebze Üreticilerinin Uluslararası Rekabet Gücünün Artırılması	Yaş Meyve ve Sebze	Mersin Ticaret ve Sanayi Odası
7	2015-	Bakliyat Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücünün Artırılması ve İhracatının Desteklenmesi	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	Akdeniz Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar Ve Mamulleri İhracatçıları Birliği

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

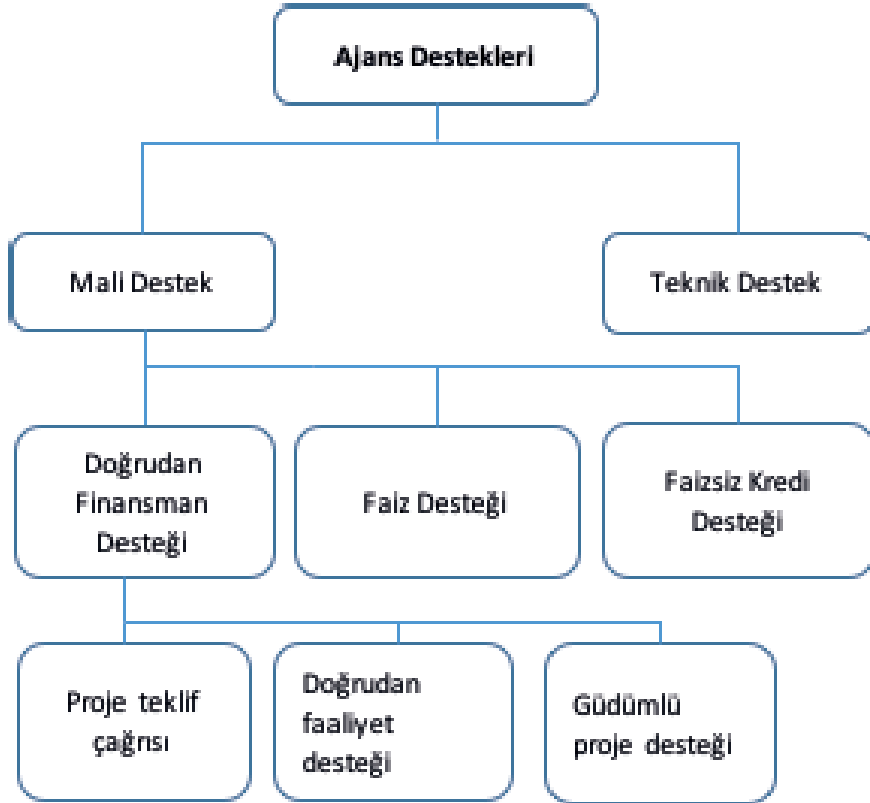
2010/8 Sayılı UR-GE Tebliği kapsamında, Türkiye genelinde 172 farklı işbirliği kuruluşu proje başvurusu yapmış, bu kuruluşlardan 135'inin toplamda 247 projesi onaylanmıştır. 86 proje tamamlanmış, 161 proje devam etmektedir.

Onaylı projelerin sektörel dağılımına bakıldığında makina-otomotiv-elektronik (%28), maden-metal-orman ürünleri (%22), tarım (%21), tekstil (%15), kimya (%9) ve yazılım (%5) sektörleri ön plana çıkmaktadır.

Mersin ilinde ise tabloda görülebileceği üzere, yaş meyve ve sebze, süs bitkileri ve mamulleri, ağaç mamulleri ve orman ürünleri, hububat bakliyat yağlı tohumlar ve mamulleri, makine ve aksamları sektörlerinde tamamlanmış ve devam etmekte olan toplam 7 adet UR-GE projesi mevcuttur.

1.5.4. Çukurova Kalkınma Ajansı Destekleri

Çukurova Kalkınma Ajansı kurulduğu günden bu yana bölgenin ihtiyaç ve öncelikleri doğrultusunda 23 mali destek programı uygulamıştır. Bu destek programlarından Rekabet Gücünün yükseltilmesi ve iş koşullarının iyileştirmesine yönelik proje teklif çağrıları incelendiğinde 2008 yılından 2016 yılına kadar 15 mali destek programı oluşturulmuş ve toplamda 183.307.544,98 TL bölge kamu kurum ve kuruluşlarına ve KOBİ'lere tahsis edilmiştir.

Mali destek programları arasından bölgenin rekabetçilik ve yenilikçilik becerisine katkı sağlayan programlar yılları ve destek tutarları ile birlikte aşağıda listelenmiştir.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

Tablo 15: Çukurova Kalkınma Ajansı Proje Teklif Çağruları

	Program Adı	Bütçe(TL)
2008	İktisadi Kalkınma MDP	11.000.000
	Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri MDP	2.000.000
2009	İktisadi Kalkınma MDP	15.000.000
	Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri MDP	5.000.000
2010	İktisadi Kalkınma MDP	17.500.000
	Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri MDP	10.000.000
2011	Rekabet Gücünün Artırılması MDP	17.000.000
2012	Rekabetçilik ve Yenilik MDP	30.648.094
	İş Koşulları ve Yaşam Kal. İy. KÖAMP	8.159.450
2013	Bölgesel Rekabet ve Yenilik MDP	25.000.000
	Üretim ve Çevre Altyapısının İyileştirilmesi MDP	10.000.000
2014	Mikro İşletmelerde Kurumsallaşma ve Rekabetçiliğin Geliştirilmesi MDP	3.531.438
	Rekabet Gücünün Artırılması ve Yenilikçilik MDP	15.000.000
	Üretim ve Çevre Altyapısının İyileştirilmesi MDP	6.468.561
2015	Mikro İşletmelerde Kurumsallaşma ve Rekabetçiliğin Geliştirilmesi MDP	7.000.000

Proje teklif çağrısı yöntemiyle uyguladığı mali destek programlarına ilave olarak Ajans, Doğrudan Faaliyet Desteği, GÜdümlü Proje Desteği ve Teknik Destek sağlamaktadır. GÜdümlü Proje Desteği ile bölgesel gelişmenin hızlandırılması, bölgenin rekabet edebilirliğinin güçlendirilmesi ve bölgedeki iş ortamının iyileştirilmesi açısından önem taşıyan orta ve büyük ölçekli projeler desteklenmektedir. Doğrudan Faaliyet Desteği ile bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, kritik öneme sahip araştırma ve planlama çalışmaları ile stratejik eylemlerin başlatılmasına yönelik projeler desteklenmektedir.

Teknik Destek ile bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına destek sağlanmaktadır.

1.5.5. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) Destekleri

Özel sektör ve kamu sektörünün ortak çabalarıyla kurulan ve kar amacı gütmeyen bağımsız bir kuruluş olan Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı, kurulduğu günden bu yana Hazine Müsteşarlığı, Dünya Bankası ve Dış Ticaret Müsteşarlığı kaynaklarıyla sanayi kuruluşlarının teknoloji geliştirme projelerine destek sağlamaktadır. TTGV'nin ana faaliyet alanı, özel sektör sanayi kuruluşları tarafından gerçekleştirilecek ürün ve süreç inovasyonuna mali destek sağlanmasıdır.

TTGV'nin özel sektöre yönelik ürün ve süreç inovasyonu destek programlarından Mersin'in yararlanma düzeyi incelendiğinde; 2005-2016 yılları arasında 3 proje başvurusu yapılırken bu projelerden 1'i destek almaya hak kazanmış ve alınan toplam destek tutarı 100 Bin ABD Doları olmuştur.

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

1.5.6. KOSGEB Destekleri

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 1990 yılında Türkiye'deki ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. KOSGEB, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ilgili bir kamu kuruluşu olup, tüzel kişiliği haizdir. KOSGEB'in sağlamakta olduğu girişimcilik, Ar-Ge ve inovasyona yönelik destek programları aşağıdadır.

Tablo 16: KOSGEB Destek Programları

	Destek Programı Adı
Üniversite – Sanayi İşbirliği Destekleri	Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı
Başlangıç Firması / KOBİ Destekleri	Girişimcilik Desteği Programı (UGE, YGD, İŞGEM, İPÖ destekleri)
	Uluslararası Hızlandırıcı Programı
	KOBİ ve Girişimcilik Ödülleri
	Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Dest. P.
	İşbirliği - Güç birliği Programı
FSMH, Markalaşma, Pazar ve Yatırım Destekleri	KOSGEB - Genel Destek Programı - Sınai Mülki Haklar Desteği
	KOSGEB - Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama Destek P. (TeknoPazar)
	KOSGEB - Genel Destek Programı - Tasarım Desteği

KOSGEB 2010- 2015 verileri incelendiğinde; Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı kapsamında Mersin özelinde 54 işletme 76 proje başvurusunda bulunmuş, bu projelerin 57'si kabul edilmiş ve desteklenmiş, 13 proje ise reddedilmiştir.

Tablo 17: Kabul edilen Projelerin İşletme Faaliyet konularına Göre Dağılımı (2010-2015)

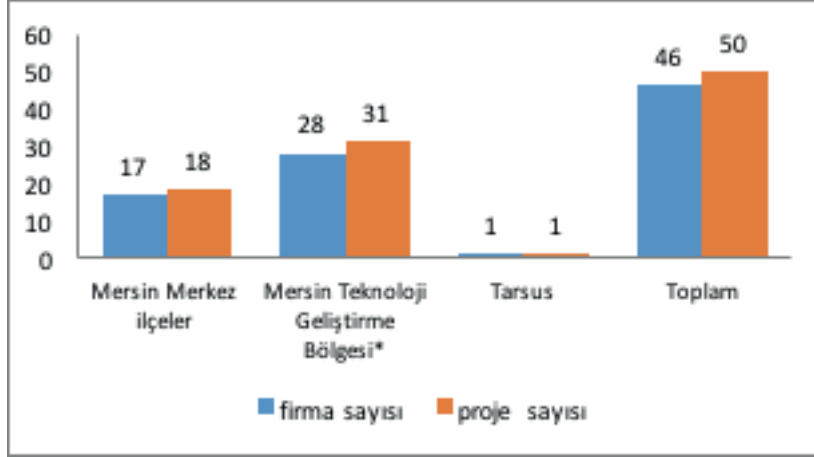
Ar-ge İnovasyon Destek Programı (2010-2015) Faaliyet Konusu	İşletme Sayısı	Proje Sayısı
Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	1	1
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	4	4
Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler	16	18
Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	1	1
Bilgisayarların, kişisel eşyaların ve ev eşyalarının onarımı	1	1
Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri	7	8
Büro yönetimi, büro destek ve iş destek faaliyetleri	1	1
Diğer imalatlar	1	1
Gıda ürünlerinin imalatı	3	3
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	1	1
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	3	3
Mimarlık ve mühendislik faaliyetleri; teknik muayene ve analiz	1	2
Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yan römork) imalatı	1	1
Reklamcılık ve piyasa araştırması	1	1
Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	1	1
Telekomünikasyon	1	1
Toptan ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)	2	2
Toplam	46	50

Kaynak: KOSGEB Mersin İl Müdürlüğü

AR-GE ve İNOVASYON GÖSTERGELERİ

Mersin ilinde 2010-2015 yılları arası kabul edilen projelerin işletme faaliyetlerine göre dağılımı incelendiğinde Ar-Ge İnovasyon destek programı kapsamında bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin öne çıktığı gözlemlenmektedir.

Şekil 13: 2010-2015 Arası Projelerin Üretildikleri Yere Göre Dağılımı

Kaynak: KOSGEB Mersin İl Müdürlüğü

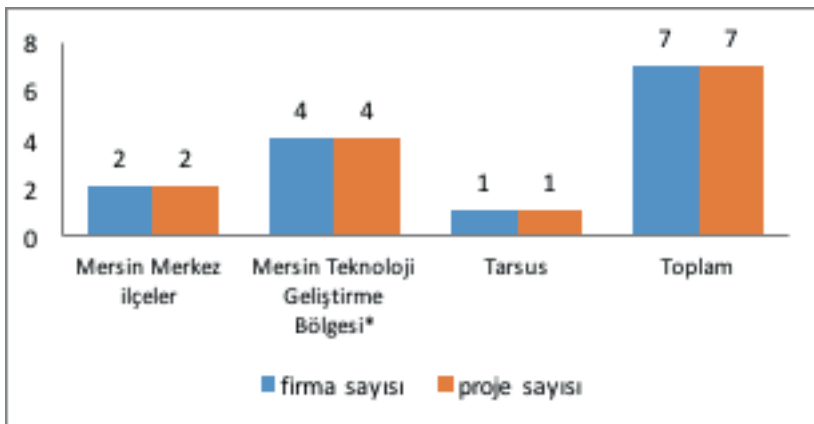
2010-2015 yılları arası Ar-Ge İnovasyon destek programından yararlanan firmaların büyük çoğunluğunun Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesinde konumlandığı gözlemlenmektedir.

Tablo 18: Endüstriyel Uygulama Destek Programı (2010-2015)

Endüstriyel Uygulama Destek Programı (2010-2015)	İşletme Sayısı	Proje Sayısı
Faaliyet Konusu		
Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	1	1
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	1	1
Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler	2	2
Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri	1	1
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	1	1
Reklamcılık ve piyasa araştırması	1	1
Toplam	7	7

Kaynak: KOSGEB Mersin İl Müdürlüğü

Şekil 14: Endüstriyel Uygulama Destek Programı Kapsamında Kabul Edilen Projelerin İşletme Faaliyetleri (2010-2015)

2010-2015 yılları arası Endüstriyel Uygulama destek programından yararlanan firmaların büyük çoğunluğunun Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesinde konumlandığı gözlemlenmektedir.

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

Mersin ili sanayisi, Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi, Silifke Organize Sanayi Bölgesi, küçük sanayi siteleri, Mersin Serbest Bölgesi ve Mersin Limanı günden güne gelişmekte ve ilerlemektedir.

2.1.1 Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi (MTOSB)

1992 yılında 380 hektarlık alan üzerinde kurulmuş olup 1995 yılında ilk firma olan Trakya Cam'ın üretime geçmesi ile faaliyet göstermeye başlamıştır. MTOSB Nacarlı Köyü mevkiinde olup Tarsus'a 12 km, Mersin'e 24 km ve Mersin Limanı ile Mersin Serbest Bölge'ye 22 km uzaklıktadır. Bölgedeki istihdam yaklaşık 13.000'dir.

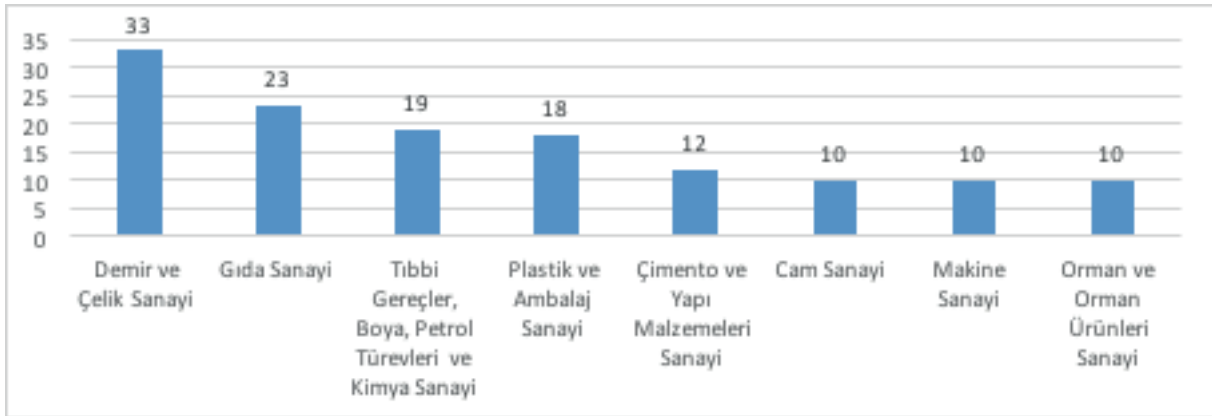
Tablo 19: MTOSB Yerleşim Bilgisi

İşletme Sayısı	İşletme Sayısı	Proje Sayısı	İşletme Sayısı	Proje Sayısı	İşletme Sayısı	Proje Sayısı
1. OSB	380	127	10	4	13	154
2. OSB	278	29	11	-	1	41

Kaynak: MTOSB Müdürlüğü

Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi (1.OSB) 380 ha alan üzerinde 154 sanayi parselinden oluşmaktadır. Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi Gelişme Alanı olan (2.OSB) 278 ha alan üzerinde 41 sanayi parselinden oluşmaktadır. Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi, ilave alanlar kapsamında 100 ha alan üzerine kurulu 3. OSB ve 300 ha alan üzerine kurulu 4. OSB alanlarının başvurularını Bakanlığa yapmıştır. OSB bünyesinde, Özel Meslek Lisesi, güvenlik hizmetleri, itfaiye müfrezesi, spor alanları ve alışveriş merkezi bulunmaktadır.

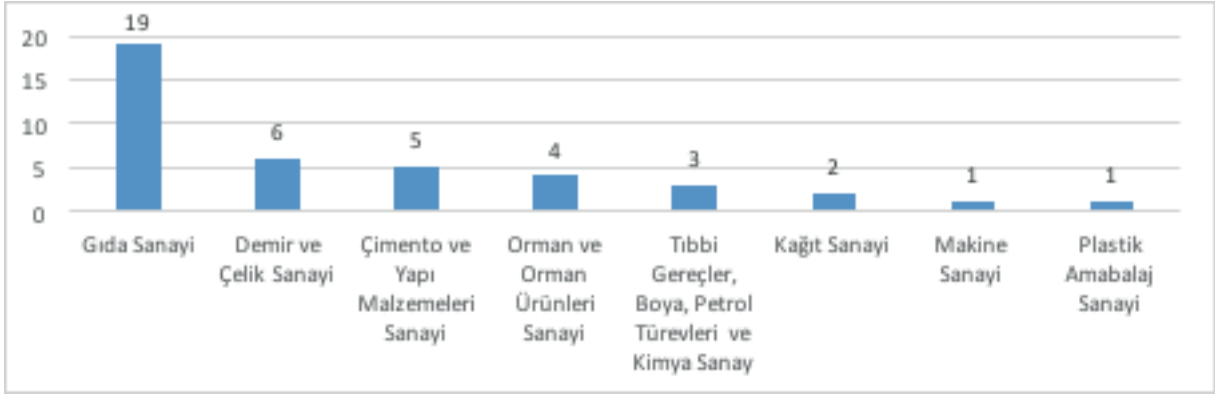
Şekil 15: MTOSB 1. OSB Firmalarının Sektörel Dağılımı

Kaynak: MTOSB Müdürlüğü

1. Organize Sanayi Bölgesi'nde ağırlıklı sektör olarak: demir ve çelik sanayi, gıda sanayi, kimya sanayi, plastik sanayi, çimento ve yağlı malzemeleri, makine sanayi ve cam sanayi bulunmaktadır.

Şekil 16: MTOSB 2. OSB Firmalarının Sektörel Dağılımı

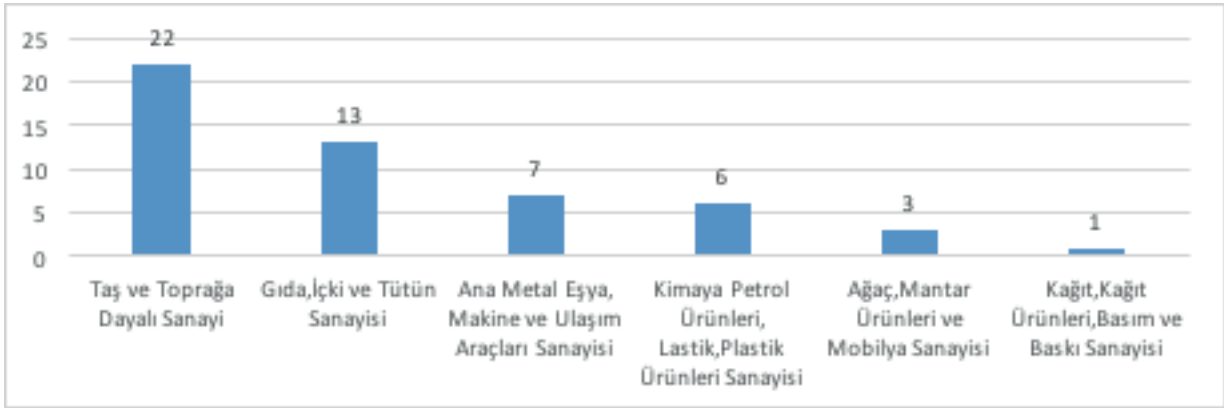
Kaynak: MTOSB Müdürlüğü

2. Organize Sanayi Bölgesi'nde gıda sanayi başta olmakla birlikte demir-çelik, çimento ve yapı malzemeleri, orman ürünleri, makine, plastik ve ambalaj, tıbbi gereç ve kimyasal ürünler ile ilgili sektörlerde üretim yapılmaktadır.

2.1.2. Silifke Organize Sanayi Bölgesi

Silifke Organize Sanayi Bölgesi 2001 yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığında yetki belgesi alınarak faaliyete geçmiştir. Toplam sanayi parsel sayısı 67'dir ve toplam 769 kişi istihdam etmektedir.

Şekil 17: Silifke Organize Sanayi Bölgesi Firmaları Sektörel Dağılımı

Kaynak: Silifke OSB Müdürlüğü

Silifke Organize Sanayi Bölgesi'nde taş ve toprağa dayalı sanayi başta olmak üzere gıda, içki, tütün; ana metal ve makine; kimya ve petrol ürünleri, ağaç ürünleri ve mobilya gibi sektörler yer almaktadır.

2.1.3. Sanayi Siteleri

2.1.3.1 Tamamlanan Sanayi Siteleri

Mersin İlinde toplamda 1.833 işyeri bulunan 9 adet Sanayi Sitesi hizmet vermektedir.

Tablo 20: Mersin İli Sanayi Sitelerindeki İşyeri Durumu

Sanayi Sitesi Adı	İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)
Tırmıl Ss	433	421	12	97
İçel (I.Bölüm) Ss	421	421	0	100
Silifke Ss	212	212	0	100
Tarsus Ss	181	181	0	100
Erdemli Ss	170	170	0	100
İçel (II. Bölüm) Ss	154	154	0	100
Anamur Ss	126	126	0	100
Mut SS	99	99	0	100
Tarsus (Yenice) Ss	37	33	4	89
Toplam	1833	1817	16	

Kaynak: : T.C Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 81 İl Sanayi Durum Raporu, 2014

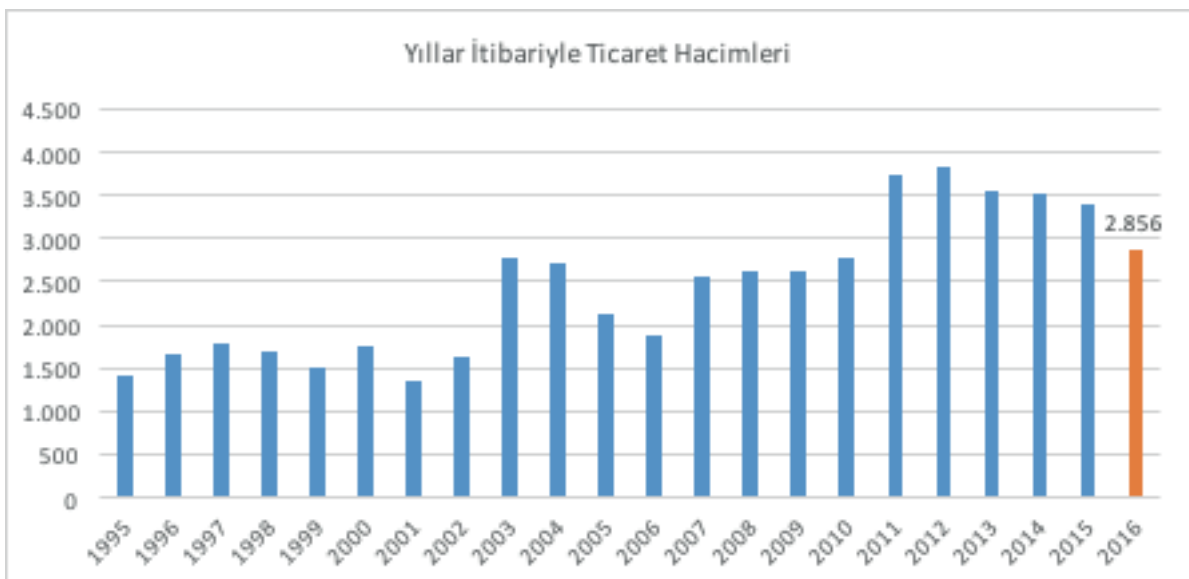
2.1.4. Mersin Serbest Bölgesi

1987 yılında açılışı yapılan Mersin Serbest Bölge, 836 dönüm alan üzerine kuruludur. Bölge, sahip olduğu önemli coğrafi konumu itibarı ile tüm dünya ülkeleri ile olan bağlantısının yanı sıra, Rusya, Türki Cumhuriyetler, Orta Doğu Ülkeleri, Akdeniz ve Kuzey Afrika pazarlarına olan yakınlığı sebebi ile bir merkez konumundadır.

2016 Ağustos ay sonu itibarıyla Mersin Serbest Bölge’de toplam 8061 kişi istihdam etmektedir.2015 yılı aynı döneme göre bölgedeki istihdam %9 azalmıştır.

Yatırım harcamalarının dağılımına bakıldığında %79’unun Türkiye’den bölgeye ,%21’inin yurtdışından bölgeye yapıldığı görülmektedir.

Şekil 18: Mersin Serbest Bölgesi Yıllar İtibariyle Ticaret Hacmi

Kaynak: : MESBAŞ

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

2012 yılında en yüksek seviyeye ulaşmış olan Mersin Serbest Bölge ticaret hacmi sonraki yıllarda düşüş eğilimine girmiş ve 2012 yılında 3.832 milyon \$ olan ticaret hacmi 2016 yılı aralık sonu itibariyle 2.856 milyon \$ olmuştur. 976 milyon \$'lık bir gerileme ile %25'lik bir daralma yaşanmıştır.

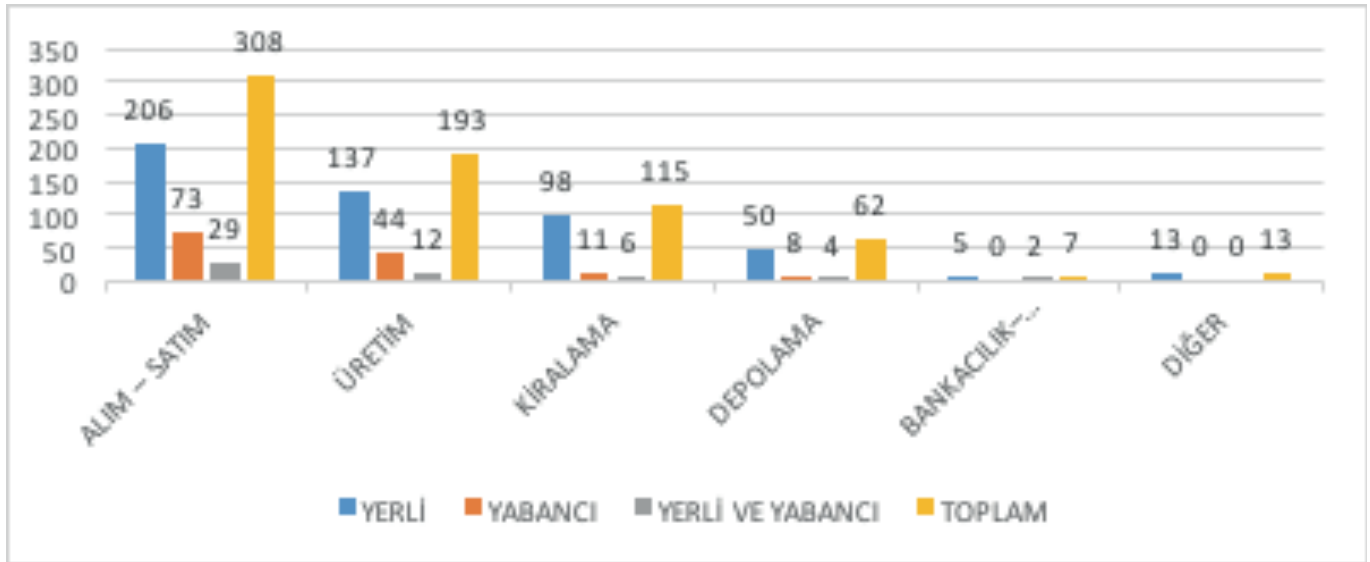
Tablo 21: Sektör Gruplandırmasına Göre Ticaret Hacmi Mukayesesi

SEKTÖR GRUPLANDIRMASI	2015	2016	DEĞİŞİM 2016 / 2015
TARIM ÜRÜNLERİ	1.316.422.017	1.143.548.593	-13%
Toplama Oranı	46%	40%	
MADENCİLİK	11.423.133	11.976.273	5%
Toplama Oranı	0%	0%	
SANAYİ ÜRÜNLERİ	2.061.444.542	1.700.759.559	-17%
Toplama Oranı	72%	60%	
Toplam	3.389.289.692	2.856.284.425	-16%

Kaynak: : MESBAŞ

Toplam ticaret hacminin neredeyse tamamını oluşturan sanayi ürünleri ticaret hacmi ve tarım ürünleri ticaret hacminin 2015 yılından 2016 yılına gelindiğinde gerilediği görülmektedir. 2015 yılından 2016 yılına gelindiğinde, Tarım ürünleri ticaret hacmi %13 oranında, sanayi ürünleri ticaret % 17 oranında daralmıştır. Madencilik sektörü oldukça küçük bir ticaret hacmi payına sahip olsa da bu oran % 5'lik bir artış göstermiştir.

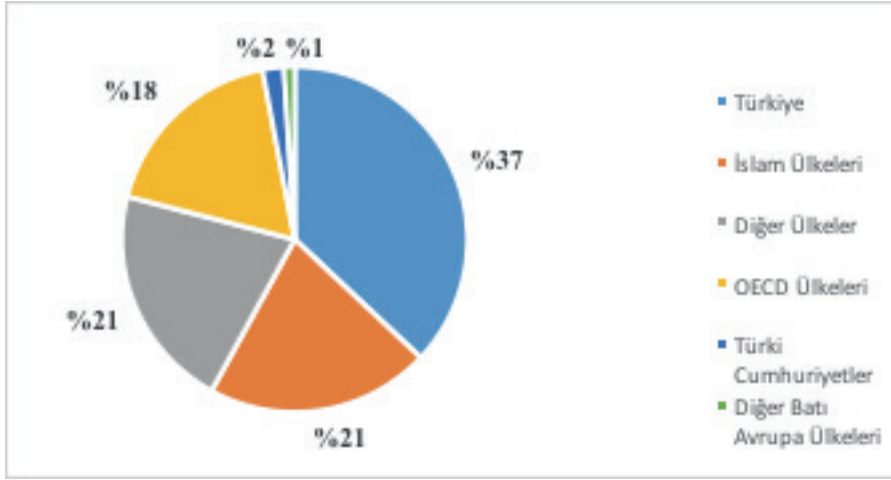
Şekil 19: Faaliyet Türüne Göre Yatırımcı Sayısı

Kaynak: : MESBAŞ

Mersin Serbest Bölge'ye yatırım yapan yatırımcılar faaliyet türüne göre incelendiğinde; yerli, yabancı ve yerli-yabancı ortaklığında alım-satım ve üretim ile uğraşan yatırımcı sayısı en fazladır.

Şekil 20: Ticaret Hacminin Ükelere Göre Dağılımı

Kaynak: MESBAŞ

Ükelere göre ticaret hacmi incelendiğinde %37 ile Türkiye 1. sıradadır. Bunu sırasıyla; İslam ülkeleri, diğer ülkeler, OECD ülkeleri, Türki Cumhuriyetler ve diğer Batı Avrupa ülkeleri izlemektedir.

2.1.5. Mersin Uluslararası Limanı

Mersin Uluslararası Limanı (MIP) coğrafi konumu, kapasitesi, geniş hinterlandı ile Türkiye ve Doğu Akdeniz'in lider limanlarından biridir. Ankara, Gaziantep, Kayseri, Kahramanmaraş, Konya gibi Türkiye'nin sanayileşmiş kentleri ile Suriye, Irak ve İran gibi sınır komşusu olan ülkelere, demiryolu ve karayoluyla bağlıdır. Ayrıca Mersin Uluslararası Limanı, Mersin Serbest Bölgesi'ne koridor ile bağlanan Türkiye'deki tek limandır.

21 adet rıhtım bulunan limanda, büyüklüğüne göre aynı anda 30'a yakın gemiye yükleme - boşaltma hizmeti verilebilmektedir. Yılda ortalama 22 milyon ton yük elleçlenmektedir.

Konteyner, genel kargo, proje kargo, Ro-Ro, kuru dökme yük ve sıvı dökme yük, yolcu, gemiden konteynere direkt dökme yük hizmetleri verilmektedir.

Tablo 22: Liman Sahası Özellikleri

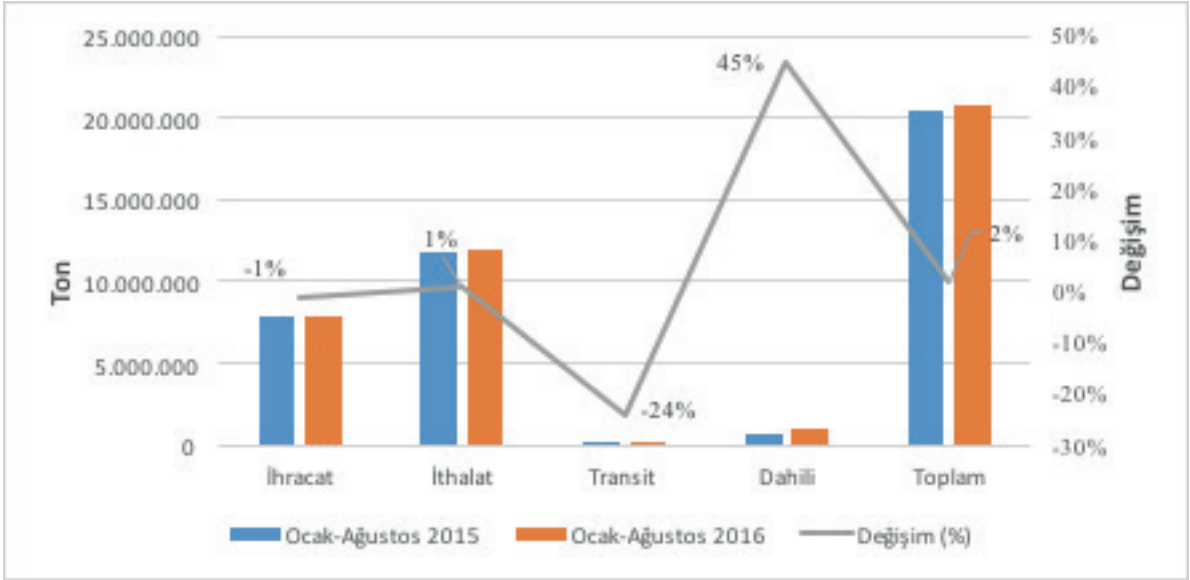
Toplam Liman Sahası	110 Hektar
Toplam Rıhtım	21
Max. Derinlik	15 m
Dizayn Kapasitesi	2.600.000 Teu / Yıl
Genel Kargo Elleçleme Kapasitesi	1.000.000 Ton / Yıl
Dökme Katı Yük Elleçleme Kapasitesi	8.000.000 Ton / Yıl
Dökme Sıvı Yük Elleçleme Kapasitesi	750.000 Ton / Yıl
Ro-Ro Kapasitesi	150.000 Adet-Araç /Yıl
Toplam Rıhtım Uzunluğu	3370m

Kaynak: Mersin Uluslararası Limanı (MIP)

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

Mersin Uluslararası Liman Genişleme Projesi: 1,5 yılda tamamlanması planlanan terminalin hizmete açılması ile 400 m uzunluğunda ve 18000 TEU kapasiteli gemiler Mersin Limanı'na ulaşabilecektir. Böylece Mersin Limanı ülkenin en büyük konteyner terminal kapasitesine sahip olacaktır. Toplam 160 milyon \$ tutarındaki ilave rıhtım projesiyle limanın kapasitesi 1.8 milyon TEU' dan 2.6 milyon TEU' ya ulaşacaktır.

Tablo 23: Mersin Limanı Bazında Elleçlenen Yüklerin Dağılımı

Tablo 24: Mersin Limanı Yükleme Tonajı

	İhracat	İthalat	Transit	Dahili	Toplam
Ocak-Ağustos 2015	7.904.065	11.774.245	3.195	707.006	20.388.511
Ocak-Ağustos 2016	7.788.137	11.942.426	2.430	1.025.404	20.758.397
Değişim (%)	-1%	1%	-24%	45%	2%

Kaynak: MTSO Aylık Göstergeler Bülteni 08/2016

2016 yılı Ocak-Ağustos döneminde 2015 yılı aynı döneme göre yükleme tonajında toplamda %2'lik bir artış görülmüştür.

2.2. Bilgi ve Araştırma Altyapısı

İnovasyon ve Ar-Ge çalışmalarının gelişmesi için o bölgede öncelikle bu tür çalışmalara yön verecek ve destekleyecek yapıların olması gerekmektedir. Bu yapıların başında Üniversiteler, Araştırma Merkezleri, Enstitüler ve bunların tamamlayıcısı olarak Meslek Yüksek Okulları gelmektedir. Üniversiteler bünyelerinde barındırdıkları değişik birimler yardımı ile Ar-Ge ve yeniliğin en önemli ögesini oluşturmaktadır.

2.2.1. Üniversiteler

Üniversiteler bilgi temelli ekonomilerde temel rol oynayan kuruluşlardır. Bazı ekonomilerde kümelenmelerin oluşması ve bölgesel uzmanlıkların gelişmesi üniversitelerin uzmanlaşmaları ile

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

büyük paralellik göstermektedir. Gerekli araştırmaların yapıldığı, bilginin üretildiği ve nitelikli insan kaynağının yetiştirildiği yerlerdir.

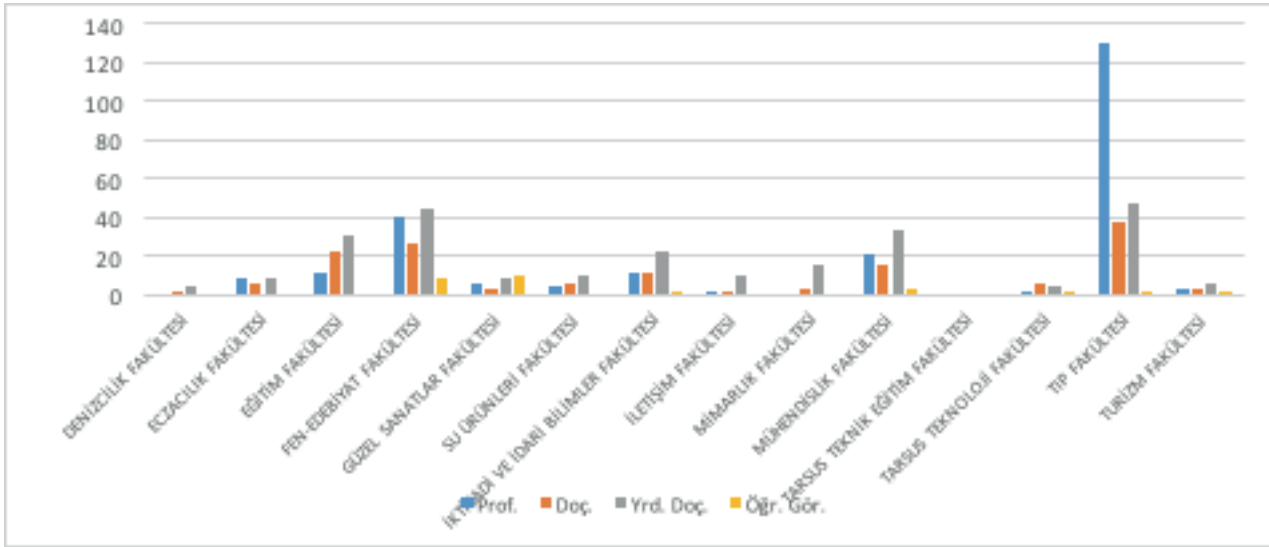
Mersin ilinde yükseköğretim alanında biri resmi (Mersin Üniversitesi), ikisi özel (Çağ ve Toros Üniversiteleri) olmak üzere üç üniversite ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne bağlı Deniz Bilimleri Enstitüsü ile Selçuk Üniversitesi'ne bağlı Silifke-Taşucu Meslek Yüksekokulu faaliyet göstermektedir.

Araştırma Merkezleri, Enstitüler ve bunların tamamlayıcısı olarak Meslek Yüksek Okulları gelmektedir. Üniversiteler bünyelerinde barındırdıkları değişik birimler yardımı ile Ar-Ge ve yeniliğin en önemli ögesini oluşturmaktadır.

2.2.1.1. Mersin Üniversitesi

Türkiye'nin önde gelen üniversitelerinden olan Mersin Üniversitesi 1992 yılında kurulmuştur. Üniversitede; 14 Fakülte, 9 Yüksekokul, 13 Meslek Yüksekokulu, 5 Enstitü ve 31 Araştırma ve Uygulama Merkezi bulunmaktadır. 2015-2016 yılı öğretim döneminde, Mersin Üniversitesi bünyesinde 1,552 akademik personel görev yapmaktadır. 2014-2015 yılları arasında Mersin Üniversitesi 2,221 ön lisans, 2,501 lisans, 398 yüksek lisans, 26 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 5,146 mezun vermiştir. 2016 yılı Kasım ayı itibarıyla 29.910 öğrenci eğitim görmektedir. Öğrenci sayısının akademisyen sayısına oranı 19,27'dir.

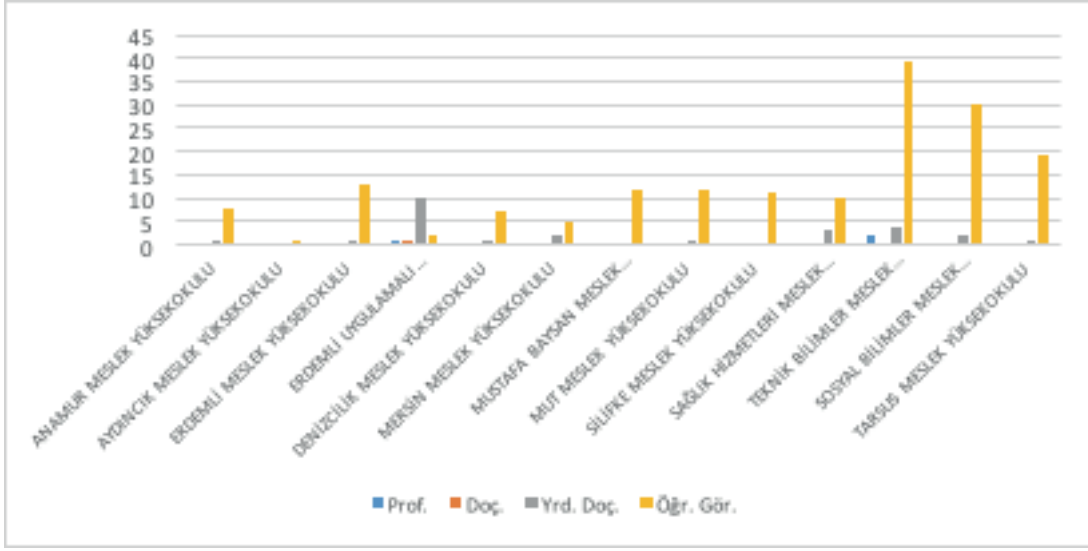
Tablo 25: Fakülte Bazında Öğretim Elemanı Sayıları Dağılımı

Kaynak: YÖK /2015-2016 Yılı Öğretim Üyeleri Dağılımı

Mersin Üniversitesinde, 14 Fakültede 238 profesör,142 doçent, 247 Yard. Doçent ve 26 öğretim görevlisi yer almaktadır. Fakültelerdeki uzmanlaşmayı gösteren önemli bir gösterge olarak fakültelere göre profesör ve doçent sayıları dağılıma bakıldığında; tıp fakültesi, mühendislik-mimarlık fakültesi ve fen edebiyat fakültesinin en fazla paya sahip oldukları görülmektedir. Bu fakülteler köklü bir bilgi birikimine sahip fakültelerdir.

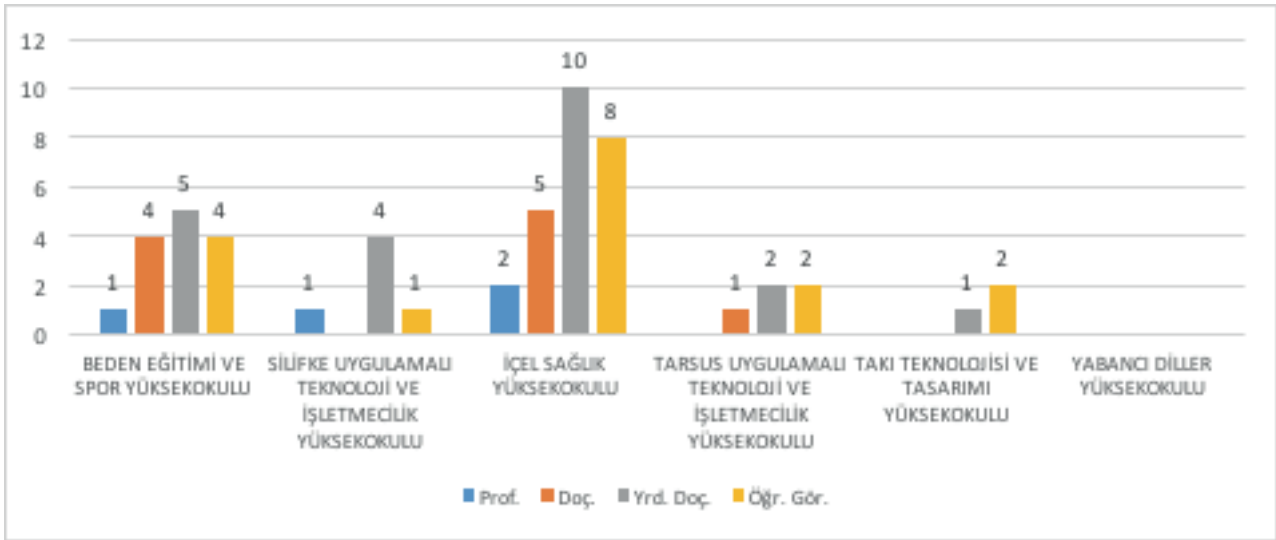
Şekil 21 Meslek Yüksekokulu Bazında Öğretim Elemanı Sayısı

Kaynak: YÖK /2015-2016 Yılı Öğretim Üyeleri Dağılımı

13 Meslek Yüksekokulunda 3 profesör,1 doçent, 26 Yard. Doçent ve 169 öğretim görevlisi bulunmaktadır.

Şekil 22: Yüksekokul Bazında Öğretim Elemanı Sayısı

Kaynak: YÖK /2015-2016 Yılı Öğretim Üyeleri Dağılımı

Enstitüler açısından incelendiğinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü bulunmaktadır.

Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi

TÜBİTAK tarafından her sene hazırlanan Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi 5 boyuttan oluşmaktadır. 5 boyut altında 23 gösterge bulunmaktadır. Bu göstergeler ışığında üniversiteler girişimcilik ve yenilik düzeyine göre sıralanmaktadır.

Şekil 23: Girişimcilik ve Yenilikçi Üniversite Endeksi Boyutları

Girişimci ve yenilikçi üniversite endeksi 2016 verisine göre "Mersin Üniversitesi" ilk 50 üniversitenin sıralandığı listede 32. sırada bulunmaktadır.

Şekil 24: Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi 2016 Sıralaması

Sıra	Üniversite	Toplam	Bilimsel Teknolojik Araştırma Yetkinliği	Fikri Mülkiyet Havuzu	İşbirliği Ve Etkileşim	Girişimcilik Ve Yenilikçilik Kültürü	Ekonomik Katkı Ve Ticarileşme
32	Mersin Üniversitesi	42,05	10,5	2,9	6,4	11,9	10,3

Kaynak: TÜBİTAK, Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi

Bilimsel ve teknolojik ve araştırma yetkinliği boyutundan 20 tam puan üzerinden 10.5, fikri mülkiyet havuzu boyutundan 15 tam puan üzerinden 2.9, işbirliği ve etkileşim boyutundan 25 tam puan üzerinden 6.4, girişimcilik ve yenilikçilik kültürü boyutundan 15 tam puan üzerinden 11.9 ve ekonomik katkı ve ticarileşme boyutundan 25 tam puan üzerinden 10.3 puan alabilmiştir.

Tablo 26: Mersin Üniversitesi Yıllara Göre Toplam Puanı ve Türkiye Sıralaması

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Top. Puanı	Sıralaması	Top. Puanı	Sıralaması	Top. Puanı	Sıralaması	Top. Puanı	Sıralaması	Top. Puanı	Sıralaması
Mersin Üniversitesi	33	29.	41.8	27.	38.83	31	32.94	44.	42.05	32.

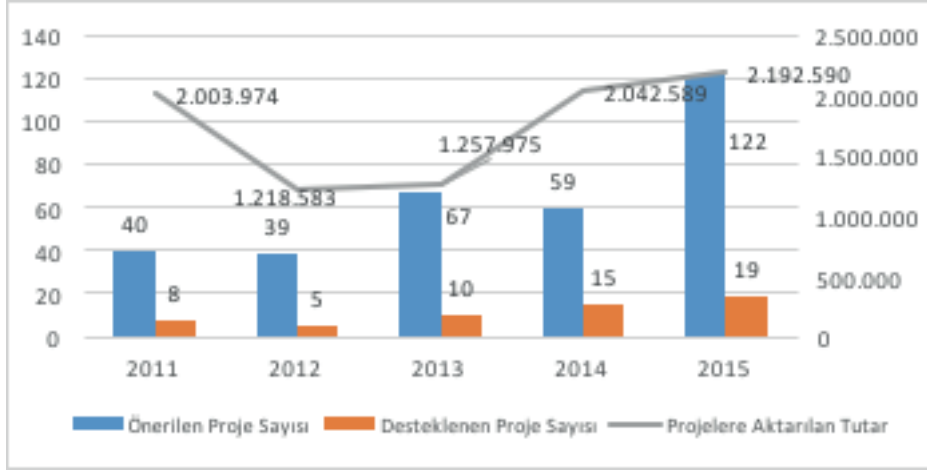
Kaynak: TÜBİTAK, Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

Bilimsel Araştırma Projeleri

Üniversitenin proje geliştirme istatistikleri ve bu projelerin araştırma alanları istatistikleri incelenmiştir. Böylelikle, üniversitenin proje geliştirebilme başarısı ve uzmanlaştığı alanlar belirlenmiştir.

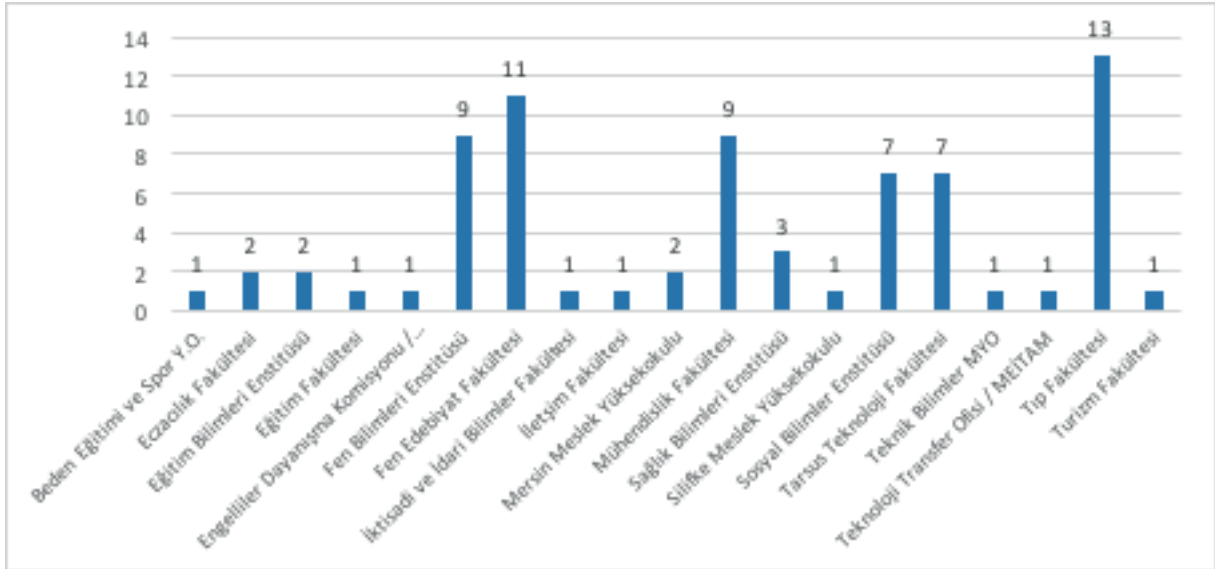
Şekil 25: Mersin Üniversitesi Proje Sayıları ve Bütçeleri

Kaynak: TÜBİTAK ARDEB **Kamu projeleri ve alt projeler dâhil edilmiştir

2015 yılı verilerine dayanarak; önerilen proje sayıları sıralamasına göre Mersin Üniversitesi 181 üniversite arasında 122 proje önerisi ile 32. sıradadır. Başarılı olan 19 proje ile 2.192.590 TL tutarında destek almıştır.

Şekil 26: Bölümler Bazında Proje Sayıları (2014 Yılı)

Kaynak: Mersin Üniversitesi

Birimlere göre proje sayıları grafiği incelendiğinde proje başvuru sayısının en yüksek olduğu birimler; tıp fakültesi, mühendislik mimarlık fakültesi, fen-edebiyat fakültesidir.

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

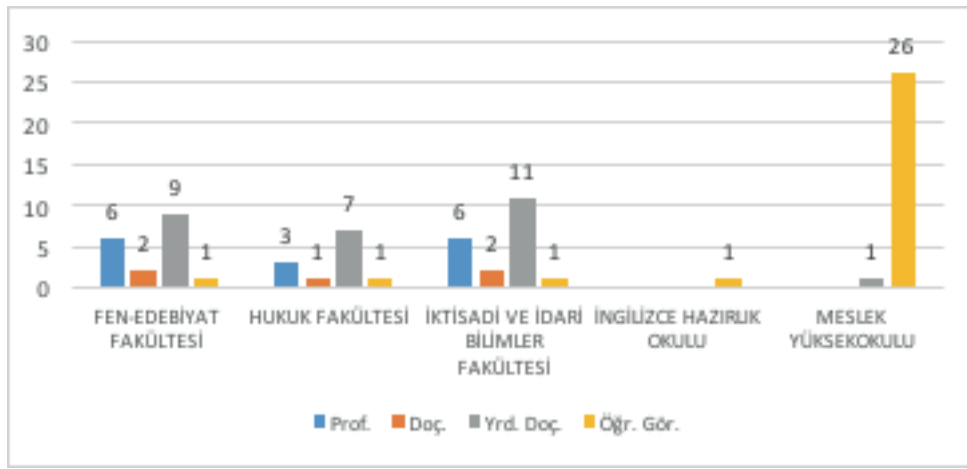
2.2.1.2. Çağ Üniversitesi

1997 yılında Mersin-Adana yolu üzeri Yenice Mevkiinde kurulan ve Mersin'in 2 vakıf üniversitesinden biri olan Çağ Üniversitesi; 3 Fakülte, 1 Yüksekokul, 1 Enstitü 'den oluşmaktadır.

2015-2016 yılı öğretim döneminde, Çağ Üniversitesi bünyesinde okutman, uzman ve araştırma görevlileri ile birlikte toplam 138 akademik personel görev yapmaktadır. 2014-2015 yılları arasında Çağ Üniversitesi 344 lisans, 89 yüksek lisans olmak üzere toplam 433 mezun vermiştir.

2016 yılı Kasım ayı itibariyle 6,208 öğrenci eğitim görmektedir. Öğrenci sayısının akademisyen sayısına oranı 44.98'dir.

Şekil 27: Çağ Üniversitesi Öğretim Üyelerinin Dağılımı

Kaynak: YÖK /2015-2016 Yılı Öğretim Üyeleri Dağılımı

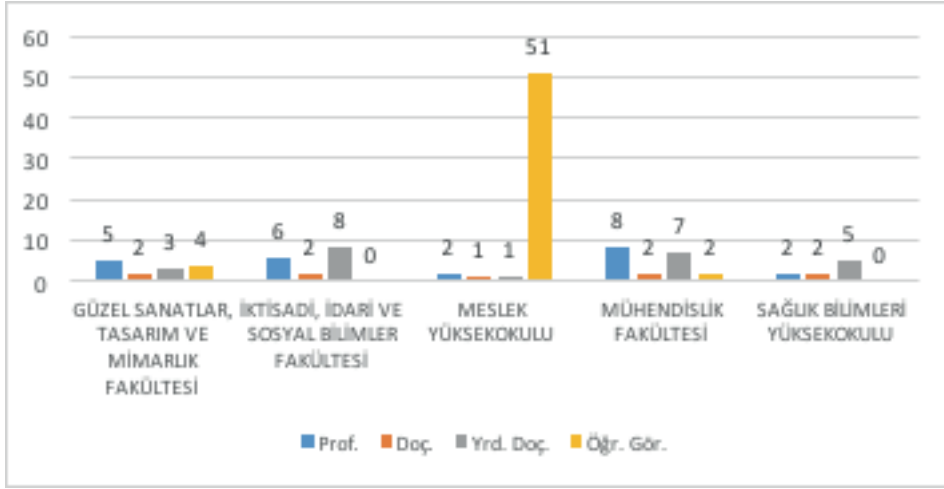
2.2.1.3. Toros Üniversitesi

Toros Üniversitesi Mersin'de kurulan 2. özel üniversite olarak 2010-2011 yılında faaliyete geçmiştir. Üniversitede; 3 Fakülte, 3 Yüksekokul, 2 Enstitü ve 3 araştırma Merkezi bulunmaktadır.

2015-2016 yılı öğretim döneminde, Toros Üniversitesi bünyesinde okutman, uzman ve araştırma görevlileri ile birlikte toplam 124 akademik personel görev yapmaktadır. 2014-2015 yılları arasında Toros Üniversitesi 119 ön lisans, 54 lisans, 181 yüksek lisans olmak üzere toplam 354 mezun vermiştir.

2016 yılı Kasım ayı itibariyle 2,415 öğrenci eğitim görmektedir. Öğrenci sayısının akademisyen sayısına oranı 18.29'dur.

Şekil 28: Toros Üniversitesi Öğretim Üyelerinin Dağılımı

Kaynak: YÖK /2015-2016 Yılı Öğretim Üyeleri Dağılımı

2.2.1.4. ODTU Deniz Bilimleri Enstitüsü

Erdemli ilçesinde bulunan ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yer alan Kimyasal Oşinografi, Fiziksel Oşinografi, Deniz Jeolojisi ve Jeofiziği ve Deniz Biyolojisi ve Balıkçılık bölümlerinde toplam 9 öğretim üyesi bulunmakta olup 23 öğrenci öğrenim görmektedir. (Mersin İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırmaları/2014)

2.2.1.5. Selçuk Üniversitesi Silifke Taşucu Meslek Yüksek Okulu

Selçuk Üniversitesi Silifke-Taşucu Meslek Yüksekokulu'nda, 31 öğretim üyesi bulunmakta ve 1,068'i normal öğretim, 597'si ikinci öğretim olmak üzere toplam 1,665 öğrenci öğrenim görmektedir. 2013-2014 öğretim yılında toplam öğrenci sayısı bir önceki öğretim yılına göre %6 artış göstermiştir. Dış ticaret bölümü gerek normal öğretim gerekse ikinci öğretim açısından öğrencilerin yoğunlaştığı bölüm olarak dikkat çekmektedir. (Mersin İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırmaları/2014)

1992 yılında bünyesindeki tek bölüm Turizm ve Otelcilik Programı iken şu an İnşaat Teknolojisi, Elektronik Teknolojisi, Bahçe Tarımı, Dış Ticaret, Yerel Yönetimler, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Turizm Rehberliği, Aşçılık bölümleri olmak üzere 9 bölümle eğitim vermektedir.

2.2.2. Ar-Ge merkezleri

Türkiye genelinde faaliyette olan 273 Ar-Ge merkezi bulunmaktadır. Çalışan personel sayısı ise; 14.688'i (%53) lisans mezunu, 6.063'ü (%22) yüksek lisans mezunu ve 632'si (%2) doktora ve üstü olmak üzere toplam 27.885 kişidir. Eylül 2016 sonu itibarıyla tamamlanan ve devam eden proje toplam sayısı 13.694'e ulaşmıştır. 1.123'ü tescil almış, 3.982'si başvuru sürecinde olmak üzere toplam patent sayısı 5.105 olmuştur. Ayrıca, tüm Türkiye genelinde Ar-Ge merkezi olan yabancı firma sayısı 48'dir. Mersin'de Koluman Otomotiv Endüstri A.Ş.'ye ait 1 adet Ar-Ge merkezi bulunmaktadır.

Tablo 27: Ar-Ge Merkezi Sayısı

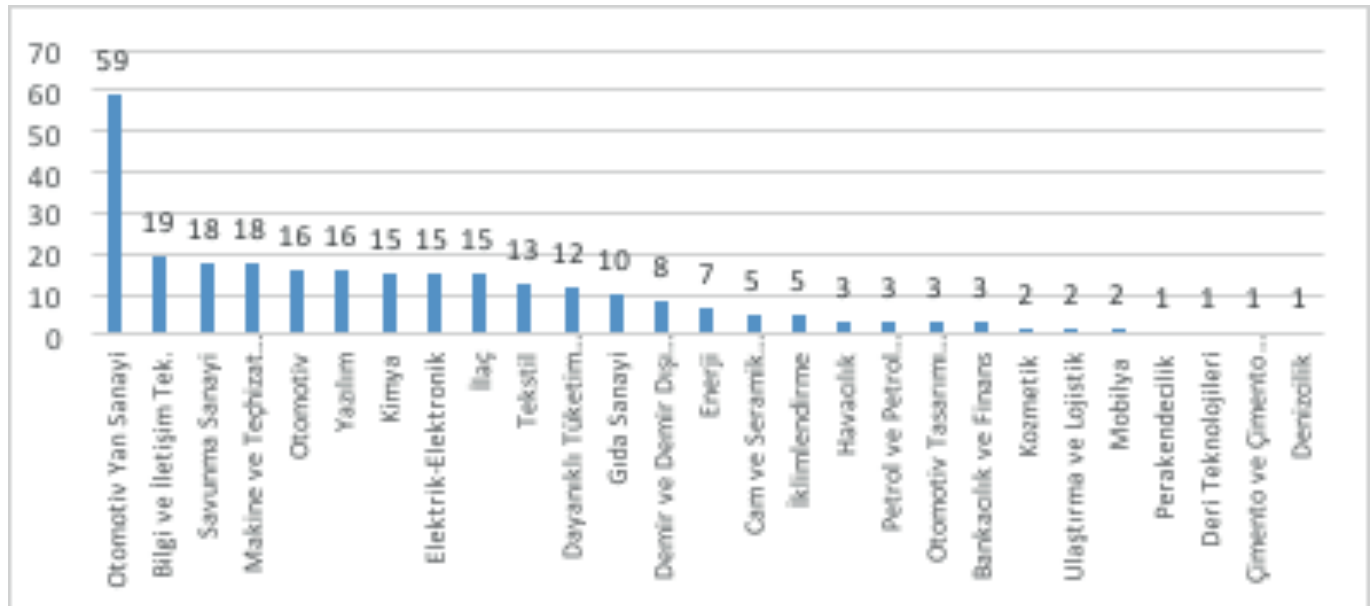
Sıra No	İl	Ar-Ge Merkezi Sayısı	Türkiye Geneli Payı
1	İstanbul	76	% 27,83
2	Bursa	39	% 14,28
3	Ankara	33	% 12,08
4	Kocaeli	32	% 11,72
5	İzmir	29	% 10,62
6	Manisa	10	% 3,66
7	Tekirdağ	9	% 3,29
8	Eskişehir	8	% 2,93
13	Adana	2	% 0,73
25	Mersin	1	% 0,36

Kaynak: Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı, Eylül 2016 sonu itibarıyla

Ar-Ge merkezi sayısı ve Türkiye geneli içindeki paylarına bakıldığında Mersin, 1 Ar-Ge merkezi ile ülke genelinde % 0,36'lık paya sahipken, İstanbul, Bursa, Ankara, Kocaeli ve İzmir en fazla paya sahip iller olmuştur.

Ar-Ge Merkezlerinin Sektörlere Göre Dağılımı incelendiğinde ise en fazla Ar-Ge merkezinin otomotiv yan sanayi sektöründe bulunduğu, bunu bilişim, bilgi ve iletişim teknolojileri, savunma sanayi, makine teçhizat imalatı ve otomotiv sektörünün takip ettiği görülmektedir.

Şekil 29 Ar-Ge Merkezlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

Kaynak: Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

Koluman Ar-Ge Merkezi

Mart 2016 itibariyle Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın denetim ve değerlendirmesi neticesinde Ar-Ge merkezi belgesini almaya uygun bulunan Koluman Otomotiv Endüstri A.Ş., Mersin ilinde Ar-Ge Merkezi belgesi alan ilk kuruluş olmuştur. Bünyesinde 60 kişi çalışmaktadır. TÜBİTAK destekli sivil ve askeri projeler ile firmada pazarlaması yapılan ürünlerin tasarlanarak geliştirilmesi çalışmaları devam etmektedir. 2016 yılı içerisinde en az 3 Ar-Ge projesini hayata geçirme hedefi bulunan Merkez, 2017 yılı içerisinde de en az 1 adet uluslararası fonlar tarafından desteklenen proje gerçekleştirmek istemektedir. Koluman Ar-Ge Merkezi'nin; Çukurova Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Mersin Teknoloji Transfer Ofisi ile işbirlikleri bulunmaktadır.

2.2.3. Araştırma Merkezleri ve Kamuya Ait Laboratuvarlar

Araştırma altyapı sistemleri, Ulusal İnovasyon Sisteminin bir alt sistemi olarak tanımlanabilir. Kamu kurumları, özel sektör, üniversiteler ve araştırma enstitülerinde kurulu olan araştırma altyapıları sistemi bilgi üretimi ve paylaşımı ile bilgiyi yeni ürün ve teknolojilere dönüştürme süreçlerini düzenleyen ve yön veren bir kurumsal odaklanma aracı olarak görev yapmaktadır. Değişik kesimlerden paydaşları toplumun karşılaştığı sorunlara çözüm üretmek için bir araya getiren araştırma altyapıları araştırmacılara hizmet sunarken, aynı zamanda gençleri bilime çekmekte ve bilimsel toplulukların şekillenmesine yardımcı olmaktadır. Araştırma, eğitim ve yenilik üretme süreçlerini bir araya getiren araştırma merkezleri ülkelerin rekabet gücü kazanımı konusunda önemli bir rol üstlenmektedir (DPT, 2010: 9). Bu kapsamda Mersin'de faaliyet gösteren araştırma merkezleri, enstitüler ve laboratuvarlar incelenmiştir.

2.2.3.1. Kamu'ya Ait Araştırma Merkezleri ve Laboratuvarlar

Mersin'de Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü ve Mersin Gıda Kontrol Laboratuvarı ile Ekonomi Bakanlığına bağlı Mersin Laboratuvar Müdürlüğü bulunmaktadır.

Tablo 28: Mersin'de Bulunan Bakanlıklara Bağlı Araştırma Merkezleri ve Laboratuvarlar

	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı
Araştırma Merkezi	Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü	
Laboratuvar	Mersin Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü	Mersin Laboratuvar Müdürlüğü

Kaynak: MTSO Aylık Göstergeler Bülteni 08/2016

Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü: Mersin'in Erdemli İlçesi'nde bulunan Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Adana, Mersin, Osmaniye, Hatay, Antalya, Kahramanmaraş, Isparta ve Burdur illerine hizmet vermektedir. Turunçgil ve diğer subtropik meyveler, mutedil iklim meyveleri, üzüksü meyveler, bağcılık, sebzecilik, iç ve dış mekan süs bitkileri, tıbbi ve aromatik bitkiler ile arıcılık konularında uygulamalı tarımsal araştırmalar yapmaktadır.

Mersin Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü: Mersin Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü, Tarsus Tohumluk Kontrol ve Sertifikasyonu Müdürlüğü ile İl Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Gıda ve Yem Laboratuvarlarının birleştirilmesiyle kurulmuştur. Gıda ve yem maddeleri ile bunların üretiminde kullanılan her türlü hammadde ve yardımcı maddelerin, yarı mamül gıda maddeleri ile yan ürünlerinin ve gıda ile temas eden ambalaj materyallerinin denetim, ithalat, ihracat, özel istek ve üretim izni numunelerinin kalite ve güvenilirlik analizleri, su ürünleri ve su

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

kirliliğinin kontrolü ile hayvan hastalıklarının teşhisi amacıyla kurulmuştur.

T.C Ekonomi Bakanlığı Mersin Laboratuvar Müdürlüğü: Mersin, Adana, İskenderun ve Hatay illerinden sorumlu olan Güney Anadolu Bölge Müdürlüğüne bağlı Mersin Laboratuvar Müdürlüğü, ithalat, ihracat aşaması ve iç piyasada ürün güvenliği kapsamında ürün standartlarının öngördüğü tür dizi analizleri yapmaktadır.

2.2.3.2.Üniversitelere Ait Araştırma Merkezleri

Mersin’de bulunan Mersin Üniversitesi, Çağ Üniversitesi ve Toros Üniversitesi bünyesinde bulunan araştırma merkezleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 29: Mersin Üniversitesi’ne Ait Araştırma Merkezleri

Mersin Üniversitesi	
1	Nevit Kodallı Oda Müziği Araştırma ve Uygulama Merkezi
2	Çocuk Koruma Araştırma ve Uygulama Merkezi
3	Çocuk Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi
4	Turizm Araştırma ve Uygulama Merkezi
5	Dış Ticaret ve Lojistik Araştırma ve Uygulama Merkezi
6	Gıda Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
7	Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi
8	Bilgi İşlem Araştırma ve Uygulama Merkezi
9	Bölgesel İzleme Uygulama ve Araştırma Merkezi
10	Kadın Sorunlarını Araştırma Merkezi
11	Öğrenci Gelişim Araştırma ve Uygulama Merkezi
12	Kilikya Arkeolojisini Araştırma Merkezi
13	İlk yardım Araştırma ve Uygulama Merkezi
14	İleri Teknoloji Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi
15	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
16	Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi
17	Göç Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
18	Restorasyon ve Koruma Merkezi
19	Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi
20	Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi
21	Türkçe Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi
22	Kariyer Merkezi
23	Deniz Kaplumbağaları Araştırma ve Uygulama Merkezi

Tablo 30: Çağ Üniversitesi’ne Ait Araştırma Merkezleri

Çağ Üniversitesi	
1	AB Araştırma ve Uygulama Merkezi
2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
3	Uzay Gözlem Araştırma ve Uygulama Merkezi
4	Sosyal Sorumluluk Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi

Tablo 31: Toros Üniversitesi'ne Ait Araştırma Merkezleri

Toros Üniversitesi	
1	Alevilik-Bektaşılık Araştırma ve Uygulama Merkezi
2	Kentleşme ve Yerel Yönetimler Araştırma ve Uygulama Merkezi
3	Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi

2.3. Teknoloji Altyapısı

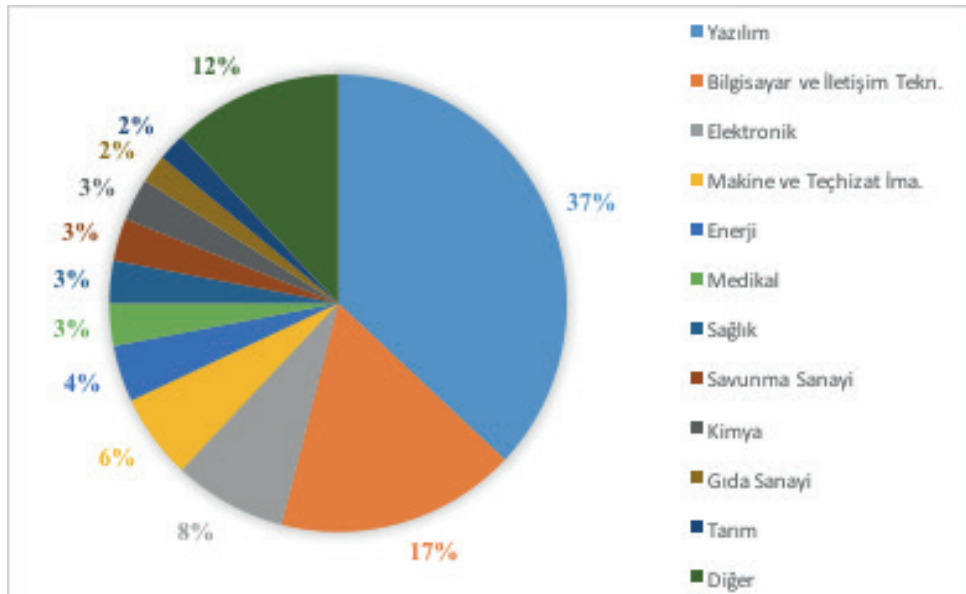
2.3.1. Teknoloji Geliştirme Bölgesi

2001 yılında yayınlanan 4691 sayılı Kanun ile kurulan Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde; teknolojik bilginin üretilmesi, üretilen bilginin ticarileştirilmesi, üründe ve üretim yöntemlerinde ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesi, verimliliği artıracak ve üretim maliyetlerini düşürecek yeniliklerin geliştirilmesi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunun sağlanması, araştırmacılara iş imkânlarının sağlanması ve ileri teknoloji yatırımları yapacak yabancı sermayenin ülkeye girişinin hızlandırılması ile sanayinin rekabet gücünün artırılması amaçlanmaktadır.

Bu Kanun kapsamında; toplam 64 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi kurulmuştur. Bunlardan 51'i faaliyetine devam etmektedir. Bu Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde toplam 4.217 firma bulunmakta ve bu firmaların 182'si yabancı firma, 935'i akademisyen firmasıdır. İstihdam edilen toplam personel sayısı 41.172'dir. Personel sayısının dağılımına bakıldığında, 33.293'ü Ar-Ge personeli, 2.129'u destek personeli ve 5.750'si kapsam dışıdır. TGB'lerde tamamlanan ve devam eden projelerle birlikte toplam proje sayısı 29.317 olmuştur. Toplam satış 35 milyar TL olurken toplam ihracat 2,4 Milyar USD olmuştur. (Eylül 2016 sonu itibariyle, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı)

Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki Fikri Sınai Mülkiyet istatistikleri incelendiğinde, ulusal ve uluslararası patent tescil sayısı 649, devam eden patent başvuru sayısı 1.125; faydalı model tescil sayısı 173, devam eden faydalı model başvuru sayısı 53; endüstriyel tasarım tescil sayısı 34, devam eden endüstriyel tasarım tescil sayısı 19; alınan yazılım telif hakkı sayısı, 93, devam eden yazılım telif hakkı başvuru sayısı 7'dir.

Şekil 30: Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki Firmaların Sektörel Dağılımı

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki firmaların sektörel dağılımına bakıldığında, %37 ile en fazla firmaya sahip sektörün yazılım olduğu bunu %17 ile bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin ve %8 ile elektronik sektörünün takip ettiği görülmektedir.

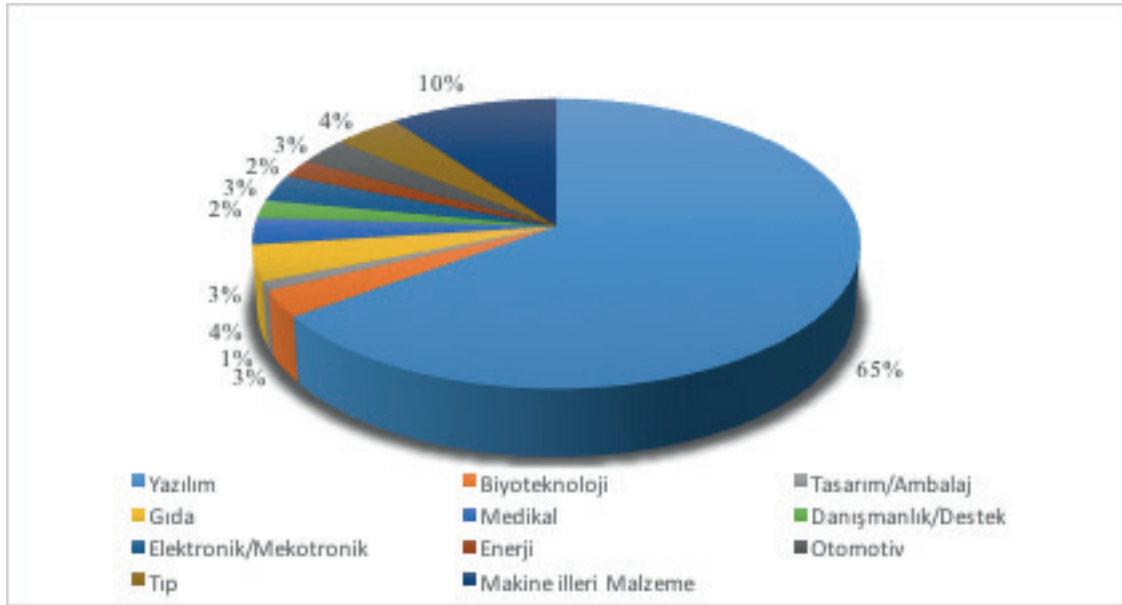
İstanbul'da faaliyetine devam eden 6, yapılaşma sürecinde olan 1 olmak üzere toplam 7, Ankara'da faaliyetine devam eden 5, yapılaşma sürecinde olan 3 olmak üzere toplam 8, İzmir'de toplam 4, Kocaeli'nde faaliyetine devam eden 3, yapılaşma sürecinde olan 1 olmak üzere toplam 4, Konya'da toplam 2 TGB bulunmaktadır. Adana ve Mersin'de faaliyette olan 1'er adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi bulunmaktadır. Mersin'de kurulmuş olan Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Mersin Teknopark (Technoscope)'tır.

2.3.1.1. Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi (Technoscope)

2005 yılında kurulan Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 2006 yılında faaliyete geçmiştir. 48,381 m²'si MTOSB'de, 50,024 m²'si de Mersin Üniversitesi Kampüsü içinde olmak üzere toplam 98,405 m² alana sahiptir. 2015 yılı Aralık ayı sonu itibariyle Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde yer alan firma sayısı 68'e ulaşmıştır. Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde yer alan firma sayısının yıllar itibariyle artış eğilimindedir.

Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi bünyesinde 2015 yılı Aralık ayı sonu itibariyle 369'u AR-GE; 39'u ise destek personeli olmak üzere toplam 408 personel istihdam edilmektedir. İstihdamın eğitim düzeyine göre dağılımında %49'u lisans, %17'si ön lisans, %1'i doçent ve %1'i profesör olduğu görülmektedir.

Şekil 31 Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde Yer Alan Firmaların Sektörel Dağılımı

Kaynak: Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi

Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde faaliyette bulunan firmaların ağırlıklı bir bölümü bilişim sektöründe yer almaktadır. Firmaların sektörel dağılımında %65 pay ile yazılım ilk sırada yer alırken; bunu %10 pay ile makine/ileri malzeme, %4 ile tıp ve %4 ile gıda alanında faaliyet gösteren firmalar takip etmektedir.

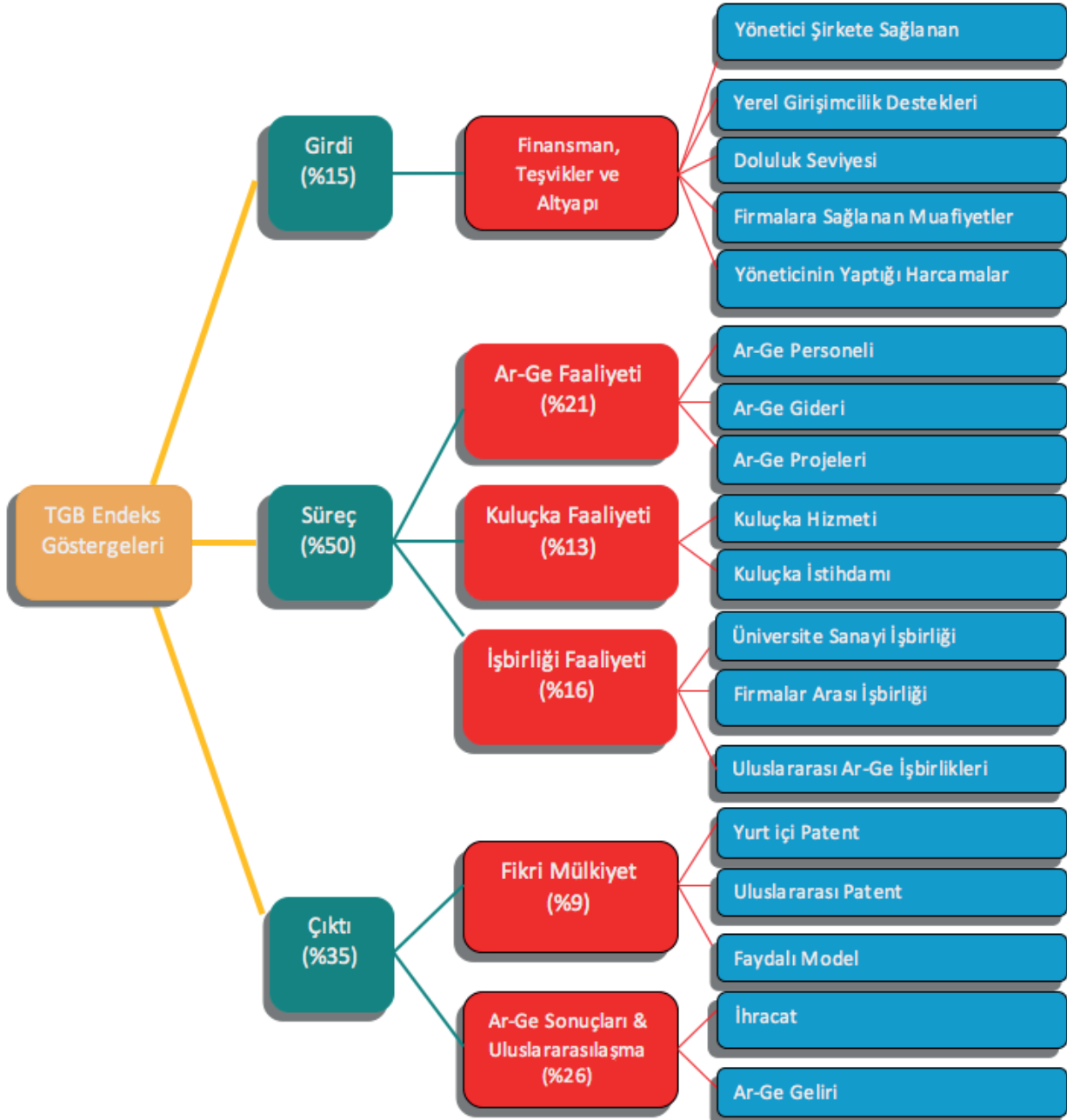
2015 yılı Aralık ayı sonu itibariyle bölgedeki AR-GE projesi faaliyetlerine bakıldığında; projelerin 241 adedi tamamlanmış olup, 14 adedi tamamlanmamış ve 167 adedi ise yürütülmeye devam edilmektedir. 2015 yılında bölgedeki yeni proje sayısı önceki yıla göre %42 artış göstererek 74'e yükselmiştir.

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri 2014 Yılı Performans Endeksi

Her yıl gerçekleştirilen performans endeks çalışması ile, Teknoparkların ekonomik büyüklükleri, Teknoparkların teknoloji tabanlı yeni firma oluşumuna ve istihdama katkısı, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Üniversite-Sanayi İşbirliğine katkıları, Kamu Ar-Ge Desteklerinden yararlanan proje sayıları ve bütçeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri firmalarınca kullanılan vergisel teşvik tutarı gibi istatistikî sonuçların elde edilmesi ve Teknoparkların yıllık gelişiminin izlenmesi hedeflenmiştir. Endeks Göstergelerinde kullanılan veriler 2014 yılı <https://biltek.sanayi.gov.tr> veri tabanı verileridir. 2014 yılına ait hesaplamalar 37 TGB için 42 gösterge üzerinden yapılmıştır. (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri 2014 Yılı Performans Endeksi, Ekim 2015)

Şekil 32: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Performans Endeks Göstergeleri (2014)

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri 2014 Yılı Performans Endeksi'ne göre TGB'ler; Olgun TGB'LER (Yaş $\geq$ 10), Gelişmekte Olan TGB'ler ($5 \leq$ Yaş $<$ 10) ve Erken Aşama TGB'ler (Yaş $<$ 5) olarak sınıflandırılmış ve bu sınıflar içerisinde sıralanmışlardır. Endex'te Çukurova TGB ve Mersin TGB Gelişmekte olan TGB'ler grubunda yer almıştır.

Tablo 32: Gelişmekte Olan TGB'ler Endeks Sıralaması

Sıra	Gelişmekte Olan TGB'ler ($5 \leq$ Yaş $<$ 10)	Puan
2.	Mersin TGB	51,88
11.	Çukurova TGB	38,57
Ortalama		41,06

17 TGB'nin bulunduğu gelişmekte olan TGB'ler grubunda, Mersin 51,88 puan ile ortalamanın üzerine çıkarak 2. Sırada yer alırken, Çukurova TGB 38,57 puan ile ortalamanın altında kalarak 11. Sırada yer almıştır.

Tablo 33: TGB Performans Endeksi Sıralaması

Sıra	TGB Adı	Finansman, Teşvikler ve Altyapı (%15)	Ar-Ge Faaliyeti (%21)	Kuluçka Faaliyeti (%13)	İşbirliği Faaliyeti (%16)	Fikri Mülkiyet (%9)	Ar-Ge Sonuçları ve Uluslararası aşama (%26)	Genel Toplam (%100)
1	ODTÜ Teknokent TGB	7,25	12,41	8,1	10,8	6,6	22,05	67,21
2	İTÜ Arı Teknokent TGB	6,27	8,97	7,68	11,33	4,18	19,99	58,42
3	Ankara TGB (Cyberpark)	5,46	9,91	6,29	11,62	2,45	19,27	54,99
4	İzmir TGB (İYTE)	7,08	10,14	9,12	9,37	1,35	16,61	53,66
5	Erciyes Üniversitesi TGB	8,51	9,8	6,82	8,82	3,8	15,61	53,36
6	Mersin TGB	7,75	8,34	8,84	9,91	1,05	15,99	51,88
26	Çukurova TGB	4,28	11,12	6,15	7,08	0,78	9,16	38,57

Tüm TGB'lerin göstergelerden alabildikleri puanlara göre sıralandığı 2014 Yılı Performans Endeks Sonuçlarına göre ise Mersin TGB 6. Sırada yer alırken Çukurova TGB 26. Sırada yer almıştır. Çukurova TGB Ar-Ge faaliyeti bakımından iyi bir performans gösterirken diğer göstergeler bakımından geride kalmıştır. Özellikle 0,78 puan alabildiği Fikri Mülkiyet boyutu oldukça düşük olarak göze çarpmaktadır.

ÜRETİM, BİLGİ/ ARAŞTIRMA VE TEKNOLOJİ ALTYAPISI

2.3.2 Mersin Üniversitesi İleri Teknoloji Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (MEİTAM)

Mersin Üniversitesi İleri Teknoloji Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (MEİTAM) , 2006 yılında DPT tarafından, araştırma altyapısı projeleri kapsamında desteklenen “Mersinde Sürdürülebilir Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Bilim ve Teknoloji Araştırma Merkezi Altyapısının Oluşturulması” konulu proje ile faaliyete geçmiştir. MEİTAM, bünyesinde ileri analiz cihazlarının yer aldığı laboratuvarları ile bölgesel, ulusal ve uluslararası kalkınmaya yönelik her türlü çok disiplinli araştırma, AR-GE, eğitim ve test/analiz hizmetleri verilmektedir.

MEİTAM, bölgede faaliyet gösteren sanayici ve girişimcilerinin ileri teknolojilere dayalı ürün, süreç ve malzeme bilgisi gereksinimine cevap verebilecek düzeyde olup, Üniversite-Sanayi işbirliği kapsamında danışmanlık hizmetleri sunabilecek bir altyapıya sahiptir. Ayrıca; gıda, çevre, kimya ve kimya teknolojileri, malzeme bilimleri, sağlık bilimleri, hücre kültürü ve moleküler biyoloji, yer bilimleri gibi pek çok alanlarda birçok test/analiz yapılmaktadır.

MEİTAM, İleri Analiz Cihazları Eğitim-Sertifika Programları, Uygulamalı Çalıştaylar, Ar-Ge Proje Pazarı gibi faaliyetleri yürütmektedir. Ayrıca Mersin Teknoloji Transfer Ofisi işbirliği ile Türk Patent Enstitüsü Bilgi ve İstatistiksel Veri İşleme Danışma Birimi ile danışmanlık hizmetleri sunmaktadır.

2.3.3. Teknoloji Transfer Ofisi (Mersin TTO)

Mersin Teknoloji Transfer Ofisi (Mersin TTO), Mersin Üniversitesi bünyesinde 2013 yılında resmi olarak faaliyete geçmiş ve 2015 yılı başından itibaren “ TÜBİTAK 1601 Yenilik ve Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı” projesini uygulamaya hak kazanmıştır. TÜBİTAK tarafından fonlanan ve paydaşları olan Mersin Üniversitesi, Toros Üniversitesi, Çağ Üniversitesi ve Mersin Teknopark ile birlikte faaliyetlerini yürüten Mersin TTO’ nun temel hedefi Üniversite-Sanayi işbirliğini sağlamak ve arttırmaktır.

Mersin TTO çalışmaları ile, bölge üniversiteleri ve sanayisi ile ilgili tüm paydaşların ulusal ve uluslararası Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) ve inovasyona dayalı ortak projeler geliştirmesi ve proje sonuçlarının ticarileştirilmesi konularında yaptığı rehberlik hizmeti ile bölgenin rekabet gücünün arttırılmasına katkı sağlamayı stratejik amaç olarak belirlemiştir.

2.3.4. MERSİN TEKMER

İnovasyon süreçlerinde yeni bir ürünün tasarımı, üretimi ya da var olan bir ürüne yeni işlevler katan, kalite yönünden geliştiren çalışmaların tümü ciddi ve kapsamlı bir Ar-Ge sürecini gerektirmektedir. TEKMER, Türkiye’de küçük ve orta ölçekteki işletmelerin (KOBİ) Ar-Ge faaliyetleri konusundaki ihtiyaçlarına yönelik olarak geliştirilmiş bir uygulamadır. Bu uygulamada, KOSGEB’in (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayileri Geliştirme Başkanlığı) koordinasyonu altında üniversitelerle, KOBİ’lerin bir araya gelip, Ar-Ge çalışmalarında ortak bir platform oluşturmaları amaçlanmıştır. Üniversitelerin temsil ettiği beyin gücü, bilimsel çalışma ortamı, teknoloji kullanımı ve altyapısıyla, KOBİ’lerin temsil ettiği girişimci, yaratıcı ve yenilikçi üretim gücünün bütünleşerek KOBİ’lerin ihtiyaç duyduğu teknolojik olanaklardan yararlanmalarının yolu açılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye’deki belli başlı kentlerdeki birçok üniversitede TEKMER birimleri kurulmuştur. TEKMER, Üniversite-Sanayi arasındaki işbirliğini artırarak; Etkin teknoloji kullanımını tercih edecek yeni firmaların kurulmasını, Mevcut firmaların teknoloji kullanımı konusunda desteklenmesini, KOBİ’lerin Ar-Ge projelerinin desteklenip bu konuda teknik desteğin daha kolay ve etkin olarak sağlanmasını amaçlamaktadır.

2.4. Bilişim Altyapısı

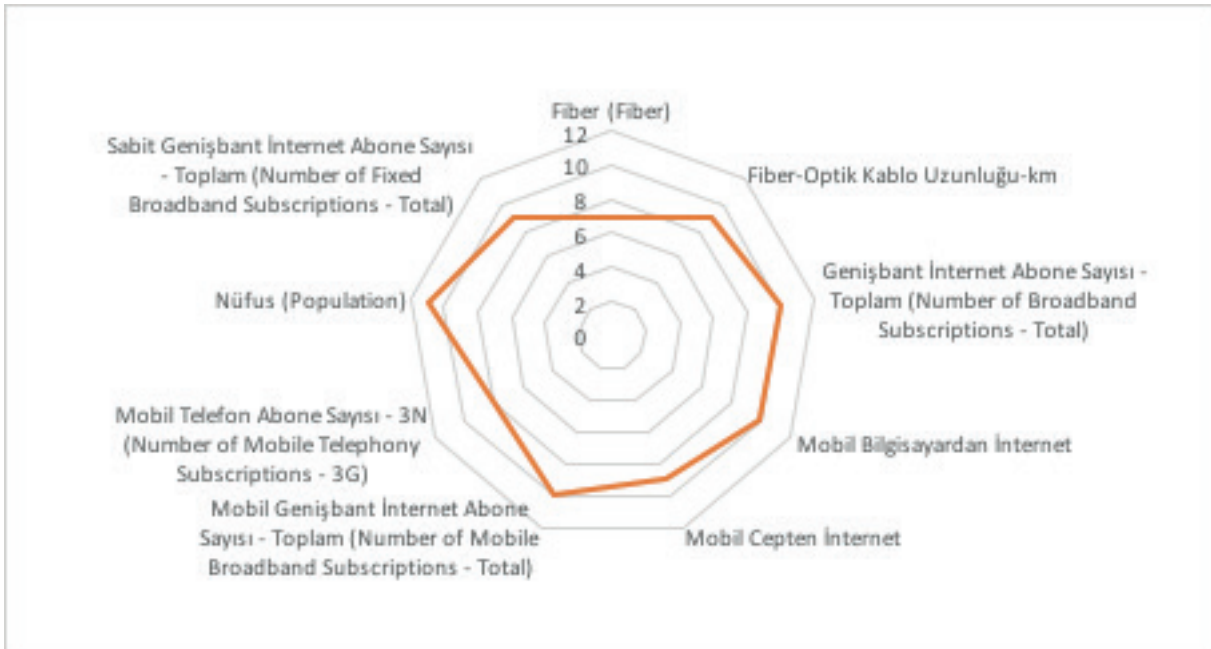
Türkiye'nin bilişim alanına verdiği önem son yıllarda artarken 2009 yılında 3G teknolojisi ile tanışmıştır. Mersin ili de bilişim teknolojilerinde ön sıralarda kendine yer bulmaktadır. 2015 yılı verileri incelendiğinde fiber internet erişim hizmeti abonelik sayısı 58.033 adet, fiber-optik kablo uzunluğu 6.144 km ye ulaşmıştır.

Tablo 34: İl Penetrasyon Oranları (2015)

Fiber (Fiber)	%3,3
Genişbant İnternet Abone Sayısı	%55,3
Mobil Cepten İnternet	%43
Mobil Telefon Abone Sayısı - 3N (Number of Mobile Telephony Subscriptions - 3G)	%76,9
Mobil Telefon Abone Sayısı - Toplam (Number of Mobile Telephony Subscriptions - Total)	%86,8

Mersinde fiber internet erişim hizmeti 2011 yılında verilmeye başlanmıştır. Son 5 yıl için fiber internet erişim hizmeti aboneliği yıllık ortalama büyüme hızı Türkiye için %67,4 olurken bu oran Mersinde %63,8 olmuştur. Kablo uzunluğu ise ülke için yılda %16,3 artarken Mersinde bu oran %12,5 olmuştur.

Şekil 33: Bilişim Göstergelerinde 2015 yılı Mersin'in Türkiye İçindeki Sıralaması

Kaynak: BTK

Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında Mersin nüfus olarak 11. fiber abone sayısı ve fiber optik kablo uzunluklarında da sırasıyla 7. ve 9. olmuştur. Mersin mobil internet aboneliği, mobil bilgisayardan internet, internet abone sayısında 10. Sıradadır. Mobil telefon abone sayısı açısından 8. Konumdadır.

DEMOGRAFİK YAPI

3.1. Nüfus

2015 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Mersin ili nüfus büyüklüğü bakımından Türkiye’de iller arasında 11. sıraya yerleşmiştir. Ülkemiz nüfusunun yaklaşık %2.2’si Mersin’de ikamet etmektedir. 2014 yılı nüfus sayım sonuçları baz alındığında Türkiye geneli nüfus yaklaşık 78 milyon iken Mersin nüfusu 1.727.255 kişi olup 2015 yılında Mersin nüfusu yıllık %1.03’lük artışla 1.745.223’e yükselmiştir. Nüfus yoğunluğu (km²’ye düşen insan sayısı) bakımından değerlendirildiğinde Mersin Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu iller sıralamasında 113 kişi ile 20. sıradadır. Türkiye nüfus yoğunluğunun 102 kişi/km² olduğu dikkate alındığında, Mersin’in göreceli olarak daha yoğun bir yerleşim yapısına sahip olduğu görülmektedir. İlin nüfus yoğunluğunun ülke ortalamasından yüksek olması, ekonomik potansiyelin ülke geneline göre daha yüksek olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

2011-2015 yılları arası Mersin ili nüfus artış hızı Türkiye genelinin altında olup son 2 yılda artış hızında yavaşlama gözlenmektedir. 2015 yılı yıllık nüfus artış hızı bakımından Türkiye genelinde 27. Sıradadır.

2015 yılı ilçeler özelinde düşünüldüğünde Mezitli, Toroslar, Yenişehir ilçeleri nüfus artış hızına göre en fazla artış gösteren ilçeler olurken Çamlıyayla, Erdemli, Bozyazı, Gülnar gibi ilçelerin nüfus artış hızında yavaşlama görülmektedir. 2015 yılı nüfus yoğunluğu açısından 2014 yılına göre Mezitli ve Yenişehir ilçelerinde yoğunluğun arttığı Akdeniz’de ise azaldığı görülmektedir.

2011-2015 yılları arasında çalışma çağına gelmemiş nüfus (0-14 yaş) ve genç nüfusun (15-24 yaş) toplam nüfus içerisindeki payı azalmaktadır. Aynı dönemde çalışma çağındaki nüfusun (15-64 yaş) toplam nüfus içindeki payında değişme olmamıştır. 2015 yılında önceki yıla göre çalışma çağındaki nüfus artışı 10.826 kişi olmuş ancak nüfus artış hızı yavaşlamıştır. 2011-2015 döneminde 65 yaş ve üzeri nüfusun toplam nüfus içerisindeki payındaki artış devam etmektedir.

Çalışma çağındaki nüfus artış hızı yavaşlamasına rağmen çalışma çağı nüfusunun artışı, ülke olası yeni yatırım girişimlerinin işgücü taleplerini karşılama sorunu yaşanmayacağı anlamına gelmektedir. (MTSO Ekonomik Rapor /2015)

3.2 Göç

2014-2015 yılları arası Türkiye genelinde yaklaşık 2,5 milyon kişi yer değiştirirken 31 il göç almış, 50 il göç vermiştir. 2013-2014 yılları arasında Mersin ili alınan göç, verilen göçten fazla iken; 2014 -2015 yılları arasında tam tersi durum söz konusudur. Bu durumdan hareketle nüfus artış hızı azalmıştır. 2014-2015 yılları arasında ilin verdiği göçün, aldığı göçten daha hızlı artması Mersin’in göç yapısını göç alan ilden göç veren ile dönüştüğünü göstermektedir. 2014- 2015 döneminde net göç hızı bakımından Mersin 34. Sırada yer almaktadır. İlgili dönemde verilen göç artışında 15-24 yaş arası genç nüfusun payının azalmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

2014- 2015 yılları arasında Türkiye’de en fazla göçü İstanbul almış, İstanbul’u sırasıyla Ankara, İzmir Antalya, Kocaeli, Bursa, Konya izlemiştir. Mersin ise en fazla göç alan iller sıralamasında 8. sıradadır. 2014- 2015 yılları arasında Türkiye’de en fazla göçü İstanbul vermiş, İstanbul’u sırasıyla Ankara, İzmir Antalya, Bursa, Adana izlemiştir. Mersin ise en fazla göç veren iller sıralamasında 7. sıradadır. (MTSO Ekonomik Rapor /2015)

2013-2014 yılları hariç diğer yıllar ele alındığında verileri ele alındığında, Mersin’de verilen göç sayısı alınan göç sayısından hep daha fazladır. Mersin’de yaşayan Suriyelilerin de nüfusa kaydının yapılması ile alınan göçün verileden fazla olacağı düşünülmektedir. Göç olgusuna bağlı

olarak; çarpık kentleşme, altyapı sorunları ve konut yetersizliği gibi sorunların yanında, eğitim düzeyinde gerileme, sağlıksız yaşam koşullarının yaygınlaşması, kentsel kültürün oluşmaması, sokak çocuklarındaki artış gibi sosyal boyutlu sorunlar ile yetersiz istihdam ve işsizlik, niteliksiz iş gücü birikimi ve işportacılık gibi sosyo-ekonomik boyutlu sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Tablo 35: Mersin İlinin Göç Durumu

Dönemler	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
2008-2009	48.377	49.209	-832	-0,51
2009-2010	50.430	51.739	-1.309	-1
2010-2011	51.328	54.630	-3.302	-2
2011-2012	46.721	53.523	-6.802	-4
2012-2013	51.468	55.482	-4.014	-2
2013-2014	55.598	54.843	755	0
2014-2015	56.171	58.404	-2.233	-1

Kaynak: TÜİK

3.3 Eğitim

2014-2015 öğretim yılında Türkiye’de net okullaşma oranı % 97,1 iken 2015-2016 öğretim yılında % 96,4’e yükselmiştir. Mersin’de ise bu oran %96,9’dan %96,5’e gerilemiştir. 2015-2016 dönemi ortaöğretim okullaşma oranı % 79,8 iken Mersin’de %81,4’tür. Yine söz konusu dönemde Türkiye geneli net okullaşma oranı % 65,7 ile seyrederken Mersin’de % 40,2’ye yükselmiştir.

2015- 2016 öğretim dönemi eğitim seviyesine göre okul başına düşen öğrenci sayısının Türkiye genelinin üzerinde olduğu görülmektedir. İlköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ile Mersin ili Türkiye genelinin altında iken ortaöğretimde aynı seviyede olduğu gözlenmektedir.

2015-2016 yılı eğitim öğretim yılında Mersin’de 461 okulda 119.318 öğrenci eğitim görürken 6456 öğretmen görev yapmaktadır. 2014-2015 öğretim yılı verileri ile kıyaslandığında okul, öğrenci ve öğretmen sayısında azalış olduğu gözlenmektedir.

2014-2015 öğretim yılları arasında meslek lisesi sayısının en çok yoğunlaştığı ilçelerin Tarsus, Akdeniz, Toroslar ve Silifke olduğu görülmektedir. Yine 2015-2016 öğretim döneminde çıraklık ve kalfalık eğitimi gören öğrenci sayısının Akdeniz ile Tarsus ilçelerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir.

Mersin ili yüksekokul ve fakülte mezunu oranı, bölge oranının üstünde gerçekleşmiştir. 2013 yılı itibariyle yüksekokul veya fakülteden mezun olanların oranı Türkiye genelinde %12.0 iken TR62 Bölgesi’nde %11.5 ve Mersin’de %11.6 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran ile Mersin ili iller arası sıralamada 17. sırada yer almıştır. (Mersin İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırmaları / 2014)

2016 YÖK verilerine göre 2014-2015 öğretim yılında, Mersin geneli açık öğretim ve uzaktan öğretim öğrencileri hariç olmak üzere yükseköğrenim gören öğrenci sayısı 41,542 olup Türkiye toplam ön lisans ve lisans öğrenci sayısının %0,6’sı kadardır. 2016 yılı Mersin üniversitelerinde toplam 1,822 akademisyen bulunmakta ve bu sayı Türkiye genelindeki öğretim elemanları toplamının % 1,2’sini oluşturmaktadır.

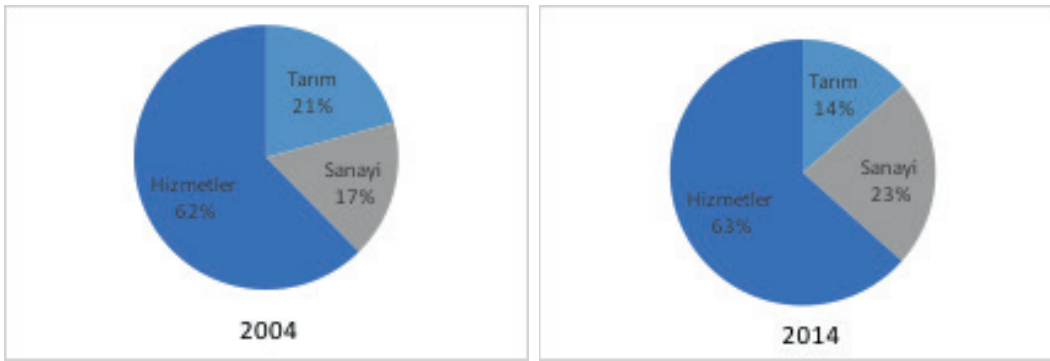
EKONOMİK YAPI

4.1. GSYİH ve Üretim Yapısı

TÜİK tarafından açıklanan verilere göre 2004 yılında Mersin’de üretilen milli gelir 10,3 milyar olup, bu değer 2014 yılında 36,4 milyara yükselmiştir. 2014 yılında Türkiye’de üretilen gayri safi yurtiçi hâsıla ise yaklaşık 2 trilyon TL olarak hesaplanmıştır. 2004 yılında Mersin Türkiye’nin milli gelirinin %1,79’unu üretirken 2014 yılına gelindiğinde Mersin’in payı ufak bir azalışla %1,78’e gerilemiştir.

Mersin’de üretilen milli gelirin sektörel dağılımı incelendiğinde 2014 yılında en yüksek payı hizmetlerin aldığı, bunu sanayinin ve tarımın takip ettiği görülmektedir. Ancak 2004 yılında tarımın payının sanayinin payından daha yüksek olduğu ve zaman içinde kentteki üretimin bir dönüşüm geçirdiği izlenmektedir. 2004-2014 döneminde hizmetler payını koruyarak milli gelirin %63’ünü oluşturmaktadır. Aynı dönemde sanayinin payı %17’den %23’e yükselirken, tarımın payı %21’den %14’e gerilemiştir. Bununla birlikte üretim yapısı İzmir, Bursa, Gaziantep gibi şehirlerle kıyaslandığında bu şehirlerde tarımın payının %5 olduğu görülürken, Mersin’de tarımın payının %14 olması dikkat çekicidir.

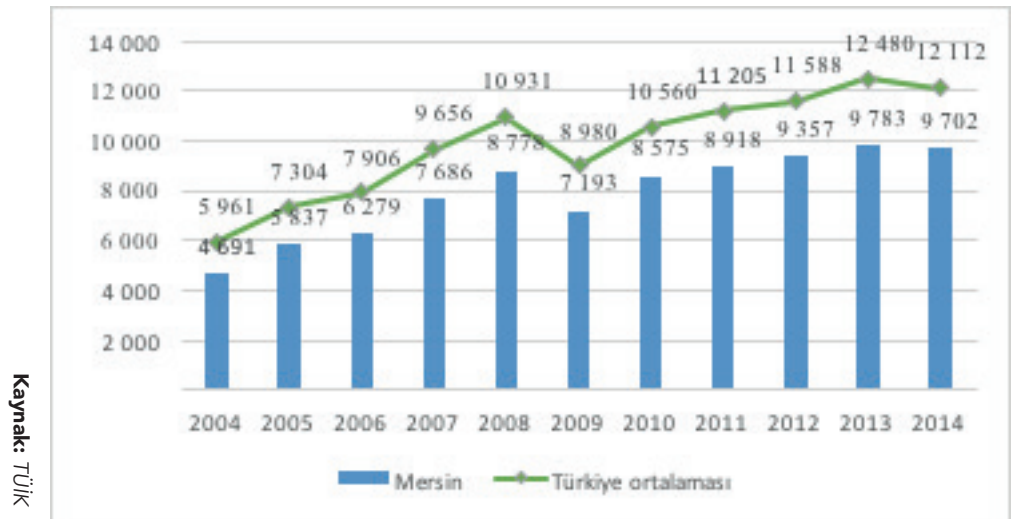
Şekil 34: Mersin’de Üretilen Milli Gelirin Sektörel Dağılımı (2004-2014)

Kaynak: TÜİK

Aşağıdaki grafikte 2004-2014 yılları arasında Mersin ve Türkiye’deki kişi başına düşen milli gelirin gelişimi gösterilmektedir. 2004 yılında Mersin’de 4.691 \$ olan kişi başına düşen yurtiçi hâsıla 2014 yılına gelindiğinde 9.702 \$’a yükselmiştir. 2014 yılında Türkiye’de kişi başına düşen yurtiçi hâsıla 12.112 \$ olarak hesaplanmıştır. Mersin’de kişi başına düşen milli gelirin küresel gelişmelere paralel olarak dalgalanmakla birlikte yükselme trendinde olduğu izlenmektedir. Ancak Mersin’de kişi başına gelir Türkiye ortalamalarının üzerine çıkamamıştır.

Şekil 35: Mersin’de kişi başına düşen GSYH (\$)

Kaynak: TÜİK

4.2 İstihdam

İl bazında verilerin en son yayınlandığı 2013 kayıtlarına göre Mersin’de işgücüne katılma oranı % 50,7, işsizlik oranı % 12,4 ve istihdam oranı %44,4’ tür. 2008 yılından itibaren 2013 yılına kadar ki dönem incelendiğinde, işgücüne katılım oranının en yüksek olduğu yılın, % 55,3 ile 2010 yılı olduğu görülmektedir. Aynı yıl içinde işsizlik oranının % 14,1 ile diğer yıllara göre nispeten yüksek olduğu bilinmektedir.

Tablo 36: Mersin İli İstihdam Verileri (2013)

	İşgücüne Katılma Oranı		İşsizlik Oranı		İstihdam Oranı	
	Mersin	Türkiye	Mersin	Türkiye	Mersin	Türkiye
2008	49,2	46.9	13,1	11.0	42,8	41.7
2009	54,4	47.9	17,6	14.0	44,8	41.2
2010	55,3	48.8	14,1	11.9	47,5	43.0
2011	53,7	49.9	9,2	9.8	48,7	45.0
2012	51,6	50	9,5	9.2	46,7	45.4
2013	50,7	50.8	12,4	9.7	44,4	45.9

Kaynak: TÜİK

2014 ve 2015 TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistiklerine göre TR62 Bölgesinde işsizlik oranı 2014 yılında %10,9 iken 2015 yılında bu oran %10’a gerilemiştir. Türkiye geneli işsizlik oranlarına bakıldığında 2014 yılında Türkiye geneli işsizlik oranı %10,1 iken 2015 yılında bu oran %10,5’e yükselmiştir. 2014 yılından 2015 yılına gelindiğinde Türkiye genelinde işsizlik oranı artarken TR62 bölgesinde işsizlik oranı düşmüş ve Türkiye geneli işsizlik oranının altında kalmıştır.

2014 ve 2015 yılları işgücüne katılma oranı ve istihdam oranı verilerine göre, TR62 Bölgesi Türkiye ortalamasının gerisinde kalmıştır. Ancak 2014 yılından 2015 yılına gelindiğinde işgücüne katılma oranında ve istihdam oranında artış olduğu görülmektedir.

Tablo 37: TR62 ve Türkiye İstihdam Göstergeleri

	İşgücüne Katılma Oranı		İşsizlik Oranı		İstihdam Oranı	
	TR62	Türkiye	TR62	Türkiye	TR62	Türkiye
2014	53.3	55.1	10.9	10.1	47.5	49.5
2015	54.7	56.1	10	10.5	49.2	50.2

İstihdamının sektörel dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. Buna göre, Türkiye’deki istihdamın %21,1’i tarım, %27,9’u sanayi ve %51’i ise hizmetler sektörüne ait iken, TR62 Bölgesi’nde tarımın payı Türkiye ile aynı değer olan %21,1, sanayinin payı %23,8 ve hizmetlerin payı da %55,2 olarak gerçekleşmiştir. Bölge Türkiye’ye görece daha fazla hizmetler sektörü ağırlıklı bir işgücü piyasasına sahiptir. Metropol şehirlerden oluşan TR10 İstanbul, TR51 Ankara ve TR31 İzmir düzey2 bölgeleri ile Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi’nde potansiyel metropol bölge olarak tanımlanan TR62 Çukurova Bölgesi kıyaslandığında TR62 Bölgesi ekonomisi içinde tarımın payının çok yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

EKONOMİK YAPI

Tablo 38 İstihdamın Sektörel Dağılımı (Bin, %) (2014)

	Toplam İstihdam (Bin Kişi)	Tarım (Bin Kişi)	Sanayi (Bin Kişi)	Hizmetler (Bin Kişi)	Tarım Pay(%)	Sanayi Pay(%)	Hizmetler Pay(%)
İstihdam	25.933	5.470	7.227	13.235	21,1	27,9	51,0
TR62 Bölgesi	1.247	263	297	688	21,1	23,8	55,2
TR62\TR(%)	4,8	4,8	4,1	5,2			

Kaynak: TÜİK

Adana ve Mersin'den oluşan TR62 Bölgesinde kayıt dışı istihdam oranı çok yüksektir. TR62 Bölgesinde istihdamın %45,7'si Sosyal Güvenlik Kurumu'na kayıtlı olmadan çalışmaktadır. Türkiye genelinde kayıt dışı çalışan ortalaması ise %35'tir. Bölgede 1.247 bin olan istihdamın 570 bini kayıt dışı çalışmaktadır. Bölge, 570 bin kişi ile İstanbul'dan sonra en fazla kayıt dışı istihdam rakamına sahip ikinci bölge konumundadır. Kayıt dışı çalışmanın en yüksek olduğu sektör olan tarımın bölge ekonomisindeki ağırlığı bu durumun oluşmasının nedenleri arasında yer almaktadır.

TR62 Bölgesi istihdamında, Türkiye ile benzer şekilde mikro ölçekli işyerleri hâkimdir. 2014 yılında, Bölge istihdamının %57'si 1-9 işçi çalıştıran işyerlerine aittir. En fazla istihdam sağlayan ikinci grup %23,8 pay ile 50 ve daha fazla işçi çalıştıran işyerleri grubu iken, onu %10,8 pay ile 20-49 işçi çalıştıran işyerleri izlemektedir.

4.3. İstihdamın Sektörel Dağılımı

2014 yılı sektörel bazda işyeri sayısında en fazla artış gıda ürünleri imalatı ile başka yerde sınıflandırılmamış makine-ekipman imalatı alt sektörlerinde olmuştur. Mersin'deki sanayi işletmelerinin %92,6'sını oluşturan imalat sanayi alt sektöründeki işletmelerinin büyük çoğunluğu gıda ürünleri imalatında faaliyet gösterirken bunu sırasıyla kauçuk ve plastik ürünleri imalatı, diğer metalik olmayan mineral ürünleri imalatı izlemektedir. Sanayi siciline kayıtlı personel sayısı %12 artarak 2014 yılında 36.937 kişiye ulaşmıştır. En fazla istihdam artışı gıda ürünleri imalatı ile giyim eşyası imalatı: kürkün işlenmesi ve boyanması alt sektörlerinde meydana gelmiştir.

Tablo 39 İmalat Sanayi Sektörlerine Ait Bilgiler

Kaynak: SGK, 2015

SEKTÖR	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
10- Gıda	1.004	7.562
14- Giyim Eşyalarının İmalatı	211	5.916
23- Mineral Ürünlerin İmalatı	293	5.736
25- Metal Ürünleri	524	3.492
22- Kauçuk Ve Plastik	255	2.746
33- Kurulum Ve Onarım	272	2.236
31- Mobilya İmalatı	403	1.895
24- Ana Metal Sanayii	128	1.697
16- Ağaç, Ağaç Ürünleri	211	1.602
20- Kimyasal Ürünler	84	1.526
13-Tekstil Ürünleri	85	1.388
28- Bys Makine Ve Ekipman İmalatı	109	1.276
29- Motorlu Kara Taşıtı	50	1.106
17- Kâğıt Ve Kâğıt Ürünleri	32	1.095
18- Medya Basım Ve Yayın	116	575
32- Diğer İmalatlar	74	475
11- İçecekler	18	334
27- Elektrikli Teçhizat İmalatı	53	326
12- Tütün Ürünleri İmalatı	5	304
30- Diğer Ulaşım Araçları	15	235
26- Bilgisayar, Elektronik, Optik	14	84
19- Kok Kömürü, Rafine Petrol	9	66
21- Eczacılık Ürünleri	2	37
15 -Deri	5	21
Toplam	3.972	41.730

4.4. Mersin'in Dış Ticareti

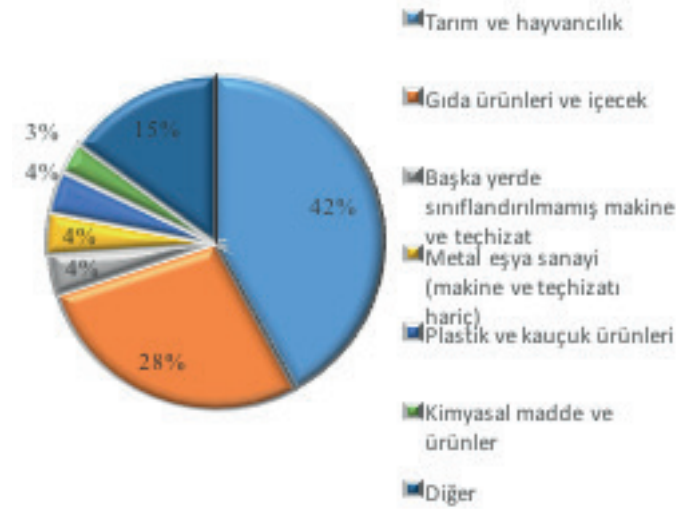
4.4.1. Mersin'in İhracatı

TÜİK kayıtlarına göre 2014 yılında Mersin'in toplam ihracatı yaklaşık 1 milyar 717 milyon dolardır. Mersin'in ihracatı 2005 yılı ile karşılaştırıldığında %63 oranında artarken, Türkiye'nin ihracatı %53 oranında artmıştır. Bu zaman aralığında Mersin'in Türkiye ihracatından aldığı pay ise %0,84'den %1,08'e çıkmıştır. Aynı dönemde Mersin'in, %1'in üstünde pay sahibi olan ihracat yaptığı ülke sayısı 19'dan 7'ye düşmüştür. Sektörel bazda ise Mersin'in yüksek ihracat yaptığı alanlar büyük oranda aynı kalmıştır.

Tablo 40: Mersin'de En Fazla İhracat Yaptığı Sektörler ve Payları

Sektörler	İhracat (\$)	Payı
Tarım ve hayvancılık	725.117.406	%42
Gıda ürünleri ve içecek	483.079.580	%28
BYS mak. ve teçhizat	75.988.025	%4
Plastik ve kauçuk ür.	63.072.275	%4
Kimyasal madde ve ür.	52.520.538	%4
Metal eşya sanayi	65.663.690	%3
Diğer	251.861.379	%15
Toplam	1.717.302.893	

Şekil 36: Mersin İhracatının Sektörel Dağılımı

Kaynak: TÜİK

Mersin ihracatının sektörel dağılımı incelendiğinde tarım ve hayvancılık (%42), gıda ürünleri ve içecek(%28), başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat(%4), metal eşya sanayi(%4), plastik madde ve ürünler(%3) ve kimyasal madde ve ürünler (%3) ilk sıralarda yer almaktadır.

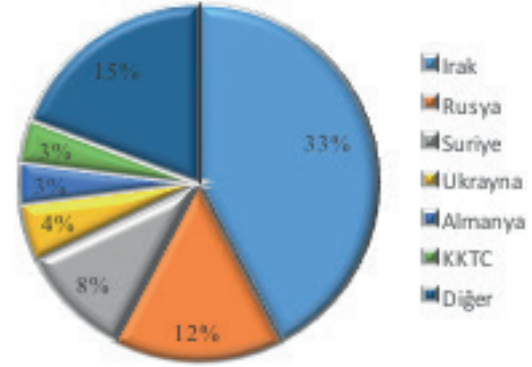
EKONOMİK YAPI

Tablo 41 Mersin'in En Fazla İhracat Yaptığı Ülkeler ve Payları

Ülkeler	İhracat (\$)	Payı
Irak	553.711.690	%33
Rusya Federasyonu	210.136.178	%12
Suriye	141.815.042	%8
Ukrayna	66.599.253	%4
Almanya	56.435.866	%3
KKTC	45.233.641	%3
Diğer	616.720.689	%37
Toplam	1.717.302.893	

Şekil 37: Mersin'in En Fazla İhracat Yaptığı Ülkeler ve Payları

Kaynak: TÜİK

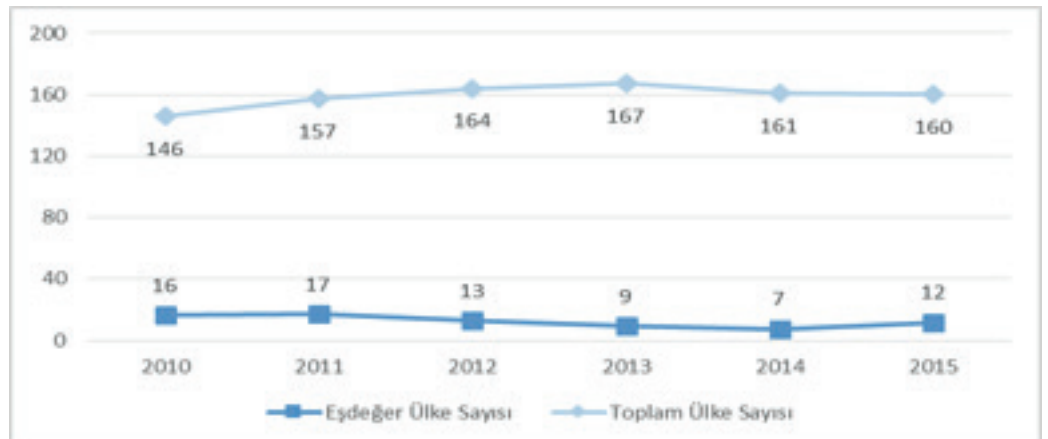
Mersin'in 2014 yılındaki ihracatının ülkelere göre dağılımı incelendiğinde Irak'ın (%32,75) açık ara en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. En fazla ihracat yapılan diğer ülkeler ve ihracattan aldıkları paylar sırasıyla Rusya(%12,42), Suriye(%8,38), Ukrayna(%3,93), Almanya(%3,33) ve KKTC(%2,67)'dir. Mersin'in son üç yıldaki ihracat partnerleri değerlendirildiğinde Irak'ın ilk sırayı koruduğu, üst sırada yer alan Almanya'nın gerileyerek 5. sıraya düştüğü ve yerini Rusya'ya bıraktığı; İtalya, İspanya ve ABD'nin de yerini Ukrayna, Suriye ve KKTC'ye bıraktığı gözlemlenmektedir.

İhracatta Eşdeğer Ülke Sayısı

Sektörlerin ihracat kapasitesi haricinde ilin dış ticaret hacmi açısından bir diğer önemli nokta ilin ihracat yaptığı ülkelerin çeşitliliğidir. Bir ilin pazar çeşitliliğinin fazla olması, o ilin ihracat gücünün ihracat pazarlarındaki dalgalanmalara karşı duyarlılığını azaltacaktır. Mersin ilinin ihracat gelişimine bakıldığında 2010 yılında 146 ülkeye ihracat gerçekleştirilirken, 2015 yılında ülke sayısının 160'a yükseldiği görülmektedir. Bu artışın ihracatta pazar çeşitliliğini göstermesi açısından anlamlı olup olmadığını tespit edebilmek için ilin ihracatında kritik öneme sahip ülke sayısını ifade eden eşdeğer ülke sayısı dikkate alınmalıdır. 2010 yılında 16 olan eşdeğer ülke sayısının 2015 yılında 12'ye düştüğü gözlenmektedir. Bu durum il ihracatının belirli pazarlarda yoğunlaştığını ve söz konusu pazarlardaki olası bir ekonomik ve siyasi kriz karşısında il ihracatının kırılganlığının arttığını göstermektedir. Bu nedenle ilin ihracatında pazar çeşitliliğinin artırılması önemli bir ihtiyaçtır.

Şekil 38: Mersin'in İhracatında Kritik Öneme Sahip Olan Ülke Sayıları

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri, 2015 yılı verileri geçicidir

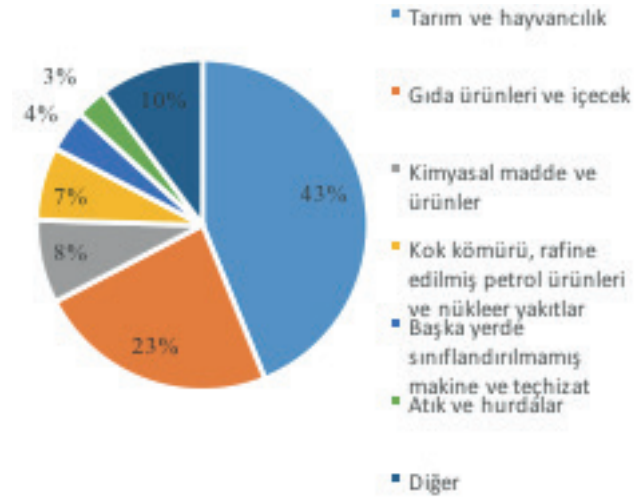
4.4.2.Mersin'in İthalatı

2014 yılında Mersin'in toplam ithalatı yaklaşık 1 milyar 418 milyon dolardır. 2005 yılı ile karşılaştırıldığında Türkiye'nin ithalatı %52 oranında artarken Mersin'in ithalatı Türkiye ortalama artışının üstünde seyrederek %71 oranında artmıştır. Bu zaman aralığında Mersin'in Türkiye ithalatından aldığı pay %0,34'den %0,58'e hafif bir artış göstermiştir.

Tablo 42: Mersin'in En Fazla İthalat Yaptığı Sektörler ve Payları

Sektörler	İthalat (\$)	Pay
Tarım ve hayvancılık	613.032.849	%43
Gıda ürünleri ve içecek	325.764.635	%23
Kimyasal madde ve ürünler	117.732.715	%8
Kok kömürü, raf. ed. petrol ür. ve nükleer yakıtlar	103.831.387	%7
BYS makine ve teçhizat	58.831.433	%4
Atık ve hurdalar	44.331.831	%3
Diğer	155.397.898	%10
TOPLAM	1.418.922.748	

Şekil 39: Mersin'in En Fazla İthalat Yaptığı Sektörler ve Payları

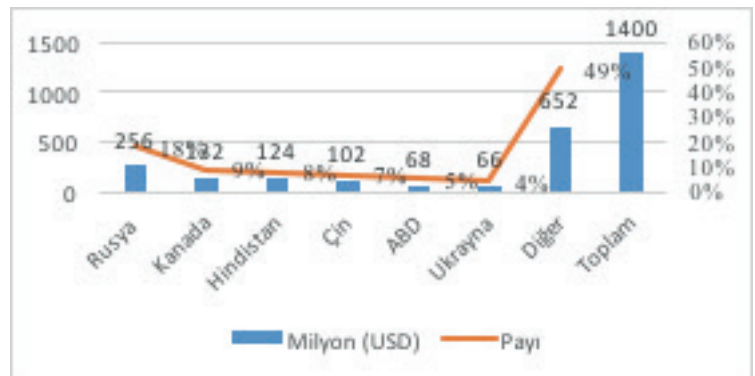
Kaynak: TÜİK, 2014

Mersin ithalatının sektörel dağılımı incelendiğinde tarım ve hayvancılık(%43), gıda ürünleri ve içecek(%23), kimyasal madde ve ürünler(%8), kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar(%7), başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat(%4), atık ve hurdalar(%3) olarak dağılım göstermektedir.

Tablo 43: Mersin İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı ve Payları

Ülke adı	Milyon (USD)	Payı
Rusya	256	%18
Kanada	132	%9
Hindistan	124	%8
Çin	102	%7
ABD	68	%5
Ukrayna	66	%4
Diğer	652	%49
Toplam	1418	

Şekil 40: Mersin İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı ve Payları

Kaynak: TÜİK, 2014

EKONOMİK YAPI

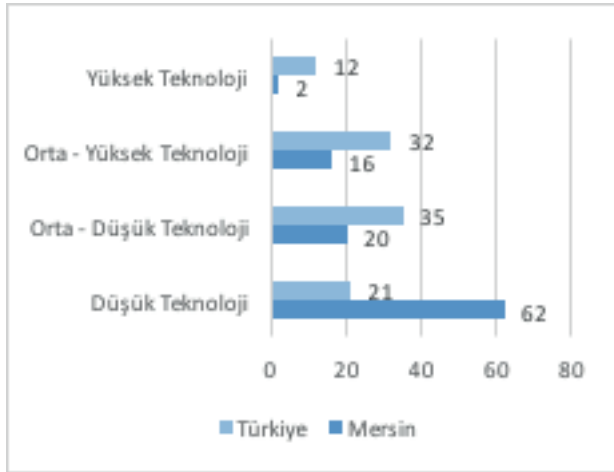
2014 yılı itibariyle, Mersin'in en fazla ithalat yaptığı ülkelerin başında Rusya(%18), Kanada(%9), Hindistan(%8), Çin(%7), ABD(%5) ve Ukrayna(%4) gelmektedir. 2012 yılından 2014 yılına gelindiğinde en fazla ithalat yapılan ülkeler sıralamasında İsrail, İtalya, Yunanistan gibi ülkelerin yerini Kanada ve Ukrayna'ya bıraktığını söylemek mümkündür. ABD'nin de 2012'de ithalat listesinin başında yer aldığı, 2014 yılına gelindiğinde ise 4. sıraya gerilediği görülmektedir.

4.4.3.Mersin Dış Ticaretinin Teknoloji Düzeyi

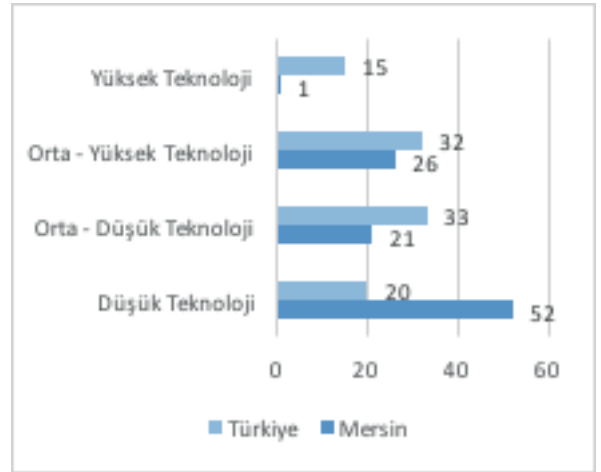
2014 yılında Mersin'den gerçekleştirilen ihracatın % 55'i ve ithalatın da %53'ü imalat sanayi ürünlerinden oluşmaktadır. 2010 yılında ise Mersin'den gerçekleştirilen ihracatın %51'i ve ithalatın %65'i imalat sanayi ürünlerinden oluşmaktadır. Son 5 yılda Mersin ihracatının içinde sanayinin payı %4 artarken, ithalatının içinde sanayinin payı %2 artmıştır. 2014 yılında Türkiye'de ihracatının içinde sanayinin payı yaklaşık %93 iken, ithalatının içinde sanayinin payı yaklaşık %78 olarak kaydedilmiştir.

Mersin dış ticaretinin yaklaşık yarısını imalat sanayi ürünlerinin oluşturmasından dolayı, dış ticaretin teknoloji düzeyi önem kazanmaktadır. Mersin'in dış ticaret teknoloji düzeyi incelendiğinde, ilin en fazla düşük teknoloji ürünleri ithal ve ihraç ettiği görülmektedir. Mersin'in ithalat ve ihracatının teknoloji düzeyi dağılımı paralellik göstermektedir. İlin yaptığı dış ticaretin yaklaşık yarısı düşük teknoloji ürünlerden oluşurken, orta-düşük ve orta-yüksek teknoloji ürünlerin payı birbirine yakındır. Türkiye'nin ithalatında ve ihracatında yüksek teknoloji ürünler %15 ve %12 oranlarında yer tutmasına rağmen, Mersin'in dış ticaretinde yüksek teknoloji ürünlerin payı oldukça düşüktür. İlde ileri teknolojiye dayalı sektörlerin ihracat içerisindeki payının artırılması ve düşük teknoloji sektörlerde yüksek katma değerli ürünlere geçişin sağlanması imalat sanayinin rekabet gücünün yükseltilmesi için önem kazanmaktadır.

Şekil 41: Mersin ve Türkiye İhracatının Teknoloji Düzeyi

Şekil 42: Mersin ve Türkiye İthalatının Teknoloji Düzeyi

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri, 2014

4.4.5. Teşvikler

Ekonomi Bakanlığı'nın verilerine göre 2006–2016 döneminde Türkiye genelinde düzenlenmiş olan yatırım teşvik belgelerinin %2'si Mersin'de düzenlenmiştir. Bununla birlikte Mersin'in teşvikli yatırım tutarının Türkiye içindeki payı %3 olarak gerçekleşirken, bu yatırımların yarattığı istihdamın payı ise %1,5'tir.

Yıl	Mersin			Türkiye			Adana'nın Sabit Yatırım Payı
	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	
2006	66	181	895	2475	13.298	98.018	1,4%
2007	54	151	933	2239	19.942	100.282	0,8%
2008	58	369	1153	2441	20.773	91.318	1,8%
2009	59	313	1486	2074	23.494	78.586	1,3%
2010	72	802	2121	3611	67.844	133.539	1,2%
2011	66	441	1174	4005	48.990	120.334	0,9%
2012	88	985	2128	4061	61.754	149.110	1,6%
2013	76	1.456	3099	4765	95.494	192.781	1,5%
2014	73	1.261	1699	3992	64.718	144.732	1,9%
2015	137	11.537	3094	4567	102.236	148.242	11,3%
2016	132	965	2677	5161	97.780	141.356	1,0%
Toplam	881	18.461	20459	39391	616323	1.398.298	3,0%

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

2006-2016 döneminde, özellikle 2015 yılında Mersin'de yatırım teşviklerinin sıçrama kaydettiği göze çarpmaktadır. Bu sıçrama 2015 yılında Tekfen Holding'e bağlı Tekfen İnşaat ve Tesisat ile Alman HMB'nin yer aldığı konsorsiyum, Tarsus'ta birbirine yakın iki sahada, toplam 4 milyar metreküp kapasiteli yeraltı doğalgaz depolama tesisi için 10.5 milyar TL'lik yatırım teşvik belgesinden kaynaklanmaktadır. Bu teşvik belgesi kapsamında Silivri (2,6 milyar metreküp) ve Tuz Gölü (1 milyar metreküp) depolama alanlarından sonra tamamlanması planlanan Tarsus depolama alanı en büyük depolama alanına sahip olacaktır. Bu yatırımlar ile ithal edilen doğalgazın yaklaşık yüzde 10'luk miktarının 5 yıl içerisinde Türkiye'de depolanması hedeflenmektedir.

Tablo 44: Yatırım Teşviklerinin Ana Sektörler İtibariyle Dağılımı

Sektörü	Değer			Oran (%)		
	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım	İstihdam
ENERJİ	127	1.227	393	14,4%	6,6%	1,9%
HİZMETLER	293	13.297	9.678	33,3%	72,0%	47,3%
İMALAT	327	3.521	7.950	37,1%	19,1%	38,9%
MADENCİLİK	48	160	583	5,4%	0,9%	2,8%
TARIM	86	256	1.855	9,8%	1,4%	9,1%
Genel Toplam	881	18461	20459	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

EKONOMİK YAPI

Mersin’de yatırım teşviklerinin genelde yerli yatırımcı tarafından talep edildiği gözlenmektedir. 2006-2016 yıllarını kapsayan dönemde teşvik belgesi düzenlenen yatırım teşvik belgelerinin %93’ü yerli yatırımcılar tarafından yapılırken, yabancı sermayeli işletmelerin payı %7’dir. Teşvik belgeli yatırım miktarında ise yerli yatırımın payı %92, yabancı yatırımın payı %8 olmuştur.

2006-2016 yılları arasında Mersin’de toplam 18,5 milyar TL değerinde 881 adet teşvik belgesi düzenlenmiştir. Teşvik belgeli yatırımların yarattığı istihdam ise 20.459 kişi olarak kaydedilmiştir.

Mersin’de verilen teşvikler sermaye türüne göre alt sektörler bazında incelendiğinde yabancı sermaye için en fazla gıda ve içki, ticaret ve depolama ile cam sektöründe teşvik belgesi düzenlendiği, yatırım tutarı açısından ise sağlık, ticaret ve depolama ile enerji sektörünün öne çıktığı görülmektedir. Bu dönemde yerli sermaye için düzenlenen teşvik belgelerinin sayısı en fazla enerji, gıda ve içki ile ticaret ve depolama sektörlerinde gerçekleşirken, yatırım miktarı en fazla ticaret ve depolama, enerji ve çimento sektörlerindedir.

Tablo 45: 2006-2016 Yılları Arasında Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgeleri (Yerli ve Yabancı Sermaye)

Alt Sektörü (Yabancı Sermaye)	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Alt Sektörü (Yerli Sermaye)	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
Gıda ve İçki	18	110	487	Enerji	121	1.076	345
Ticaret - Depolama	8	531	565	Gıda ve İçki	114	493	2.323
Cam	7	150	90	Ticaret - Depolama	93	10.995	1.639
Enerji	6	151	48	Bitkisel Üretim	83	212	1.766
Kimya	6	36	89	Turizm	55	588	2.540
İstihraç ve İşleme	3	10	47	Lastik-Plastik	53	152	711
Diğerleri	2	8	55	Altyapı - Belediye Hizmetleri	48	289	305
Kağıt	2	9	47	İstihraç ve İşleme	45	150	536
Lastik-Plastik	2	6	13	Eğitim	27	113	1.289
Sağlık	2	546	1.450	Ulaştırma	25	79	186
Çimento	1	2	50	Sağlık	21	121	1.548
Madeni Eşya	1	1	9	Kimya	18	458	229
Pişmiş Kil ve Çim.Ger.	1	1	9	Pişmiş Kil ve Çim.Ger.	17	72	253

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

4.4.6. FDI (Uluslararası Doğrudan Yabancı Yatırım)

Ekonomi Bakanlığı tarafından hazırlanan Uluslararası Doğrudan Yatırımlar Raporlarına göre Mersin’de faaliyet gösteren uluslararası sermayeli şirket sayısının yıllar itibariyle gelişimi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Buna göre Mersin’de 1954-2010 yılları arasındaki yabancı sermayeli firma sayısı 437 olup, Mersin’in Türkiye içindeki payı %1,7 olarak kaydedilmiştir. Son beş yıl içinde Mersin’de kurulan yabancı şirket sayısı yıldan yıla artış göstermiş ve 1954-2015 yılları arasındaki toplam şirket sayısının Türkiye içindeki payı %2,9’a, Mersin’in iller arasındaki sıralaması ise 6. sıraya yükselmiştir. 2015 yılında Mersin, 361 yabancı firma sayısı ve Türkiye içinde %6,5 pay ile İstanbul’dan sonra 2. sıraya yerleşmiştir. Bu gelişimde Suriye krizinden dolayı bölgeye yerleşenlerin ekonomik ve ticari faaliyetlerinin etkisi bulunmaktadır.

Tablo 46: Uluslararası Sermayeli Şirket Sayıları

İl Şirket Sayısı (1954-2010)	Toplam Uluslararası Sermayeli Şirket Sayısı İçindeki Payı (%)	Şirket Sayısı						İl Şirket Sayısı (1954-2015)	Toplam Uluslararası Sermayeli Şirket Sayısı İçindeki Payı (%)
		2010	2011	2012	2013	2014	2015		
437	1,7	47	96	75	146	291	361	1380	2,9

Tablo 47: Mersin’ deki Uluslararası Sermayeli Firmaların Sektörlere Göre Dağılımı

Sektörler	31.12.2013	31.12.2014*
Tarım, Avcılık, Ormancılık Ve Balıkçılık	23	29
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	14	15
İmalat Sanayi	68	98
<i>Gıda Ürünleri Ve İçecek İmalatı</i>	19	21
<i>Kimyasal Madde Ve Ürünlerin İmalatı</i>	7	13
<i>Mobilya İmalatı</i>	4	8
<i>B.Y.S Makine Ve Teçhizat İmalatı</i>	5	8
<i>Diğer İmalat</i>	33	48
Elektrik, Gaz Ve Su	5	8
İnşaat	58	76
Toptan Ve Perakende Ticaret	343	567
Oteller Ve Lokantalar	20	24
Ulaştırma, Haberleşme Ve Depolama Hizmetleri	87	118
Gayrimenkul Kiralama Ve İş Faaliyetleri	46	63
Sağlık İşleri Ve Sosyal Hizmetler	2	4
Diğer Toplumsal, Sosyal Ve Hizmet Faaliyetleri	10	12
Toplam	676	1.014

*Geçici veriler

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

EKONOMİK YAPI

2014 yılında Mersin’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli firmaların sektörel dağılımı incelendiğinde %56’sı toptan ve perakende ticaret, %12’si ulaştırma, haberleşme ve depolama hizmetleri, %10’u imalat sanayi sektöründe faaliyet göstermektedir. İmalat sanayi sektöründe gıda ürünleri ve içecek imalatı başı çekerken bunu sırasıyla kimyasal madde ve ürünleri imalatı, mobilya imalatı ve başka yerde sınıflanmamış makine ve teçhizat imalatı izlemektedir. 2014 yılında tüm sektörlerde faaliyet gösteren firma sayısı artmış olmakla birlikte en fazla artış toptan ve perakende ticaret sektöründe görülmüştür.

Tablo 48: Mersin’ deki Uluslararası Sermayeli Firmaların Ülke Gruplarına Göre Dağılımı

Ülke Grupları	31.12.2013	31.12.2014*
AB Ülkeleri	166	191
<i>Almanya</i>	67	80
<i>Belçika</i>	19	19
<i>Hollanda</i>	17	18
<i>Diğer AB Ülkeleri</i>	63	74
Diğer Avrupa Ülkeleri (AB Hariç)	22	24
Afrika Ülkeleri	14	19
Kuzey Amerika	36	40
<i>A.B.D</i>	26	30
<i>Kanada</i>	10	10
Orta Ve Güney Amerika, <i>Karayipler</i>	12	12
Yakın Ve Orta Doğu Ülkeleri	352	636
<i>Suriye</i>	109	357
<i>Irak</i>	149	173
<i>Diğer</i>	94	106
Diğer Asya	69	87
Diğer Ülkeler	5	5
Toplam	676	1.014

*Geçici veriler

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

2014 yılında Mersin’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli firmaların ülke gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, yakın ve Ortadoğu ülkeleri ilk sırayı alırken, bunu Avrupa ülkeleri, diğer Asya ülkeleri ve Kuzey Amerika ülkeleri takip etmektedir. AB ülkelerinin 2013 yılındaki %25’lik payının %19’a, diğer Asya ülkelerinin %10’dan %9’a gerilediği, Ortadoğu ülkelerinin %52’den %63’e yükseldiği görülmektedir. Mersin’de en fazla Suriye, Irak ve Almanya kökenli firmalar faaliyet göstermektedir.

Tablo 49 2011-2015 Yılları Arasında Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Yatırım Projelerinin Yatırım Tutarına Göre İl Bazında Dağılımı (Milyon Dolar)

Sıra	İLLER	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015
1	KOCAELİ	837	839	1.105	769	419	3.968
2	BURSA	283	982	1.722	217	69	3.274
3	İSTANBUL	165	223	461	329	398	1.577
...							
12	MERSİN	58	57	485	6	88	694
13	ADANA	120	34	283	170	16	623

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

Uluslararası sermayeli yatırım projelerinin sayısı ve yatırım tutarının 2011-2015 yılları arasındaki gelişimine bakıldığında, bu dönemde Mersin’de toplam 35 yatırım projesi gerçekleştirilmiş olup bu yatırımların tutarı 694 milyon \$’dır. Bu performans, Mersin’i Türkiye sıralamasında yatırım projesi sayısı açısından 9. sıraya, yatırım tutarı açısından ise 12. sıraya yerleştirmiştir.

Tablo 50 2011-2015 Yılları Arasında Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Yatırım Projelerinin İl Bazında Dağılımı (Adet)

Sıra	İller	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015
9	MERSİN	8	6	7	8	5	35
12	ADANA	3	5	6	3	7	24

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

2013 yılında yabancı sermayeli şirket tarafından yapılan 7 adet yatırım projesi kapsamında 485 milyon \$'lık yatırım dikkat çekmektedir. 2014 yılında ise 8 adet yatırım projesi kapsamında 6 milyon \$'lık yatırım gerçekleştirilmiştir. Diğer yıllarda gerçekleştirilen yatırım projesi sayısı ve yatırım tutarı birbirine daha yakın bir seyir izlemiştir.

4.5. İlk 1000'deki Firmaların Sektörel Dağılımı ve Teknoloji Düzeyi

İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu ve Türkiye'nin ikinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu çalışmalarında yıllar itibarıyla Mersin'den listeye giren firmaların sayılarının değişimi aşağıda verilmiştir. 2015 yılında Mersin'den 6 firma ilk 500 firma arasında bulunurken 4 firma da ikinci 500 firma arasına girmiştir.

Tablo 51: İlk 1000'deki Firmaların Yıllara Göre Dağılımı

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
İlk 500	2	1	1	1	3	7	5	6
İkinci 500	3	4	7	8	5	2	4	4

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

4.5.1. Türkiye'nin İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesindeki Mersin Firmaları

2015 yılında Mersin'de ilk 500 büyük sanayi kuruluşu arasında yer alan firmaların sırası ve üretimden elde edilen net satışlar listesi aşağıdaki tabloda verilmiştir. İlk 500'deki Mersin firmaları sektörel bazda incelendiğinde çimento, gıda, tarım ürünleri, çatı ve panel üretimi yapan 6 firmanın listede bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 52: Türkiye'nin İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesindeki Mersin Firmaları

2015	2014	KURULUŞLAR	ÜRETİMDEN SATIŞLAR (NET) (TL)
78	84	Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş.	1.086.612.147
243	382	Arbel Bakliyat Hububat San. ve Tic. A.Ş.	442.715.706
244	249	Başhan Tarımsal Ürünleri Pazarlama San. ve Dış Tic. A.Ş.	441.521.188
337	-	Aves Enerji Yağ ve Gıda Sanayi A.Ş.	341.704.380
388	433	Memişoğlu Tarım Ürünleri Ticaret Ltd. Şti.	302.021.654
392	420	Teknopanel Çatı ve Cephe Panelleri Üretim San. ve Tic. A.Ş.	295.523.838

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

EKONOMİK YAPI

4.5.2. Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesindeki Mersin Firmaları

2015 yılında Mersin'de ikinci 500 büyük sanayi kuruluşu arasında yer alan firmaların sırası ve üretimden elde edilen net satışlar listesi aşağıdaki tabloda verilmiştir. İkinci 500'deki Mersin firmaları sektörel bazda incelendiğinde gıda, demir-çelik ve iş makinası sektörlerinden 4 firmanın listede bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 53: Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesindeki Mersin Firmaları

2015	2014	KURULUŞLAR	ÜRETİMDEN SATIŞLAR (NET) (TL)
78	84	Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş.	1.086.612.147
243	382	Arbel Bakliyat Hububat San. ve Tic. A.Ş.	442.715.706
244	249	Başhan Tarımsal Ürünleri Pazarlama San. ve Dış Tic. A.Ş.	441.521.188
337	-	Aves Enerji Yağ ve Gıda Sanayi A.Ş.	341.704.380
388	433	Memişoğlu Tarım Ürünleri Ticaret Ltd. Şti.	302.021.654
392	420	Teknopanel Çatı ve Cephe Panelleri Üretim San. ve Tic. A.Ş.	295.523.838

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

4.6 TOBB En Hızlı Büyüyen İlk 100 Firma

TOBB Türkiye'nin en hızlı büyüyen ilk 100 firmasını her yıl açıklamaktadır. Çalışma sonucunda listeye giren firma sayısının illere göre yüzdelik dağılımı sırasıyla İstanbul (%29), Ankara (%17), İzmir (%9), Kocaeli (%8), Gaziantep (%4), Adana (%4), Mersin (%3), Manisa (%3), Bursa (%3), Hatay (%2), Eskişehir (%2), Kahramanmaraş (%2) ve diğer iller (%14) olarak gerçekleşmiştir. (TOBB, 2016)

Tablo 54: Türkiye'nin En Hızlı Büyüyen İlk 100 Firması

Sıra	Şirket Adı	Sektör (Nace Rev.2)	2012-2015 Büyüme Oranı (%)	2015 Gelir Aralığı (TL)	2015 yılı çalışan sayısı	Şehir
56	MAY AKARYAKIT TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.	Perakende ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)	236,9	20-50 Milyon	34	Mersin
89	SERTEL HIRDAVAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)	158	50-250 Milyon	308	Mersin

Kaynak: TOBB, 2016

5.1. Açılan Kapanan Firma Sayısı

TOBB Türkiye Ticaret Sicili verilerine göre açılan ve kapanan firma sayılarının Mersin ili düzeyinde bilgilerini içeren tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 55: Türkiye – Mersin Açılan Kapanan Firma Sayıları (2015-2016)

	TÜRKİYE			MERSİN		
	2015	2016	Değişim	2015	2016	Değişim
Açılan Şirket Sayısı	114.691	106.452	% -7	2284	2300	% 1
Kapanan Şirket Sayısı	46.853	45.903	% -2	681	753	% 11
Açılan/Kapana Şirket	2,45	2,32	% -5	3,35	3,05	% -9

Kaynak: TOBB Ticaret Sicil Kaydı

TOBB kayıtlarına göre 2016 yılında Mersin’de açılan firma sayısında bir önceki yıla göre %1 artış, kapanan firma sayısında ise %11 oranında artış gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde açılan firma sayılarında %7, kapanan firma sayılarında %2 oranında azalış gerçekleşmiştir. Türkiye ortalamasına kıyasla Mersin’de açılan şirket sayılarında artış yaşanmış ve Türkiye’ye oranla Mersin’de daha fazla şirket kapanmıştır. Açılan şirket sayısı kapanan şirket sayısına oranlandığında Mersin’de son bir yıllık değişim %9 azalış olurken, Türkiye genelinde bu oran %5 azalış olarak ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak Mersin, 2016 yılında 2015 yılına göre kötü bir performans sergilemesine rağmen Türkiye ortalamasına oranla daha iyi bir performans sergilemiştir.

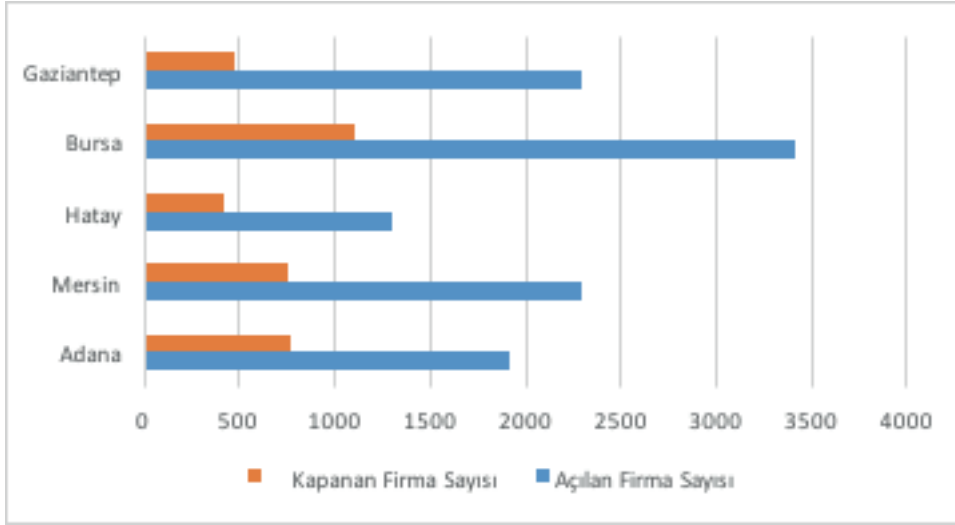
Tablo 56: 2011-2016 Yılları Arası Açılan ve Kapanan Firma Sayıları

	AÇILAN FİRMA SAYISI						KAPANAN FİRMA SAYISI					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Adana	2433	1931	1666	2056	1977	1914	1288	1009	888	1128	938	768
Mersin	1713	1553	1725	2392	2284	2300	638	558	556	615	681	753
Hatay	1288	1096	1528	1493	1384	1305	407	1002	352	325	359	423
Bursa	3089	2574	3258	3297	3474	3415	1142	1235	849	1059	1114	1110
Gaziantep	1742	1764	2063	2355	2400	2294	458	357	389	373	414	468

Mersin’de açılan ve kapanan firma sayıları benzer illerle karşılaştırıldığında; 2016 yılında açılan 2300 firma ile Mersin Bursa’dan sonra en yüksek girişimcilik kapasitesine sahiptir. Açılan şirket sayısının kapanan şirket sayısına oranı 2011 yılından 2014 yılına kadar artış eğiliminde iken bu tarihten sonra azalmaya başlamıştır. Bu azalışa rağmen Gaziantep’ten sonra en yüksek performansı sergilemektedir.

GİRİŞİMCİLİK

Şekil 43:2016 Yılı Açılan Kapanan Firma Sayısı

5.2. Kuluçka Merkezleri (İŞGEM)

İş Geliştirme Merkezleri, bünyesinde barındırdığı işletmelere işletme geliştirme koçluğu, destek ağlarına ulaşım, finans kaynaklarına erişim imkânı, uygun koşullarda iş yeri mekânı, ortak ofis ekipmanı, ofis hizmetleri gibi hizmetler sunarak işletmelerin en kırılgan oldukları ilk yıllarını sağlıklı bir şekilde aşmalarını ve büyümelerini sağlamak amacıyla kurulan ve işletilen, İşletme Kuluçkası veya İşletme Fidanlığı olarak da adlandırılan merkezlerdir. Mersin'deki İŞGEM'lere ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır. (KOSGEB, 2015 Faaliyet Raporu)

Tablo 57: Mersin Tarsus İŞGEM

	Kuruluş Şekli	Kuruluş Yılı	Mevcut İşlik Sayısı	Dolu İşlik Sayısı	Mevcut İşletme Sayısı	2015 Yılında Yer Verilen Yeni İşletme Sayısı	2015 Yılında Mezun Olan İşletme Sayısı	İstihdam Sayısı
Mersin/ Tarsus İŞGEM	Özelleştirme Sosyal Destek Projesi	2003	146	141	119	33	22	1312

Türkiye'de kurulan ilk İş Geliştirme Merkezi olan Tarsus İŞGEM, 2003 yılında 20 işlik ve 83 istihdam hedefi ile 3.600 m²'lik kapalı alanda kurulmuştur.

2015 yılı verilerine göre kurulduğu yıldan itibaren kapalı alanını 3 bin 500 m²'den 35 bin m²'ye yükselterek 10 kat büyüme gösteren Merkez'in sektörel anlamda dağılımına bakıldığında tekstil, mobilya, metal, makine, medikal sektörlerinin ön planda olduğu tespit edilmektedir.

Yine 2015 yılı verileri dikkate alındığında İŞGEM 1 ve İŞGEM 2'deki toplam 119 firma ile doluluk oranının yüzde 90'a ulaştığı görülmektedir. İŞGEM bünyesindeki firmalarda 1312 kişi istihdam edilmektedir. 141 işliğin faaliyette olduğu Tarsus İŞGEM; bölge kapalı alanı, işlik sayısı, istihdam ve mezun sayısı açısından Türkiye'nin en büyük İŞGEM'leri arasındadır.

5.3. Melek Yatırımcı Ağı

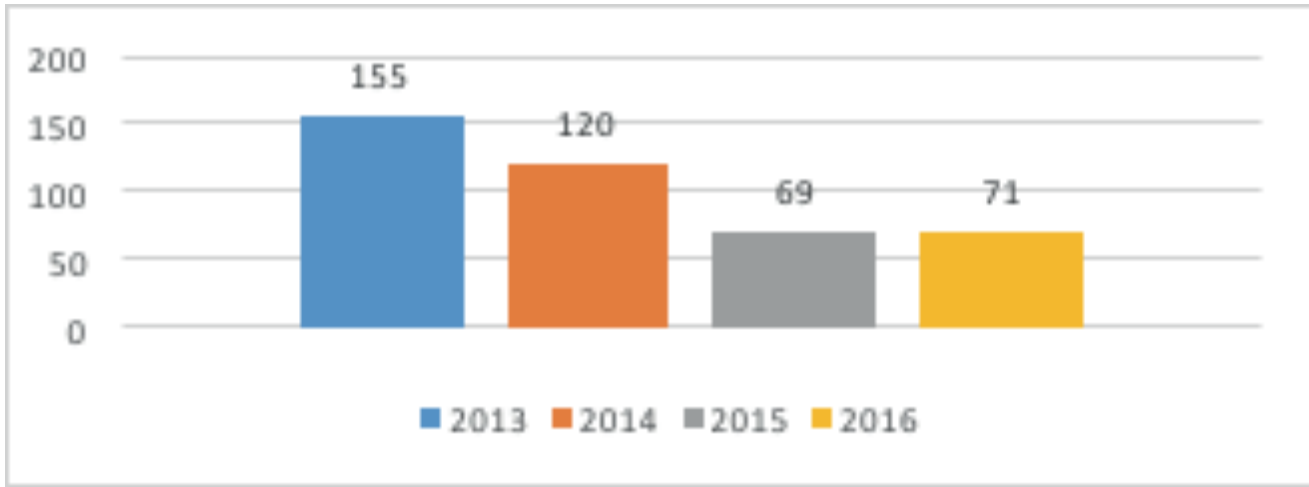
Melek yatırımcılar, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından ya da Müsteşarlıkça akredite edilmiş kurumlarca “Bireysel Katılım Yatırımcısı Lisansı (BKY Lisansı)” verilen yatırımcılardır. BKY lisansı, Müsteşarlığın belirlediği kriterleri karşılayan bireysel katılım yatırımcılarına verilen ve devlet desteğinden yararlanma olanağı sağlayan bir belgedir.

Sisteme ilişkin kanun 2012 yılında gerçekleşmiş olup Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik 15.02.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bireysel katılım yatırımcısı olarak faaliyette bulunan gerçek kişilerin vergi desteğinden yararlanabilmeleri için BKY lisansına sahip olması şartı vardır. BKY’lerin lisans sahibi olması için yönetmelikte tanımlanan yüksek gelir veya servete sahip yatırımcı ya da tecrübeli yatırımcı tanımlarındaki şartlardan herhangi birini taşıması gereklidir.

Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 2013 yılında lisans başvuru sayısı Türkiye genelinde 155 olup 2016 yılı kayıtlarına göre bu sayı 71’dir. 2013 yılından 2016 yılına kadar verilen lisans sayıları aşağıdaki grafikte belirtilmiştir.

Şekil 44: Verilen Lisans Sayısı

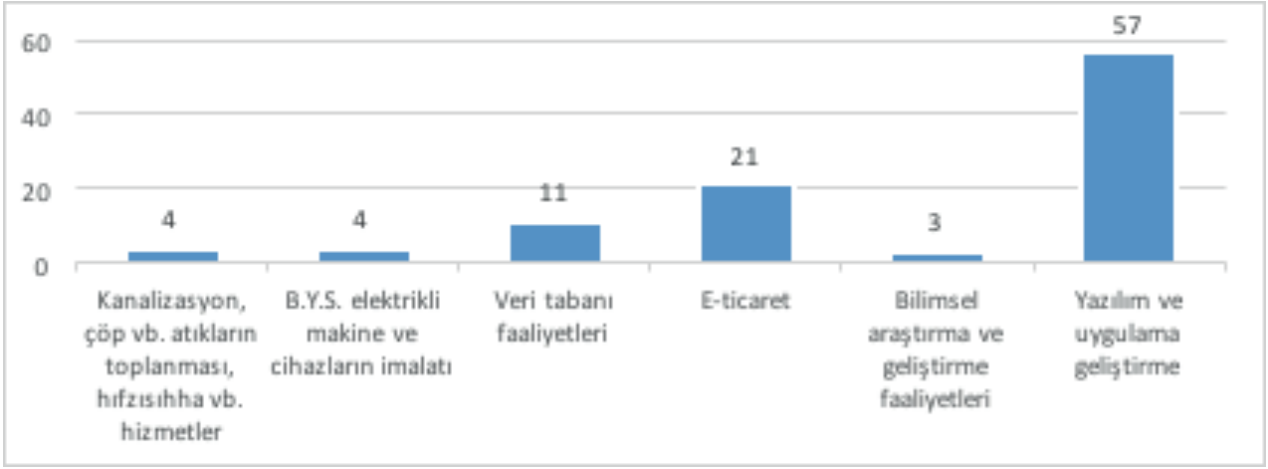
Verilen lisans sayısının coğrafi dağılımında Marmara Bölgesi'nin yüzde 84'lük oran ile ilk sırada olduğu bilinmekte olup bunu sırasıyla İç Anadolu, Ege, Akdeniz ve Karadeniz Bölgeleri takip etmektedir. Bireysel Katılım Yatırımcısı Lisansına sahiplik sayısı İstanbul' da 327, Ankara' da 34, İzmir'de 14, Bursa' da 13, Kocaeli'nde 5, diğer illerde ise toplam 22'dir.

Lisanslı melek yatırımcılar tarafından yapılan yatırım başvurularına bakıldığında ise yüzde 93'lük oran ile İstanbul'un, yüzde 7'lik oran ile ise Ankara'nın aktif olduğu bilinmektedir. Ancak TR62 Bölgesinde yatırım başvurusu olmadığı görülmektedir.

Yatırım başvuruları arasında farklı sektörler söz konusu olup büyük payın 'yazılım ve uygulama geliştirme' sektöründe olduğu gözlemlenmiştir. Sektörlerin dağılımı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

GİRİŞİMCİLİK

Şekil 45: Yatırım Başvurularının Sektörlere Göre Dağılımı

Kaynak: BKS İlerleme Raporu Aralık Sayısı, 2016

6.1. Platformlar

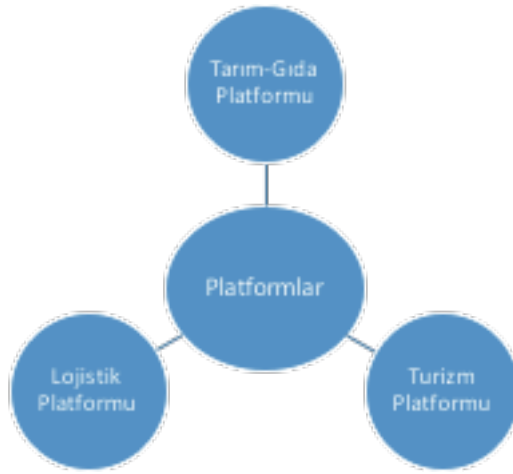
RİS Mersin kapsamında, kilit önem taşıyan sektörlerde bölgesel potansiyelden faydalanmak amacıyla üç platform oluşturulmuştur. Bunlar; "Tarım-Gıda Platformu", "Lojistik Platformu" ve "Turizm Platformu" olup her üç sektör için gelişim master planı yapılarak bölgede işbirliği ağlarını güçlendirmek hedeflenmiştir.

Tarım-Gıda Platformu ile Mersin'inin 2023 yılına kadar yenilikçi ve yüksek kaliteli üretim yapan; ileri teknoloji kullanarak ürünleri geniş bir coğrafyaya pazarlayan; aynı zamanda bitki çeşitliliğini artıran uluslararası bir üs haline getirilmesi amaçlanmıştır.

Lojistik Platformu ile lojistik avantajlarından faydalanarak Mersin'inin ulusal ve uluslararası ölçekte güçlü bir şekilde rekabet edebilir lojistik merkez haline getirilmesi planlanmıştır.

Turizm Platformu kapsamında ise, sürdürülebilir ve bütünleşik bir turizm oluşturmak; Mersin'in sahip olduğu turizm potansiyelini değerlendirerek bu alana canlılık kazandırmak ve Mersin'i şehir turizm açısından bir cazibe merkezi yapmak amaçlanmıştır. İşbirliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara devam edilmektedir.

Şekil 46: Platformlar

6.2. Kümelenme

Aynı ya da benzer iş kolunda faaliyet gösteren, coğrafi olarak birbirine yakın, birbirleriyle işbirliği ve rekabet halinde olan üretici firmalar ve onları destekleyici firma ve kurumların bir araya geldiği çalışma modeline kümelenme denir. Kümelenme, ulusal ve bölgesel rekabetçiliği artıran bir yaklaşımdır.

Kümeler için Ortak Rekabet Alanları Stratejisi'ne göre Mersin'de bir adet başlangıç aşamasında ve bir adet gelişme aşamasında küme tespit edilmiştir. Mersin'deki mevcut kümeler olan Mersin Yaş Meyve Sebze Kümesi ile Mersin Lojistik Kümesi, Mersin Tarım Platformu ve Mersin Lojistik Platformu adı altında çalışmalarını yürütmüştür. Ayrıca Mersin'de Süs Bitkileri Kümesi kurulmuştur.

2014-2023 Çukurova Bölge Planı'nda TR62 Bölgesi'nde kümelenme çalışmalarında öncelikli olarak ele alınacak sektörler olarak Tarım-Gıda Ürünleri İmalatı, Makine Ekipman İmalatı, Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı, Otomotiv Yan Sanayi ve Mobilya İmalatı belirlenmiştir.

İŞ ORTAMI

Ek olarak Bölge Planı'nda bölgesel düzeyde sektörlerin rekabet edebilirliğini ve kümelenme potansiyelini ortaya koyan analiz yöntemlerinden 2015 yılı verileri ile gerçekleştirilen Üç Yıldız Analizi'ne göre Mersin'de Tarım-Gıda ve Metalik Olmayan Mineraller sektörü öne çıkmaktadır.

6.3. Avrupa İşletmeler Ağı Doğu Akdeniz Ofisi (EEN EASTMED)

Avrupa İşletmeler Ağı, KOBİ'ler başta olmak üzere işletmelere yardımcı olmak amacıyla teknolojik ortaklık kurma ve teknoloji transferi, ticari ortaklıklar kurma, yeni pazarlara açılma, fikri ve sınai mülkiyet hakları, eğitim ve bilgi verme (AB mevzuatı dış ticaret, Ar-Ge inovasyon vb.), eşleş-tirme konularında hizmet vermektedir.

Avrupa İşletmeler Ağı-Doğu Akdeniz (EEN-EASTMED), 2014-2020 yılları arasında faaliyet gösterecek olan, koordinatör Kahramanmaraş KOSGEB Müdürlüğü, ortaklar Adana Ticaret Odası, Çukurova Teknokent, Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası olmak üzere toplam 5 ortaktan oluşan bir konsorsiyumdur.

AİA Doğu Akdeniz konsorsiyumu olarak Avrupa komisyonu ile 2015-2020 yılları arasında 72 ay sürecek proje anlaşması imzalanmıştır. Bu proje kapsamında Çukurova Teknokent KOBİ'lere inovasyon ve teknoloji, KOBİ'lerin Ar-Ge ihtiyaçlarının belirlenmesi ve Horizon 2020 proje başvuruları gibi konularda danışmanlık hizmeti sunmaktadır.

REKABET GÜCÜ ENDEKSLERİ

7.1. Uluslararası Endeksler

Dünya Ekonomik Forumu 2016-2017 Küresel Rekabetçilik Raporunda ülkelerin endeks değerlerini hesaplayarak bir rekabetçilik sıralaması yapmıştır.

2016-2017 dönemi Küresel Rekabetçilik Endeksi hesaplamalarına göre Türkiye 138 ülke arasında 55. sıradadır. Türkiye bir önceki yıl 140 ülke arasında 51., ondan önceki yılda ise 144 ülke arasında 45. sırada konumlanmıştır. Son iki yılda olduğu gibi Küresel Rekabetçilik Endeksi'nin içinde bulunan bileşenler arasında en iyi performans 17. sırada yerini koruyan Pazar Büyüklüğü kaleminde gösterilmektedir. Son iki yılda en büyük düşüş Mali Piyasaların Gelişmişliği, İnovasyon, Kurumsal Yapılanma, Sağlık ve İlköğretim ve Mal Piyasalarının Etkinliği endekslerinde gerçekleşmiştir. Geçtiğimiz yıllara göre en belirgin yükseliş ise Makroekonomik Ortam endeksinde gerçekleşmiş olup Altyapı, Yükseköğretim ve İşbaşında Eğitim endekslerinde de 5 basamak artış meydana gelmiştir.

Raporda, komşu ülkelerin istikrarsız jeopolitik durumu ve göç baskıları (Suriyeli mültecilerin yüzde 56'sının Türkiye'de kayıtlı olduğu hatırlatılmaktadır.) göz önüne alındığında ülke ekonomisinin esnek olduğu vurgulanmıştır. Daha dinamik bir iş ortamı oluşturmak için, mal piyasalarında etkinliğin artması gerektiği ve ülkenin küresel değer zincirlerinde yükselmesine yardımcı olması için, yenilik ekosistemini geliştirecek yatırımlara ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Kamu kurumlarının daha etkin ve saydam olması için reformlara gereksinim olduğu da vurgulanmıştır.

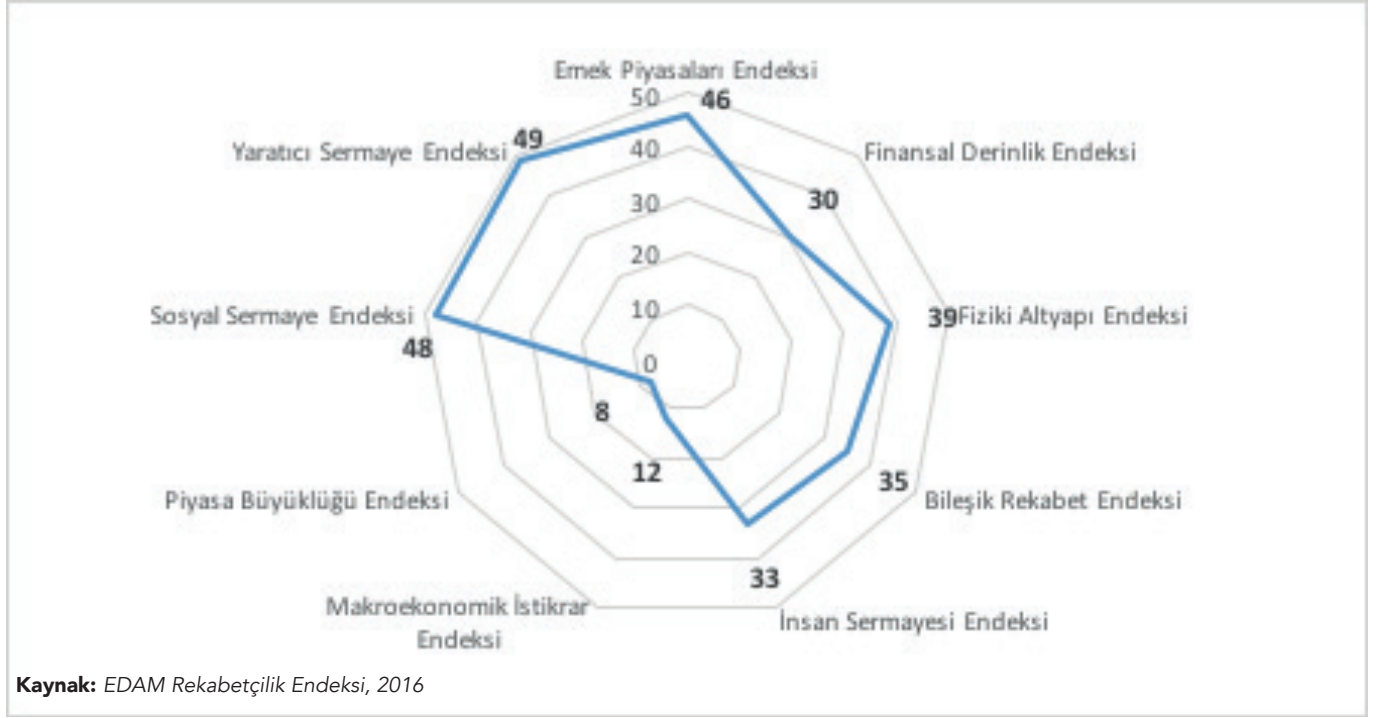
Deloitte Touche Tohmatsu Limited (Deloitte Global) adlı kuruluşun Clemson Üniversitesi'nin de yardımı ile düzenlenen anket sonuçlarına göre 2016 Global Manufacturing Competitiveness Index başlığı ile hazırladığı raporda üretimin altyapıya, istihdama ve gayrisafi hasılaya etkisinden bahsedilerek üretim rekabetçiliği konusunda 40 ülke endekse dahil edilmiş, bu endeks değerleri için gelecek tahminleri yapılmıştır. Çin, Amerika ve Almanya'nın ilk 3 ülkeyi oluşturduğu çalışmada Türkiye 16. sırada kendine yer bulmuştur. 2020 tahmininde Türkiye'nin 1 sıra düşüp 17. sırada olacağı değerlendirilmiştir.

7.2. İl Bazlı Endeksler

TÜRKONFED - Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu ve Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi (EDAM) işbirliği ile hazırlanan Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi 8 Aralık 2016 tarihinde Adana'da kamuoyu ile paylaşılmıştır. Endeks ile rekabetin ülke genelinde nasıl yayıldığı ve rekabetin hangi unsurlarının il bazında farklılaştığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Endekste 65 kritere göre hesaplamalar yapılmıştır. Çalışmada oluşturulan 8 adet alt endeks bazında Mersin'in 81 il içindeki sıralaması aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

REKABET GÜCÜ ENDEKSLERİ

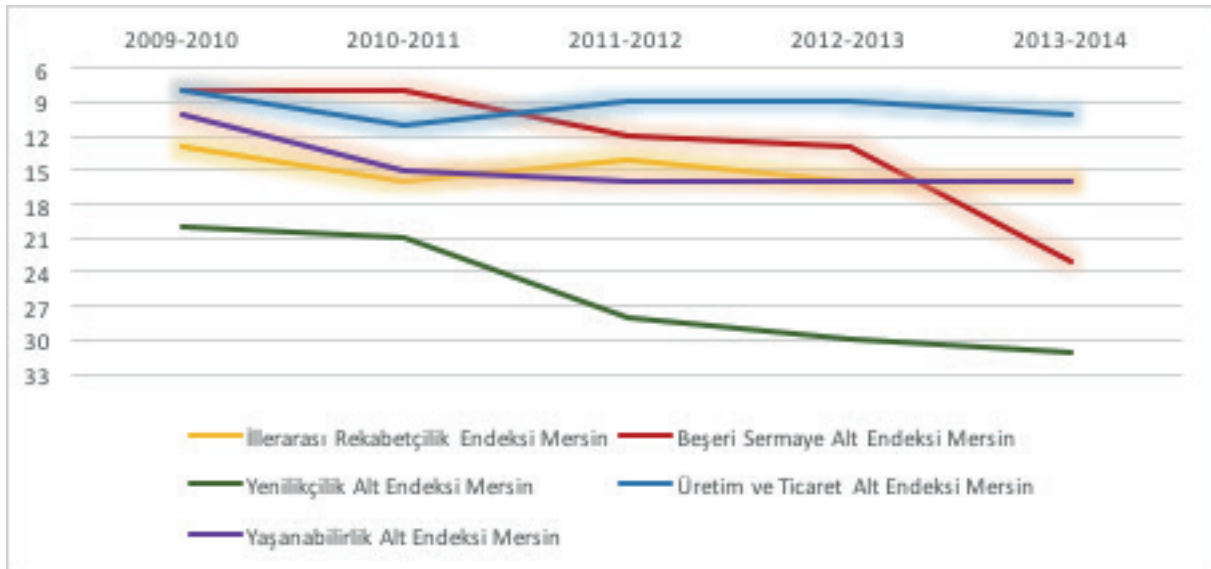
Şekil 47 EDAM Rekabetçilik Endeksi: Alt Endeksler İçin Türkiye İçerisinde Mersin'in Sırası

Mersin il sıralamasında en düşük performansı yaratıcı sermaye ve sosyal sermaye endekslerinde (49. sıra ve 48. sıra), en yüksek performansı piyasa büyüklüğü endeksinde (8. sıra) göstermiştir. Mersin 2008 yılına göre 2014'de yaratıcı sermaye endeksinde 19 sıra sosyal sermaye endeksinde 15 sıra gerilemiş, sırasıyla 49. ve 48. sırada yer bulmuştur. Bileşik rekabet endeksinde ise 11 sıra gerileyerek 35. konuma gelmiştir.

Rekabetçilik üzerine yapılan diğer bir çalışma olan Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği (URAK) tarafından hazırlanan iller arası Rekabetçilik Endeksi, Türkiye'de 81 ilin rekabetçilik seviyelerini kapsamlı olarak incelemeye çalışan ve düzenli olarak 5 yıldır yayınlanan bir endekstir.

Şekil 48: URAK Rekabetçilik Endeksi: Yıllara Göre Türkiye İçerisinde Mersin'in Sırası

REKABET GÜCÜ ENDEKSLERİ

Değerlendirmede kullanılan kriter sayısı her geçen yıl büyümüş, 2016 değerlendirmesi 65 kriterle yapılmıştır. Endeksin verilerine göre Mersin Rekabetçilik Endeksinde 16. sırada yer almaktadır. En yüksek performansı Üretim ve Ticaret Alt Endeksinde 10. sırada, en düşük performansı ise Yenilikçilik Alt Endeksinde 31. Sırada olmuştur. Beşeri Sermaye Alt Endeksi ve Yenilikçilik Alt Endeksinde son 5 yılda sıralamada düşüş gözlemlenmiştir.

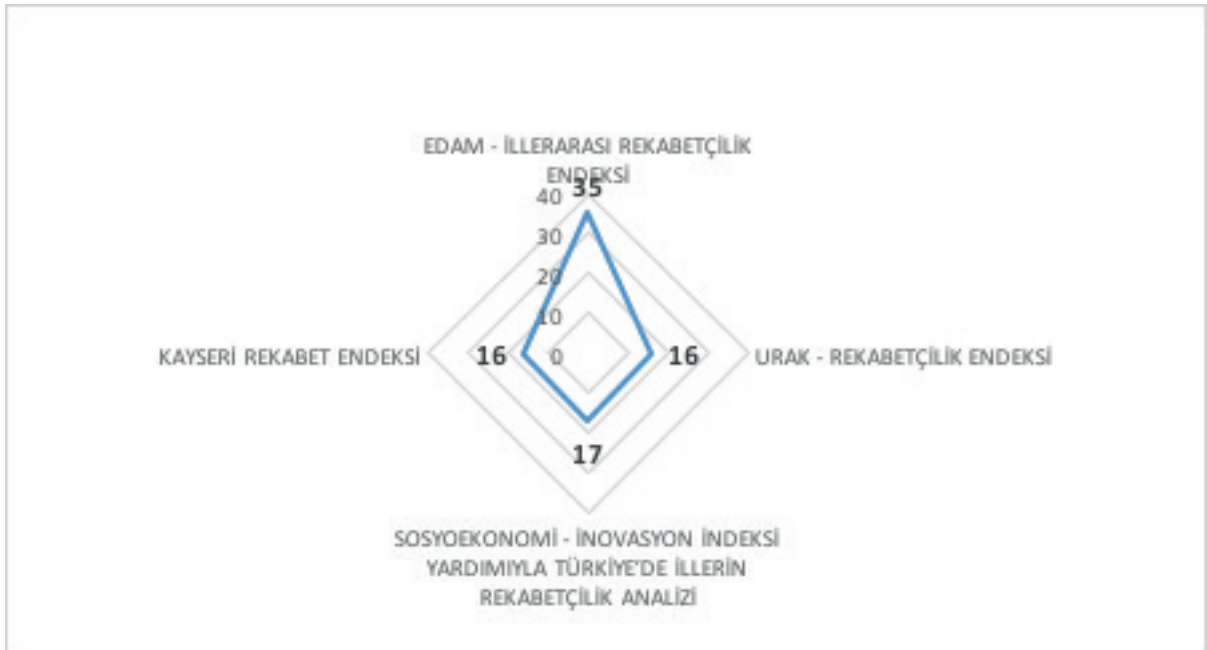
İl Bazlı Diğer Endeks Çalışmaları:

1. Sosyoekonomi Society tarafından basılan hakemli bir dergi olan Sosyoekonomi Dergisi'nin 2016 yılı 24. Sayısında yayınlanan makalede 22 kriter ile rekabetçilik endeksi çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmada 81 il içerisinde Mersin 17. Sırada yer bulmuştur.

2. Kayseri Ticaret Odası yaptığı çalışmada Kayseri ilinin 81 il içindeki ekonomik ve sosyal konumunu analiz etmeye çalışmıştır. 276 değişken ile yapılan il bazlı endeks çalışmasında Mersin 16. sırada yer bulmuştur. Alt endekslerde en yüksek performansı Dış Ticaret ve Sanayi Endeksi ve Makroekonomi endekslerinde 8 ve 9. sırada, en düşük performansı Ulaşım Endeksi ve Sosyal Yaşam endekslerinde 45 ve 41. sırada yer alarak gerçekleştirmiştir.

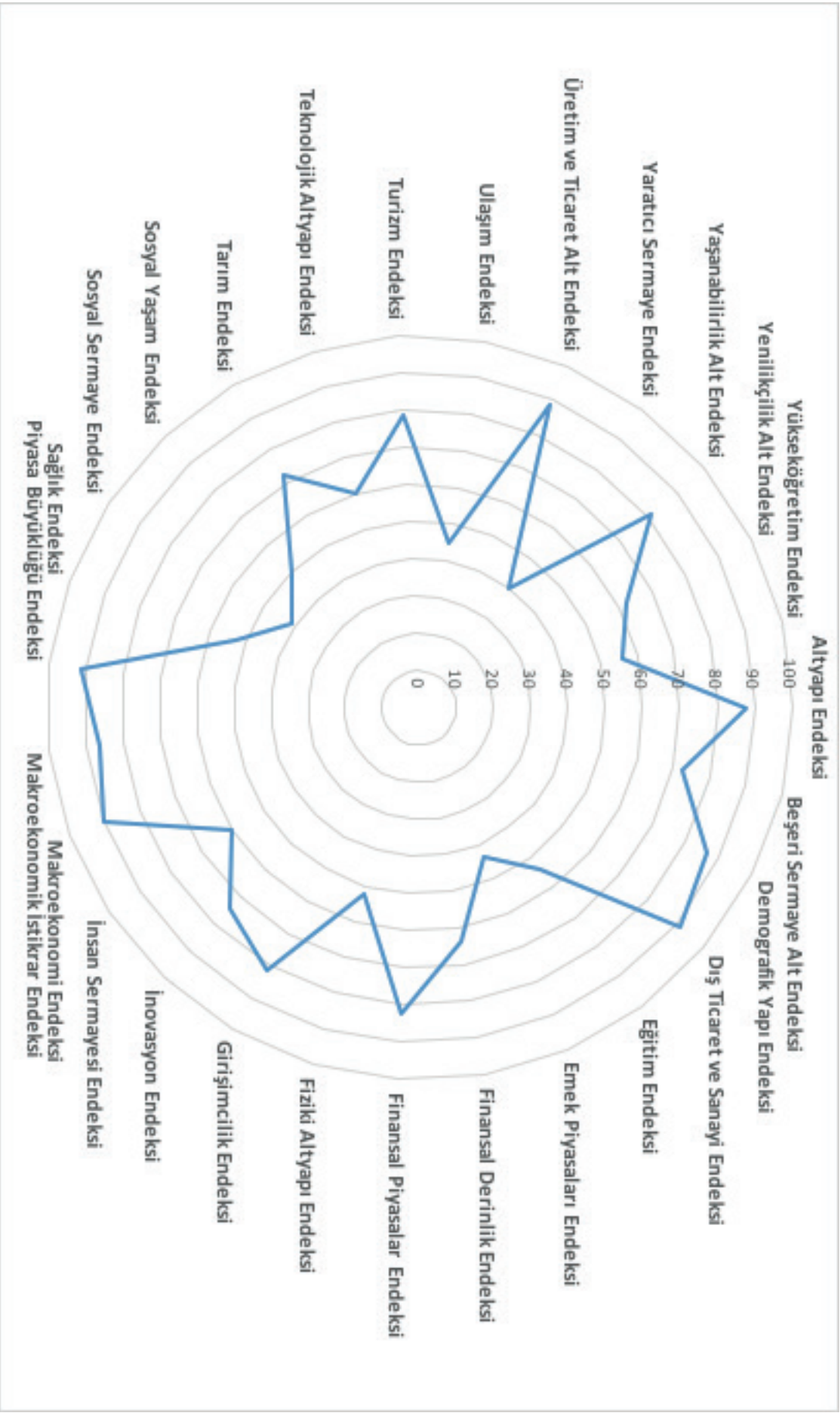
Endekslere genel olarak bakıldığında;

Şekil 49: Endeks Çalışmalarında Mersin'in Sıralamadaki Yeri

REKABET GÜCÜ ENDEKSLERİ

Şekil 50 Alt Endeks Puanları (100 puan üzerinden standartlaştırılmıştır)

SEKTÖREL ANALİZLER

Bu bölümde, hangi sektörlerin Mersin’de güçlü oldukları ve yıllar içinde nasıl bir gelişim sergiledikleri istihdam, ihracat ve ciro verileri kullanılarak analiz edilmiştir. Bölgenin güçlü sektörlerinin tespiti için istihdam verileri ve imalat sanayi ciro verileri ile 3 Yıldız Analizi hesaplanmıştır. Yoğunlaşma Katsayısı ise sektörlerin bölgesel uzmanlaşmalarını ve son beş yıldaki gelişimini değerlendirmek üzere kullanılmıştır. Yine istihdam verileri ile yapılan Shift Share Analizi, sektörlerin gelişimlerinin hangi sebeplere dayandığının ve bölgenin çekicilik gösterdiği sektörlerin tespit edilmesi için gerçekleştirilmiştir. Son olarak, ihracat verileri ile Balassa Endeksi hesaplanarak sektörlerin uluslararası rekabetçilikleri analiz edilmiştir. Ayrıca, Türkiye’de Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Geliştirilmesi Projesi kapsamında elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

8.1. Türkiye’de Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Geliştirilmesi Projesi

OECD, T.C. Kalkınma Bakanlığı ile işbirliği içerisinde 2014-2016 yılları arasında Türkiye’de Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Geliştirilmesi projesini yürütmüştür. Bölgesel ve sektörel rekabet edebilirlik politikalarını geliştirmeyi amaçlayan projede ekonomik yapı ve sektör performans analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz göstergeleri bir sektörün bölgesel ekonomideki ağırlığı, nispi büyüklüğü, yakın zamandaki trendleri ve yatırım düzeylerini ölçmektedir. Göstergeler bir alt sektördeki istihdamın bölgesel olarak ulusaldan daha az veya fazla odaklanmış olup olmadığını ölçen yer seçim katsayısını içermektedir. Ayrıca bir alt sektördeki ortalama yıllık istihdam büyümesini ele alan istihdamın bileşik yıllık büyüme oranını (CAGR) dikkate almaktadır.

Analiz sonuçları Türkiye’deki Düzey2 bölgelerindeki sektörleri baskın, büyüyen, durgun, yeni gelişen ve daralan olmak üzere 5 kategoriye ayrılarak yorumlanmıştır. Adana ve Mersin’in bulunduğu TR62 Bölgesi’nde kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı, gıda ürünleri imalatı ve fabrikasyon metal ürünleri baskın sektörler olarak tespit edilmiştir. Bölgenin uzmanlaştığı sektörlerden kauçuk ve plastik ürünler imalatı ile ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri sektörleri hala büyümesini devam ettiren sektörlerdir; kimya ve kimyasal ürünler ile içecek imalatı sektörleri durgun sektörler grubundadır. Arda kalan imalat sanayi sektörlerinin bölgesel yoğunlaşmaları ise Türkiye ortalamasının gerisinde kalmaktadır.

Ayrıca Düzey2 bölgelerindeki sektörlerin yarattığı istihdam sayıları ile hesaplanan HHI değerine göre Çukurova Bölgesi’nin Türkiye ortalamasından daha yüksek bir sektörel çeşitlenme gösterdiği görülmektedir.

8.2. Üç Yıldız Analizi

Üç yıldız analizi büyüklük, başatlık ve uzmanlaşma olmak üzere üç parametre kullanılarak bir bölgedeki rekabetçi sektörlerin tespit edilmesi amacıyla yapılmaktadır. Büyüklük değeri bir sektörde Mersin’in Türkiye içindeki payını, başatlık değeri sektörün Mersin ekonomisi içindeki payını, uzmanlaşma değeri ise bir sektörün Mersin ekonomisindeki ağırlığının sektörün Türkiye ekonomisi içindeki ağırlığına oranını göstermektedir. Bir sektörün büyüklük ve başatlık değerleri %1’in üzerinde ve uzmanlaşma değeri 1’in üzerinde olduğu takdirde parametreler birer yıldız almaktadır.

Mersin için 2015 yılı 2 basamaklı NACE sınıflamasına göre SGK tarafından açıklanan istihdam verileri üzerinden yapılan üç yıldız analizine göre 16 sektör üç yıldız almış olup aşağıdaki tabloda listelenmiştir. Tarım, ormancılık, gıda, metalik olmayan mineraller, inşaat, ticaret ve lojistik sektörleri göze çarpmaktadır. Üç yıldız alan sektörler, Mersin ekonomisi içinde belli bir ağırlığa sahip olan, aynı zamanda Mersin’in Türkiye içinde kayda değer bir paya sahip olduğu ve uzmanlaşma gösterdiği sektörler olarak değerlendirilmektedir.

SEKTÖREL ANALİZLER

Tablo 58: Mersin’de Üç Yıldız Alan Sektörler (İstihdam Verileri Üzerinden)

Kod	Faaliyet Grupları (NACE Rev.2)	Mersin Sigortalı sayısı	Türkiye Sigortalı sayısı	Büyüklik	Başatlık	Uzmanlaşma
01	Bitkisel ve Hayvansal Üretim	4.927	113138	0,04	0,02	2,56
02	Ormancılık ve Tomrukçuluk	3.687	97820	0,04	0,02	2,21
10	Gıda Ürünleri İmalatı	7.562	441794	0,02	0,03	1,01
23	Metalik Olmayan Ürünler İma.	5.736	222421	0,03	0,02	1,51
38	Atık Maddelerin Değerlendirilmesi	2.658	89330	0,03	0,01	1,75
41	Bina İnşaatı	28.930	1266828	0,02	0,12	1,34
42	Bina Dışı Yapıların İnşaatı	6.837	364592	0,02	0,03	1,10
45	Toptan ve Per.Tic.ve Mot.Taşıt.On.	4.335	191019	0,02	0,02	1,33
46	Toptan Tic. (Mot.Taşıt.Onar.Hariç)	13.828	661197	0,02	0,06	1,23
47	Perakende Tic. (Mot.Taşıt.Onar.Har)	24.277	1261913	0,02	0,10	1,13
49	Kara Taşıma.ve Boru Hattı Taşıma.	13.892	564916	0,02	0,06	1,44
52	Taşıma.İçin Depolama ve Destek.Fa.	8.327	238625	0,03	0,03	2,05
69	Hukuki ve Muhasebe Faaliyetleri	2.791	140925	0,02	0,01	1,16
70	İdari Danışmanlık Faaliyetleri	5.618	223754	0,03	0,02	1,47
80	Güvenlik ve Soruşturma Faaliyet.	4.694	275425	0,02	0,02	1,00
84	Kamu Yön.ve Savunma,Zor.Sos.Güv.	3.497	45728	0,08	0,01	4,49

Kaynak: ÇKA tarafından hesaplanmıştır.

İmalat sanayi sektörüne daha yakından bakıldığında, 9 sektörün iki yıldız aldığı görülmektedir. Metal cevheri madenciliği, diğer madencilik ve taş ocakçılığı, içecek imalatı, tütün ürünleri imalatı, ağaç ve ağaç ürünleri imalatı, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı, kimyasal ürünleri imalatı büyüklik ve uzmanlaşma parametrelerinde eşik değeri aşarak 2 yıldız almışlardır. Bu sektörler, Türkiye içinde Mersin’in %1’in üstünde paya sahip olduğu ve sektörün Türkiye ortalamasını aşarak Mersin’de uzmanlaşma gösterdiği sektörlerdir. Giyim Eşyaları İmalatı ile Kauçuk Ve Plastik Ürünler İmalatı ise büyüklik ve başatlık sektörlerinde eşik değeri aşarak 2 yıldız alan sektörler arasına girmiştir. Bu sektörler, Mersin’de yüksek istihdam yaratan ve Türkiye içinde Mersin’in %1’in üstünde paya sahip olduğu sektörlerdir.

Mersin, tarımda yarattığı istihdam açısından Antalya, İzmir, Adana ve Manisa’nın ardından Türkiye’de 5. Sırada yer almaktadır. Ek olarak Mersin ormancılıkta Adana ve Antalya’nın ardından 3. sırada, tütün ürünleri üretiminde ise İzmir ve Samsun’un ardından 3. sırada bulunmaktadır.

SEKTÖREL ANALİZLER

Tablo 59: İmalat Sanayinde İki Yıldız Alan Sektörler (İstihdam Verileri Üzerinden)

Kod	Faaliyet Grupları (NACE Rev.2)	Mersin Sigortalı sayısı	Türkiye Sigortalı sayısı	Büyüklik	Başatlık	Uzmanlaşma
07	Metal Cevheri Madenciliği	382	22392	0,02	0,00	1,00
08	Diğer Madencilik ve Taş Ocak.	1.567	59893	0,03	0,01	1,54
11	İçecek İmalatı	334	15104	0,02	0,00	1,30
12	Tütün Ürünleri İmalatı	304	3769	0,08	0,00	4,74
16	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ür.	1.602	66355	0,02	0,01	1,42
17	Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İmalatı	1.095	51540	0,02	0,00	1,25
20	Kimyasal Ürünler İmalatı	1.526	74175	0,02	0,01	1,21
14	Giyim Eşyaları İmalatı	5.916	482816	0,01	0,02	0,72
22	Kauçuk ve Plastik Ürünler İm.	2.746	198187	0,01	0,01	0,81

Kaynak: ÇKA tarafından hesaplanmıştır.

T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemi tarafından açıklanan 2015 yılı işyerlerinin net satışlarına ait büyüklük, başatlık ve uzmanlaşma değerleri kullanılarak yapılan üç yıldız analizine göre Mersin’de imalat sanayi sektörlerinden 6 tanesi üç yıldız almıştır. Gıda ürünleri imalatı, içecek imalatı, ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı, kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı, kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı ve diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı ciro verilerine göre tüm kriterlerde eşik değeri geçerek Mersin ekonomisinde öne çıkmaktadır.

Mersin’de en yüksek net satış hacmine sahip olan sektörler, diğer bir deyişle başatlık değeri en yüksek olan sektörler gıda ürünleri (%28,1), diğer metalik olmayan mineral ürünler (%18,2) ve kimyasal ürünlerin imalatı (%12,3) sektörleridir.

Mersin, diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı ile ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı sektörlerinde Türkiye’deki iller arasında en fazla net satış değeri yaratan beşinci şehir olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca, tütün ürünleri imalatı sektöründe Türkiye’de üretilen cironun İzmir %78,5’ini, Samsun %17,5’ini, Manisa %2,3’ünü üretirken, Mersin %1,2’sini üreterek dördüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 60: İmalat Sanayinde Üç Yıldız Alan Sektörler (Ciro Verileri Üzerinden)

SEKTÖRLER	Büyüklik	Başatlık	Uzmanlaşma
10 - Gıda Ürünlerinin İmalatı	2,7%	28,1%	2,0
11 - İçeceklerin İmalatı	3,3%	2,3%	2,4
16 - Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	4,6%	5,0%	3,4
17 - Kâğıt ve Kâğıt Ürünlerinin İmalatı	1,7%	2,5%	1,3
20 - Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	3,6%	12,3%	2,7
23 - Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	4,6%	18,2%	3,4

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi

SEKTÖREL ANALİZLER

Net satış verileri ile gerçekleştirilen üç yıldız analizine göre ana metal sanayi büyüklük ve başatlık kriterlerinde eşik değerleri geçerek iki yıldız almıştır. Ayrıca Mersin ekonomisinin yarattığı cironun %8,6'sı bu sektör tarafından elde edilmektedir.

Tablo 61: İmalat Sanayinde İki Yıldız Alan Sektörler (ciro verileriyle)

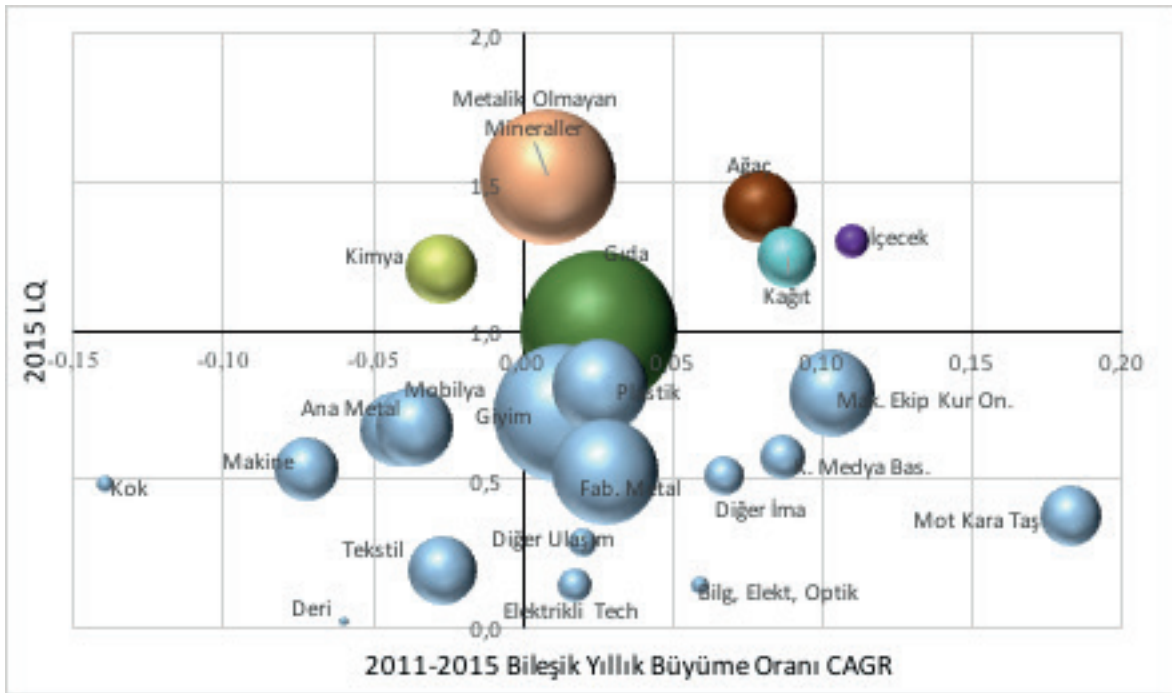
SEKTÖRLER	Büyükük	Başatlık	Uzmanlaşma
24 - Ana Metal Sanayii	1,2%	8,6%	0,9

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi

8.3. Yoğunlaşma Katsayısı (LQ)

Aşağıdaki grafikte SGK tarafından açıklanan istihdam verileri üzerinden hesaplanan yoğunlaşma katsayıları ile sektörlerin 2011-2015 yılları arasındaki performansları analiz edilmiştir. Dikey eksen 2015 yılı yoğunlaşma katsayısını, yatay eksen bu katsayının 2011-2015 yılları arasındaki değişimini (bileşik yıllık büyüme oranı), kabarcıkların büyüklükleri ise sektörlerin istihdam büyüklüğünü göstermektedir. Aşağıdaki grafikte yatay eksenin üzerinde kalan ve renkli baloncuklarla gösterilen sektörler yoğunlaşma katsayısı 1'in üzerinde olanlardır. Bu sektörler arasından dikey eksenin sağında kalanlar ise son beş yıllık dönemde Mersin'de yoğunlaşmalarını artıran sektörlerdir. 2011-2015 döneminde metalik olmayan mineraller, gıda ürünleri imalatı, ağaç ve ağaç ürünleri imalatı, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı ile içecek imalatı Mersin'de yoğunlaşmış ve gelişen sektörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kimyasal ürünler imalatı ise Mersin'de yoğunlaşmış sektörler arasındadır ancak analiz döneminde yoğunlaşma oranı %3 gerileme göstermiştir.

Şekil 51: Yoğunlaşma Katsayısı¹

¹ Gösterim kolaylığı olması amacıyla tütün ürünleri imalatı (LQ 4,74) ile eczacılık ve eczacılığa ilişkin mallar imalatı (LQ 0,11) sektörlerine grafikte yer verilmemiştir.

8.4. Değişim Payı (Shift Share) Analizi

Değişim payı analizi bir bölgede belirli bir zaman aralığında yaşanan gelişmelerin ulusal, endüstriyel ve bölgesel etkilerini ayrıştırmaktadır. Ulusal ekonomik büyüme ve endüstrinin büyümesi ile açıklanamayan istihdam artışlarına bölgesel özelliklerin sebep olduğu öngörülmektedir. Analiz, bölgenin çekicilik gösterdiği ve büyüme eğiliminde olan sektörlere odaklanılarak bu sektörlerin geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Analiz, SGK tarafından açıklanan 2011 ve 2015 yılı istihdam verileri ile üç bileşen (NS, IM, RS) hesaplanarak yapılmıştır. Bu hesaplamalara göre endüstrinin ülke çapında büyüdüğü ve bölgesel faktörlerin sektörün genel büyümesinden daha yüksek istihdam yarattığı sektörler aşağıda sıralanmıştır (IM ve RS değeri pozitif olan ve RS değeri IM değerinden yüksek olan sektörler). NS bileşeni Türkiye'deki ekonomik büyüme oranında bölgede oluşan sektörel istihdamı, IM bileşeni Türkiye'nin büyüme oranı ile endüstrinin büyüme oranı arasındaki fark nedeniyle oluşan istihdamı, RS bileşeni diğer iki etki ile açıklanamayan, bölgesel faktörler nedeniyle oluşan istihdamı açıklamaktadır. SS göstergesi ise 2011-2015 yılları arasında istihdamda yaşanan değişimi göstermektedir.

Tablo 62: Değişim Payı Analizi

Kod	Faaliyet Grupları	NS	IM	RS	SS
01	Bitkisel ve Hayvansal Üretim	802	344	800	1946
17	Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı	158	21	328	507
27	Elektrikli Techizat İmalatı	53	50	27	130
29	Motorlu Kara Taşıtı ve Römork İm.	84	156	552	792
30	Diğer Ulaşım Araçları İmalatı	43	10	22	75
32	Diğer İmalatlar	61	73	116	249
46	Toptan Tic.(Mot.Taşıtı.Onar.Hariç)	2166	916	2697	5779
53	Posta ve Kurye Faaliyetleri	40	103	166	309
69	Hukuki ve Muhasebe Faaliyetleri	557	54	108	720
72	Bilimsel Araştırma ve Geliş.Faal.	12	16	269	297
82	Büro Yönetimi,Büro Desteği Faal.	677	734	1533	2943
84	Kamu Yön.ve Savunma,Zor.Sos.Güv.	53	684	2563	3300

Kaynak: ÇKA tarafından hesaplanmıştır.

Ayrıca, Mersin'de bölgesel avantajlar nedeniyle RS değeri en yüksek olan sektörler aşağıda sıralanmıştır. Listedeki birçok sektörün endüstriyel büyüme eğiliminden dolayı oluşan istihdam etkisi negatif olsa da bölgesel çekim etkisi en fazla olan sektörler incelendiğinde lojistik, ticaret, tarım ve gıda gibi sektörler dikkat çekmektedir.

SEKTÖREL ANALİZLER

Tablo 63: RS Değeri En Yüksek Olan İlk 10 Sektör

Kod	Faaliyet Grupları	NS	IM	RS	SS
46	Toptan Tic.(Mot.Taşıt.Onar.Hariç)	5193	-2112	2697	5779
84	Kamu Yön.ve Savunma,Zor.Sos.Güv.	127	610	2563	3300
49	Kara Taşıma.ve Boru Hattı Taşıma.	7325	-7253	2466	2539
82	Büro Yönetimi,Büro Desteği Faal.	1622	-212	1533	2943
52	Taşıma.İçin Depolama ve Destek.Fa.	3918	-2642	980	2255
70	İdari Danışmanlık Faaliyetleri	3838	-5035	867	-330
10	Gıda Ürünleri İmalatı	3723	-2781	850	1792
01	Bitkisel Ve Hayvansal Üretim	1923	-778	800	1946
33	Makine Ve Ekipman Kurulumu Ve On.	914	-849	755	820
29	Motorlu Kara Taşıtı Ve Römork İm.	203	37	552	792

Kaynak: ÇKA tarafından hesaplanmıştır.

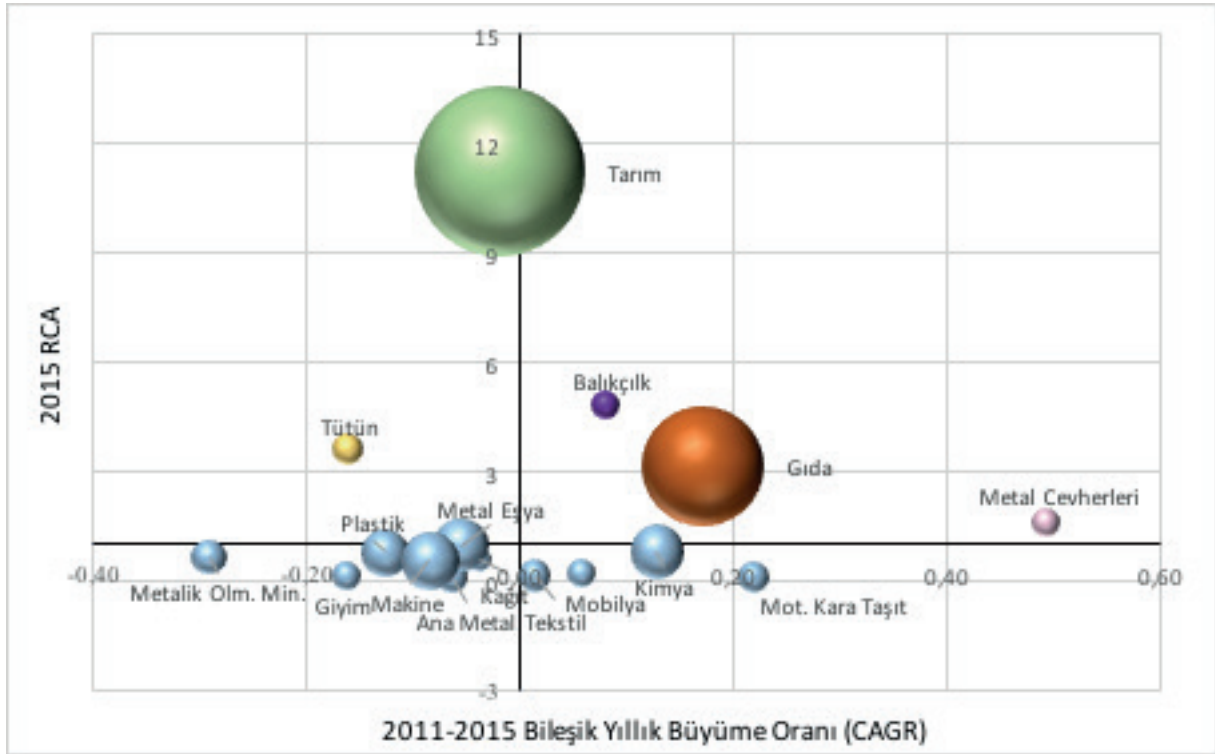
8.5. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (RCA) Endeksi

Balassa tarafından geliştirilen Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (RCA) Endeksi 2 basamaklı ISIC sınıflamasına göre TÜİK tarafından açıklanan ihracat verileri kullanılarak hesaplanmıştır. Dikey eksen 2015 yılı RCA endeksini, yatay eksen RCA değerinin 2011-2015 yılları arasındaki bileşik büyüme oranını, kabarcıkların büyüklükleri ise sektörlerin istihdam büyüklüğünü göstermektedir. Balassa Endeksi sonuçlarına göre RCA değeri 1'den büyük olan sektörler Mersin için rekabetçi sektörler olarak değerlendirilmiştir.

Gıda ürünleri imalatı, metal cevherleri ve balıkçılık sektörlerinin Mersin'in ihracatındaki payı bu sektörlerin Türkiye ihracatındaki payından yüksek olup son beş yıllık dönemde bu yoğunluğu artıran sektörlerdir. Aynı grupta bulunan ormancılık ve tomrukçuluk sektörünün RCA endeks değeri 45 ve bileşik yıllık büyüme oranı %10'dur. 2015 yılı ihracat hacmi yaklaşık 10 milyon \$ olan bu sektöre gösterim kolaylığı olması amacıyla grafikte yer verilmemiştir.

Bunların dışında yine RCA değeri 1'in üzerinde ve en yüksek ihracat hacmine sahip olan tarımın 2011-2015 yılları arasında RCA endeks değeri %2 gerilemiş, tütün ürünleri imalatının RCA endeks değeri ise %16 gerilemiştir.

Şekil 52 Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (RCA) Endeksi²

² Gösterim kolaylığı olması amacıyla grafikte ihracat hacmi 5 milyon \$'ın altında olan sektörler ile ormanlık ve tomrukçuluk sektörüne yer verilmemiştir.

RİS+MERSİN
AR-GE VE İNOVASYON
MEVCUT DURUM ANALİZİ

ŞUBAT 2017

ADANA MERSİN

Döşeme Mahallesi Turhan Cemal Beriker Bulvarı
No:138/2 Seyhan / ADANA
Tel: +90 (322) 363 00 39 - 40 Fax: +90 (322) 363 00 41
e-mail: info@cka.org.tr

Üççak Mh. Turgut Özal Blv. Mersin Ticaret Borsası Kompleksi
(Liman D Kapısı Yanı) Kat: 2 No: 3/21 Akdeniz - Mersin / TÜRKİYE
Tel: +90 (324) 237 80 86 Fax: +90 (324) 237 86 26
e-mail: info@cka.org.tr

www.cka.org.tr